

ความวิตกกังวลในการศึกษาต่อและการเผชิญปัญหาของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จังหวัดราชบุรี

๒๒ ก.ย. ๒๕๓๕

ปริญญานิพนธ์
ของ
นิยดา พงศ์พานานาญเวช

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาการแนะแนว

กุมภาพันธ์ ๒๕๓๕

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

180453

คณะกรรมการควบคุมและคณะกรรมการสอบได้พิจารณาปริญญานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว
เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอก
จิตวิทยาการแนะแนว ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

คณะกรรมการควบคุม

..... ประธาน

(รศ.กมลรัตน์ กรีทอง)

..... กรรมการ

(รศ.พวงรัตน์ ทวีรัตน์)

คณะกรรมการสอบ

..... ประธาน

(รศ.กมลรัตน์ กรีทอง)

..... กรรมการ

(รศ.พวงรัตน์ ทวีรัตน์)

..... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม

(ผศ.ดร.กาญจนา หาสิตะพันธุ์)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาการแนะแนว ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(ศ. ดร.สมพร บัวทอง)

วันที่...๗๔...เดือน...พฤษภาคม...พ.ศ. 2535

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจากรองศาสตราจารย์
กมลรัตน์ กรีทอง รองศาสตราจารย์พวงรัตน์ ทวีรัตน์ ที่ได้กรุณาให้คำชี้แนะที่มีคุณค่ายิ่ง
ในการท้าวิจัยครั้งนี้ ตลอดจนช่วยแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ มาโดยตลอด ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้ง
ในความเมตตาที่ได้รับเป็นอย่างยิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณศาสตราจารย์ ดร.ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ อาจารย์พรหมพิศ
วามิชัยการ อาจารย์อรุณศรี กุมุท ที่กรุณาให้คำแนะนำ และเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ
เครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กาญจนา หาสิตะพันธุ์ ที่กรุณาเป็น
กรรมการสอบปริญญานิพนธ์ กรุณาช่วยตรวจแก้ไขข้อบกพร่อง และให้ข้อคิดเห็นอย่างดียิ่ง

ขอขอบพระคุณผู้อำนวยการและอาจารย์แนะแนวของโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง
และขอขอบใจนักเรียนทุกคนที่ให้ความร่วมมืออย่างดียิ่งในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้

ขอขอบคุณอาจารย์สมยา พลายมาต อาจารย์ปัญญา อ.ไพรีทอง อาจารย์ภาณี
ตุลสุวรรณ คุณณรินทร์ พงศ์พานานาเวช คุณนิโรจน์ พงศ์พานานาเวช อาจารย์นิสาชล
พงศ์พานานาเวช อาจารย์อำพัน ทันสม และอาจารย์พรพิมล แสนเสน่ห์ ที่ให้
ความช่วยเหลือในการท้าวิจัยครั้งนี้มาโดยตลอด

ขอขอบคุณพี่ ๆ เพื่อน ๆ และน้อง ๆ จิตวิทยาการแนะแนวทุกคนที่ไม่สามารถ
กล่าวนามได้หมดคนที่นี่ที่มีส่วนช่วยเหลือให้ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงด้วยดี

ผู้วิจัยขอบพระคุณปริญญานิพนธ์ฉบับนี้เป็นเครื่องบูชาพระคุณของคุณพ่อ คุณแม่ คุณครู
อาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่านที่ทำให้การศึกษาอบรม และช่วยเหลือจนผู้วิจัยประสบความสำเร็จ
ในการศึกษาตราบเท่าทุกวันนี้

นิตดา พงศ์พานานาเวช

กุมภาพันธ์ 2535

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ได้รับ เงินสนับสนุนจาก

" ทุนภูมิพล "

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
คานา.....	1
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า.....	4
สมมุติฐานของการศึกษาค้นคว้า.....	5
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า.....	6
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า.....	6
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	7
2 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย.....	12
เอกสารเกี่ยวกับความวิตกกังวล.....	13
ความหมายของความวิตกกังวล.....	13
ประเภทของความวิตกกังวล.....	19
ระดับของความวิตกกังวล.....	21
การวัดระดับความวิตกกังวล.....	22
ผลของความวิตกกังวล.....	23
งานวิจัยเกี่ยวกับความวิตกกังวล.....	26
เอกสารงานวิจัยเกี่ยวกับความวิตกกังวลในการศึกษาต่อ.....	28
เอกสารเกี่ยวกับการเผชิญปัญหา.....	30
งานวิจัยเกี่ยวกับการเผชิญปัญหา.....	40

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปร เพศ แผนการเรียน ความคาดหวังของ นักเรียน อาชีพของผู้ปกครอง ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว ความคาดหวังของนักเรียน.....	48
3 วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า.....	56
แหล่งข้อมูลและกลุ่มตัวอย่าง.....	56
เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล.....	59
วิธีดำเนินการรวบรวมข้อมูล.....	64
วิธีจัดกระทำกับข้อมูล.....	65
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	65
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลศึกษาค้นคว้า.....	70
การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	70
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	72
5 บทย่อ สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ.....	90
บทย่อ.....	90
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า.....	90
สมมุติฐานของการศึกษาค้นคว้า.....	91
วิธีดำเนินการวิจัย.....	92
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	93
สรุปผลการศึกษาค้นคว้า.....	94

บทที่	หน้า
อภิปรายผล.....	97
ข้อเสนอแนะ.....	107
บรรณานุกรม.....	109
ภาคผนวก.....	119
ภาคผนวก ก.....	120
ภาคผนวก ข.....	125
ภาคผนวก ค.....	128
ภาคผนวก ง.....	131
ประวัติย่อของผู้วิจัย.....	152

บัญชีตาราง

ตาราง		หน้า
1	แสดงประชากรและกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามโรงเรียนและแผนการเรียน.....	58
2	แสดงค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของความวิตกกังวล ในการศึกษาต่อของนักเรียนโดยส่วนรวม และจำแนกตามแผนการเรียน....	72
3	แสดงการเปรียบเทียบคะแนนความวิตกกังวลในการศึกษาต่อของนักเรียนตาม ตัวแปรเพศ.....	73
4	แสดงการเปรียบเทียบคะแนนความวิตกกังวลในการศึกษาต่อของนักเรียนตาม ตัวแปรแผนการเรียน.....	74
5	แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนความวิตกกังวลในการศึกษาต่อ ของนักเรียนที่มีความคาดหวังต่างกัน.....	75
6	แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนความวิตกกังวลในการศึกษาต่อ ของนักเรียนที่มีผู้ปกครองประกอบอาชีพต่างกัน.....	76
7	แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนความวิตกกังวลในการศึกษาต่อ ของนักเรียนที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่างกัน.....	77
8	แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนความวิตกกังวลในการศึกษาต่อ ของนักเรียนที่ผู้ปกครองมีความคาดหวังต่างกัน.....	78
9	แสดงค่าเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และแบบการเผชิญปัญหาของนักเรียน โดยส่วนรวม และจำแนกตามแผนการเรียน.....	79
10	แสดงการเปรียบเทียบคะแนนการเผชิญปัญหาของนักเรียนตามตัวแปรเพศ.....	80
11	แสดงการเปรียบเทียบคะแนนการเผชิญปัญหาของนักเรียนตามตัวแปร แผนการเรียน	81

12	แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนการเผชิญปัญหาของนักเรียนที่มีความคาดหวังต่างกัน.....	82
13	แสดงการเปรียบเทียบการเผชิญปัญหาของนักเรียนที่มีความคาดหวังในการศึกษาต่อต่างกันเป็นรายคู่.....	83
14	แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนการเผชิญปัญหาของนักเรียนที่มีผู้ปกครองประกอบอาชีพต่างกัน.....	84
15	แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนการเผชิญปัญหาของนักเรียนที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่างกัน.....	85
16	แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนการเผชิญปัญหาของนักเรียนที่ผู้ปกครองมีความคาดหวังต่างกัน.....	86
17	แสดงการเปรียบเทียบการเผชิญปัญหาของนักเรียนที่ผู้ปกครองมีความคาดหวังต่างกันเป็นรายคู่.....	87
18	แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนการเผชิญปัญหาของนักเรียนที่มีความวิตกกังวลในการศึกษาต่อต่างกัน.....	88
19	แสดงการเปรียบเทียบการเผชิญปัญหาของนักเรียนที่มีความวิตกกังวลในการศึกษาต่อต่างกันเป็นรายคู่.....	89
20	แสดงข้อมูลส่วนตัวของนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง.....	121
21	แสดงค่าเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และแบบการเผชิญปัญหาของนักเรียนจำแนกตามตัวแปรที่ศึกษา.....	126
22	แสดงค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามความวิตกกังวลในการศึกษาต่อ.....	129
23	แสดงค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามการเผชิญปัญหา.....	130

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ

หน้า

1	แผนภูมิแสดงวงจรความวิตกกังวล.....	16
---	-----------------------------------	----

บทที่ 1

บทนำ

คำนำ

ปัจจุบันความเจริญทางด้านวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีทำให้สังคม และเศรษฐกิจเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วและมีความซับซ้อนมากขึ้น ชีวิตประจำวันของทุกคนเต็มไปด้วยปัญหาต่าง ๆ ที่จะต้องดิ้นรนต่อสู้แข่งขันกันเพื่อให้อยู่รอดในสังคม คนในสังคมจึงต้องปรับตัวอยู่ตลอดเวลา เป็นเหตุให้บุคคลเกิดความวิตกกังวลต่อภาวะการที่เปลี่ยนแปลง ทั้งยังก่อให้เกิดความตึงเครียดทางอารมณ์และความคับข้องใจซึ่งส่งผลให้บุคคลมีสุขภาพจิตเสื่อมและป่วยเป็นโรคจิต โรคประสาทเพิ่มมากขึ้นในแต่ละปี อิลการ์ด (Levitt. 1967 ; citing Hilgard. 1967 : vii) กล่าวว่า ทุกวันนี้คนอยู่ในยุคของความวิตกกังวล และซัลลิแวน (อาพล โองเคสือบ. 2515 : 3 ; อ้างอิงมาจาก Lazarus. 1963) ยังกล่าวว่ามนุษย์คือสัตว์โลกที่เต็มไปด้วยความวิตกกังวล และความวิตกกังวลเป็นสิ่งที่ทุกคนต้องประสบ เพราะสิ่งแวดล้อมในสังคมมีส่วนทำให้เกิดความวิตกกังวล เมื่อสิ่งแวดล้อมยิ่งเปลี่ยนแปลงความวิตกกังวลยิ่งเพิ่มขึ้น

วัยรุ่นเป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลง และมีการพัฒนาทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ เป็นวัยที่ต้องปรับตัวเป็นอย่างมากจึงเป็นวัยแห่งปัญหา มีความเครียด และความวิตกกังวลสูง ประกอบกับสภาพสังคมเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ทำให้เกิดการแข่งขันกันสูงทั้งในด้านการศึกษาต่อและประกอบอาชีพ สำหรับในเรื่องการศึกษานั้น จากสถิติการรับนักเรียนเข้าศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาสังกัดทบวงมหาวิทยาลัยในปีการศึกษา 2530 มีนักเรียนสมัครสอบทั้งสิ้น 87,358 คน สามารถเข้าศึกษาได้เพียง 15,395 คน คิดเป็นร้อยละ 17.62 ส่วนผู้ที่สอบคัดเลือกไม่ได้ มีจำนวน 71,963 คน คิดเป็นร้อยละ 82.38 และในการสอบเข้าศึกษาต่อในสถาบันแต่ละแห่งนั้นมีอัตราการแข่งขันที่สูงมาก ทำให้เกิดความกดดันแก่นักเรียน

โดยเฉพาะนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จะมีความวิตกกังวลเกี่ยวกับอนาคตในการศึกษาต่อของตนเองเป็นอย่างมาก (กองแผนงาน ทบวงมหาวิทยาลัย 2530 : 11) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ สมัญญา เสียงโส (2521 : 45) ที่พบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายมีความวิตกกังวลด้านการเรียนกับอาชีพมากที่สุด ส่วนจารุวรรณ ตั้งศิริมงคล (2529 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสภาพจิตและการปรับตัวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนรัฐบาลในกรุงเทพมหานคร พบว่า นักเรียนประสบปัญหาด้านอนาคต อาชีพและการศึกษา นอกจากนี้ วราวุฒิ จรัสตระกูล (ธีระ เจริญสุขวิมล 2527 : 1 ; อ้างอิงมาจาก วราวุฒิ จรัสตระกูล) ได้ศึกษาปัญหาวัยรุ่นโดยศึกษานักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่า ปัญหาที่นักเรียนประสบมากที่สุดได้แก่ ปัญหาอนาคต การอาชีพ และการศึกษา

จากรายงานสภาพของนักเรียนที่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา (กองแผนงาน กรมสามัญศึกษา 2532 : 32) พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่จบการศึกษาทั่วประเทศมีจำนวน 130,976 คน คิดเป็นร้อยละ 86.14 ในจำนวนนี้ได้เข้าศึกษาต่อในสถาบันต่าง ๆ จำนวน 75,497 คน คิดเป็นร้อยละ 57.67 ประกอบอาชีพต่าง ๆ จำนวน 26,931 คน คิดเป็นร้อยละ 20.56 และติดตามไม่ได้จำนวน 28,566 คน คิดเป็นร้อยละ 21.81 จากสถิติการจบการศึกษาของนักเรียนและสถิติการสมัครสอบเข้าศึกษาดังกล่าวจะเห็นได้ว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วกว่าร้อยละ 50 มีความต้องการที่จะศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น แต่จากสภาพความเป็นจริงสถานศึกษาส่วนใหญ่สามารถรับผู้เข้าเรียนได้ในจำนวนจำกัด อัตราการแข่งขันจึงสูงมาก โดยเฉพาะในสาขาวิชา หรือสถาบันการศึกษาที่เป็นที่นิยมของนักเรียน

ไรครอฟท์ (Rycroft. 1978 : 12) อธิบายว่า ความวิตกกังวลเป็นความรู้สึกของการเตรียมพร้อมเพื่อเผชิญกับสิ่งที่เกิดขึ้น และความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่ไม่คุ้นเคย ภาวะเช่นนี้เกิดขึ้นเมื่อบุคคลตระหนักว่ามีอะไรบางอย่างที่เป็นอันตรายต่อตน แต่ยังไม่สามารถลงมือจัดการกับสิ่งนั้นได้ เนื่องจากเหตุการณ์ยังไม่ได้เกิดขึ้นจริง ๆ หากสิ่งนั้นเกิดขึ้นแล้วหรือบุคคลรับรู้อย่างแจ่มชัดแล้ว ความวิตกกังวลก็จะหมดไปเพราะไม่ต้องเตรียมพร้อมที่จะเผชิญปัญหา เหลืออยู่แต่การลงมือปฏิบัติจริงเท่านั้น จากข้อความดังกล่าวอาจกล่าวได้ว่า

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เมื่อสำเร็จการศึกษาจะต้องตัดสินใจเลือกแนวทางการศึกษาต่อและเตรียมตัวเพื่อสอบเข้าศึกษาต่อ จึงมีความวิตกกังวลเกี่ยวกับอนาคตทางการศึกษาต่อของตนเอง ทั้งนี้เพราะนักเรียนไม่ทราบว่าจะสามารถเข้าศึกษาต่อในสาขาวิชา หรือในสถาบันการศึกษาที่ตนมุ่งหวังไว้ได้หรือไม่ ก่อให้เกิดความหวาดหวั่นต่อภาวะการณ์ข้างหน้า ซึ่งไม่อาจทราบผลที่แน่นอนได้เนื่องจากเหตุการณ์ยังไม่เกิดขึ้น เดฟเฟนเบเชอร์ และซูนน์ (Deffenbacher and Suinn. 1982 : 393-394) กล่าวว่า หากบุคคลมีความวิตกกังวลในระดับสูงก็จะมีผลกระทบต่อสภาพร่างกาย จิตใจและอารมณ์ทำให้ได้รับความสุข หากมีในระดับสูงมาก ๆ อาจทำให้เกิดอาการต่าง ๆ ที่รุนแรงได้ นอกจากนี้ ยรรยง ศุทธิรัตน์ (จีระ เจริญสุขวิมล. 2527 : 1 ; อ้างอิงมาจาก ยรรยง ศุทธิรัตน์) ได้ชี้ให้เห็นว่าความวิตกกังวลถ้ามีมาก ๆ จะเกิดอาการทางโรคประสาทขึ้น และอาจทำให้เกิดโรคต่าง ๆ ในร่างกายขึ้นได้ เช่น ท้องอืด ท้องเฟ้อ ตลอดจนกระทั่งเป็นแผลในกระเพาะอาหาร หรือโรคหัวใจ ความดันโลหิตสูงและโรคอื่น ๆ อีกมากมาย ความวิตกกังวลที่อยู่ในระดับสูงไม่เพียงแต่มีผลทำให้ใจคอหงุดหงิด หดหู่ ไม่เป็นสุขเท่านั้น แต่ยังบั่นทอนสุขภาพกายและสุขภาพจิต ตลอดจนประสิทธิภาพทางการเรียนของนักเรียนอีกด้วย

บุคคลแต่ละคนเมื่อเกิดความวิตกกังวลจะมีการเผชิญปัญหาที่แตกต่างกัน (สุภาพรรณ โคตรจรัส. 2531 : 306 - 316) กล่าวคือ บางคนจะใช้วิธีการสู้โดยใช่เหตุผลในการแก้ไขปัญา ปรับปรุงตนเองตลอดจนหาแนวทางในการแก้ไขเพื่อลดความวิตกกังวล บางคนใช้วิธีการถอยหนีปัญหา และบางคนใช้วิธีการรอมชอม ทั้งนี้เพื่อช่วยลดความวิตกกังวลที่เกิดขึ้น

จากประสบการณ์ในการเป็นครูแนะแนวเป็นเวลา 8 ปี ผู้วิจัยพบว่า ในแต่ละปีมีนักเรียนมาขอรับคำปรึกษาในเรื่องการศึกษาต่อเป็นจำนวนประมาณร้อยละ 70 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ทั้งหมด นักเรียนส่วนหนึ่งตัดสินใจแล้วว่า จะศึกษาต่อในสาขาวิชาและสถาบันการศึกษาคือ แต่ยังไม่มีความมั่นใจว่าจะสามารถเข้าศึกษาต่อในสถาบันที่ตนต้องการได้ และนักเรียนอีกส่วนหนึ่งตัดสินใจไม่ได้ว่าตนควรจะศึกษาต่อในสาขาใด ทั้งนี้เพราะสภาพเศรษฐกิจของครอบครัว อาชีพของผู้ปกครอง สุขภาพของนักเรียน แผนการเรียน

ความคาดหวังของผู้ปกครอง ตลอดจนความคาดหวังของนักเรียน มีส่วนสำคัญที่ส่งผลให้เกิดความวิตกกังวลในการศึกษาต่อ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาความวิตกกังวลของนักเรียน เพื่อทราบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จังหวัดราชบุรี มีความวิตกกังวลในการศึกษาต่อมากน้อยเพียงใด และมีการเผชิญปัญหาเกี่ยวกับความวิตกกังวลในการศึกษาต่ออย่างไร

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาความวิตกกังวลในการศึกษาต่อของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จังหวัดราชบุรี โดยส่วนรวมและจำแนกเป็นรายแผนการเรียน ได้แก่ แผนการเรียนวิทยาศาสตร์ และแผนการเรียนศิลปะ
2. เพื่อเปรียบเทียบความวิตกกังวลในการศึกษาต่อของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จังหวัดราชบุรี ตามตัวแปร เพศ แผนการเรียน ความคาดหวังของนักเรียน อาชีพของผู้ปกครอง ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว และความคาดหวังของผู้ปกครอง
3. เพื่อศึกษาการเผชิญปัญหาเกี่ยวกับความวิตกกังวลในการศึกษาต่อของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จังหวัดราชบุรี โดยส่วนรวมและจำแนกเป็นรายแผนการเรียน ได้แก่ แผนการเรียนวิทยาศาสตร์ และแผนการเรียนศิลปะ
4. เพื่อเปรียบเทียบการเผชิญปัญหาเกี่ยวกับความวิตกกังวลในการศึกษาต่อของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จังหวัดราชบุรี ตามตัวแปร เพศ แผนการเรียน ความคาดหวังของนักเรียน อาชีพของผู้ปกครอง ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว และความคาดหวังของผู้ปกครอง
5. เพื่อเปรียบเทียบการเผชิญปัญหาของนักเรียนที่มีความวิตกกังวลในการศึกษาต่อแตกต่างกัน

สมมุติฐานของการศึกษาค้นคว้า

1. นักเรียนหญิงกับนักเรียนชายมีความวิตกกังวลในการศึกษาต่อแตกต่างกัน
2. นักเรียนแผนการเรียนวิทยาศาสตร์กับนักเรียนแผนการเรียนศิลปะมี

ความวิตกกังวลในการศึกษาต่อแตกต่างกัน

3. นักเรียนที่มีความคาดหวังต่างกันมีความวิตกกังวลในการศึกษาต่อแตกต่างกัน
4. นักเรียนที่ผู้ปกครองมีอาชีพต่างกันมีความวิตกกังวลในการศึกษาต่อแตกต่างกัน
5. นักเรียนที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่างกันมีความวิตกกังวล

ในการศึกษาต่อแตกต่างกัน

6. นักเรียนที่ผู้ปกครองมีความคาดหวังต่างกันมีความวิตกกังวลในการศึกษาต่อ
- แตกต่างกัน
7. นักเรียนหญิงกับนักเรียนชายมีการเผชิญปัญหาแตกต่างกัน
8. นักเรียนแผนการเรียนวิทยาศาสตร์กับนักเรียนแผนการเรียนศิลปะ

มีการเผชิญปัญหาแตกต่างกัน

9. นักเรียนที่มีความคาดหวังต่างกันมีการเผชิญปัญหาแตกต่างกัน
10. นักเรียนที่ผู้ปกครองมีอาชีพต่างกัน มีการเผชิญปัญหาแตกต่างกัน
11. นักเรียนที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่างกันมีการเผชิญปัญหา

แตกต่างกัน

12. นักเรียนที่ผู้ปกครองมีความคาดหวังต่างกันมีการเผชิญปัญหาแตกต่างกัน
13. นักเรียนที่มีความวิตกกังวลในการศึกษาต่อต่างกันมีการเผชิญปัญหาแตกต่างกัน

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

ผลการวิจัยจะช่วยให้บิดามารดา ผู้ปกครอง ครู-อาจารย์ ตลอดจนผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับนักเรียนทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับความวิตกกังวลในการศึกษาต่อ และการเผชิญปัญหาของนักเรียน เพื่อเกิดความเข้าใจร่วมกันอันจะนำไปสู่การหาแนวทางในการช่วยลดความวิตกกังวลในการศึกษาต่อให้แก่นักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. ประชากร เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดราชบุรี ปีการศึกษา 2534 จำนวนทั้งสิ้น 1,512 คน เป็นนักเรียนชาย จำนวน 685 คน นักเรียนหญิง จำนวน 827 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2534 ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดราชบุรี จำนวน 444 คน เป็นนักเรียนชาย จำนวน 226 คน และนักเรียนหญิง จำนวน 218 คน ซึ่งได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) จากประชากร

3. ตัวแปรที่ศึกษา

3.1 ตัวแปรต้น ได้แก่

3.1.1 เพศ

3.1.2 แผนการเรียน

3.1.3 ความคาดหวังของนักเรียน

3.1.4 อาชีพของผู้ปกครอง

3.1.5 ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว

3.1.6 ความคาดหวังของผู้ปกครอง

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่

3.2.1 ความวิตกกังวลในการศึกษาต่อ

3.2.2 การเผชิญปัญหา แบ่งออกเป็น 3 แบบ คือ

- (1) การเผชิญปัญหาแบบสู้
- (2) การเผชิญปัญหาแบบยอม
- (3) การเผชิญปัญหาแบบถอยหนี

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. นักเรียน หมายถึง นักเรียนชายและนักเรียนหญิง ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดราชบุรี ปีการศึกษา 2534

2. ความวิตกกังวลในการศึกษาต่อ หมายถึง สภาพอารมณ์ที่ตึงเครียดและความรู้สึกที่ไม่มีความสุข หวั่นกลัวต่อเหตุการณ์ข้างหน้าเกี่ยวกับการศึกษาต่อ ซึ่งแสดงออกดังนี้คือ กลุ้มใจ ขาดความมั่นใจในการศึกษาต่อ หือเห่ หงุดหงิด ขาดสมาธิ เคร่งเครียด อารมณ์เสียง่าย ตื่นเต้น ประหม่าง่าย นอนไม่หลับ หรือนอนมากเกินไป อ่อนเพลีย เบื่ออาหาร คิด หรือ คาดการณ์ล่วงหน้าในทางไม่ดี อาการที่แสดงออกดังกล่าว เป็นผลมาจากกลัวว่าจะเตรียมตัวเพื่อเข้าศึกษาต่อไม่ทัน กลัวว่าจะไม่สามารถเข้าศึกษาต่อในสาขาวิชาและ/หรือในสถานศึกษาที่ต้องการตามความคาดหวังของตนเองและของผู้ปกครอง

3. การเผชิญปัญหา หมายถึง วิธีการที่นักเรียนแสดงออกเพื่อตอบสนองต่อบุคคลหรือ เหตุการณ์เมื่อเกิดความวิตกกังวล แบ่งเป็น 3 แบบ คือ

3.1 การเผชิญปัญหาแบบสู้ หมายถึง การเพิ่มความพยายาม หรือหาวิธีการเพื่อเอาชนะอุปสรรค และลงมือกระทำเพื่อแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล มีความยืดหยุ่นโดยการหาข้อมูลเพิ่มเติม พัฒนาความสามารถของตนเอง ตลอดจนขอความช่วยเหลือจากผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านเมื่อมีความจำเป็น ได้แก่ ขยันเรียน อ่านหนังสือเพื่อหาข้อมูลเกี่ยวกับสาขาวิชา และสถานศึกษาที่ต้องการศึกษาต่อ การเรียนกวดวิชา การขอคำปรึกษาจากครู-อาจารย์

และผู้ปกครองสม่ำเสมอเมื่อมีปัญหา

3.2 การเผชิญปัญหาแบบรอมชอม หมายถึง การผสมผสานระหว่างการเผชิญปัญหาแบบต่อสู้และแบบถอยหนีเข้าด้วยกัน โดยการหาวิธีการที่เหมาะสมมาใช้หลายวิธี คือ การยอมรับเข้าหาใหม่ การหาวิธีการใหม่มาใช้ซึ่งไม่ทำความเดือดร้อนให้แก่ผู้อื่น การประเมินความสามารถของตนเสียใหม่ การลดระดับความคาดหวังของตนเองลง การใช้เวลาตัดสินใจ ตลอดจนการยืดเวลาออกไป พฤติกรรมการเผชิญปัญหาแบบนี้ไม่ตายตัวเหมือน 2 แบบแรก โดยอาจใช้การเผชิญปัญหาทั้ง 2 อย่างสลับกันไป ได้แก่ บางครั้งขยันเรียน แต่บางครั้งไม่ขยันเรียน บางครั้งอ่านหนังสือเพื่อเตรียมตัวในการศึกษาต่อ แต่ไม่ได้อ่านหนังสืออย่างที่ได้ตั้งใจไว้ จัดทำตารางการอ่านหนังสือเป็นบางครั้ง หาข้อมูลเกี่ยวกับสาขาวิชา และสถานศึกษาที่ต้องการศึกษาต่อแต่บางครั้งก็ไม่สนใจที่จะหาข้อมูลดังกล่าว สมัครเรียนกวดวิชาแต่ไปเรียนไม่สม่ำเสมอ ขอคำปรึกษาจากครู-อาจารย์และผู้ปกครองเป็นบางครั้งบางคราว นอกจากนี้รวมถึงการเตรียมใจสำหรับความผิดหวังถ้าสอบเข้าในสถานศึกษาที่ต้องการไม่ได้ก็เลือกสถานศึกษาอื่นแทน

3.3 การเผชิญปัญหาแบบถอยหนี หมายถึง การยอมรับความพ่ายแพ้ว่าสถานการณ์นั้นยากเกินไป หรือเลือกเข้าหาที่ไม่เหมาะสมจึงไม่ต้องการไปยังเป้าหมายนั้นต่อไป และใช้วิธีการถอยหนีจากสถานการณ์ที่ก่อให้เกิดความไม่สบายใจ ตลอดจนไม่พยายามหาหนทางเพื่อแก้ไขปัญหา ได้แก่ ไม่สนใจเรียน ไม่อ่านหนังสือไม่สนใจที่จะหาข้อมูลความรู้เกี่ยวกับสาขาวิชาและสถานศึกษาที่ต้องการศึกษาต่อ ไม่เรียนกวดวิชาทั้งที่สามารถเรียนได้ ไม่สนใจที่จะขอคำปรึกษาจากครู-อาจารย์และผู้ปกครอง ท้อแท้ บ่นลอยนาคตาให้เป็นไปตามโชคชะตา

4. ผู้ปกครอง หมายถึง บิดามารดา หรือญาติ หรือผู้ที่ทำหน้าที่ให้ความอุปการะนักเรียนเกี่ยวกับการศึกษา

5. ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว หมายถึง รายได้ที่ได้รับเป็นประจำของบิดามารดา รวมทั้งในแต่ละเดือน ในกรณีที่นักเรียนไม่มีบิดามารดา ให้ถือรายได้ของผู้ปกครองแบ่งออกเป็น 3 ระดับ (จากการสำรวจของผู้วิจัย ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2534) คือ

5.1 ฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ หมายถึง มีรายได้ต่ำกว่า 3,000 บาท

5.2 ฐานะทางเศรษฐกิจปานกลาง หมายถึง มีรายได้ตั้งแต่ 3,001-8,000 บาท

5.3 ฐานะทางเศรษฐกิจสูง หมายถึง มีรายได้มากกว่า 8,001 บาทขึ้นไป

6. อาชีพของผู้ปกครอง หมายถึง อาชีพหลักของบิดาในกรณีที่นักเรียนอาศัยอยู่กับบิดามารดา แต่ถ้านักเรียนอาศัยอยู่กับมารดาให้ถืออาชีพของมารดา และในกรณีที่นักเรียนไม่ได้อาศัยอยู่กับบิดามารดาให้ถืออาชีพของบุคคลที่นักเรียนอาศัยอยู่ด้วย ในที่นี้ลักษณะอาชีพแบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม (สำนักงานจังหวัดราชบุรี. 2533) ได้แก่

6.1 รับจ้าง

6.2 เกษตรกร

6.3 ค้าขายและทำธุรกิจส่วนตัว

6.4 รับราชการและทำงานรัฐวิสาหกิจ

7. ความคาดหวังของผู้ปกครอง หมายถึง ความปรารถนาหรือการตั้งเป้าหมายของผู้ปกครองเกี่ยวกับการศึกษาต่อของนักเรียนเมื่อสำเร็จชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 แล้ว โดยวัดจากความรู้สึกรู้สึกของนักเรียนที่ตอบแบบสอบถามข้อมูลส่วนตัวที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ซึ่งในที่นี้แบ่งระดับความคาดหวังออกเป็น 3 ระดับ คือ

7.1 ความคาดหวังสูง หมายถึง ความปรารถนาหรือการตั้งเป้าหมายของผู้ปกครองตามความรู้สึกรู้สึกของนักเรียนในระดับมากที่สุดที่จะให้นักเรียนศึกษาต่อในสาขาวิชาและ/หรือในสถานศึกษาที่ตนต้องการ คือ ถ้าสอบเข้าเรียนไม่ได้ก็ให้สอบในปีต่อไป

7.2 ความคาดหวังปานกลาง หมายถึง ความปรารถนาหรือการตั้งเป้าหมายของผู้ปกครองตามความรู้สึกรู้สึกของนักเรียนในระดับปานกลางที่จะให้นักเรียนศึกษาต่อในสาขาวิชาและ/หรือในสถานศึกษาที่ตนต้องการ คือ ถ้าสอบเข้าเรียนไม่ได้ก็ให้เรียนต่อในสาขาวิชาหรือในสถานศึกษาอื่นแทน

7.3 ความคาดหวังต่ำ หมายถึง ความปรารถนาหรือการตั้งเป้าหมายของผู้ปกครองตามความรู้สึกรู้สึกของนักเรียนในระดับต่ำที่จะให้นักเรียนศึกษาต่อในสาขาวิชาและ/หรือในสถานศึกษาใดก็ได้ไม่เจาะจง และถ้าสอบไม่ได้ก็ให้หางานทำ ประกอบอาชีพส่วนตัว

ช่วยเหลือ ช่วยทำสวน ช่วยทำนา หรือ ช่วยค้าขายทำงานที่บ้าน

8. ความคาดหวังของนักเรียน หมายถึง ความปรารถนาหรือการตั้งเป้าหมายเกี่ยวกับการศึกษาต่อในสาขาวิชา และ/หรือในสถานศึกษาที่นักเรียนต้องการศึกษาต่อเมื่อสำเร็จชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งวัดได้จากการตอบแบบสอบถามข้อมูลส่วนตัวที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ซึ่งในที่นี้แบ่งระดับความคาดหวังในการศึกษาต่อออกเป็น 3 ระดับ คือ

8.1 ความคาดหวังในการศึกษาต่อสูง หมายถึง ความปรารถนาหรือการตั้งเป้าหมายเกี่ยวกับการศึกษาต่อในสาขาวิชา และ/หรือในสถานศึกษาที่นักเรียนต้องการในระดับสูง คือ ถ้าสอบไม่ผ่านการคัดเลือก ก็จะพยายามสอบคัดเลือกใหม่ในปีต่อไป

8.2 ความคาดหวังในการศึกษาต่อบานกลาง หมายถึง ความปรารถนาหรือการตั้งเป้าหมายเกี่ยวกับการศึกษาต่อในสาขาวิชา และ/หรือในสถานศึกษาที่นักเรียนต้องการในระดับปานกลาง คือ ตัดสินใจว่า ถ้าสอบไม่ผ่านการคัดเลือกในสาขาวิชาและ/หรือในสถานศึกษาที่นักเรียนต้องการก็จะสมัครเรียนสาขาวิชาและ/หรือในสถานศึกษาอื่นแทน โดยไม่คิดจะสอบคัดเลือกเข้าในสาขาวิชาเดิมหรือในสถานศึกษาเดิมอีกต่อไป

8.3 ความคาดหวังในการศึกษาต่อต่ำ หมายถึง ความปรารถนาหรือการตั้งเป้าหมายเกี่ยวกับการศึกษาต่อในสาขาวิชา และ/หรือในสถานศึกษาที่นักเรียนต้องการในระดับต่ำ คือ ตัดสินใจว่า ถ้าสอบไม่ผ่านการคัดเลือกในสาขาวิชาและ/หรือในสถานศึกษาที่ตนต้องการก็จะหางานทำ ประกอบอาชีพส่วนตัว ช่วยงาน หรือกิจการค้าที่บ้าน ช่วยทำงานสวน ช่วยทำงานในไร่ หรือจะแต่งงาน

9. แผนการเรียน หมายถึง การกำหนดรายวิชาบังคับและวิชาเลือกให้นักเรียนเรียนอย่างมีเป้าหมาย ซึ่งโรงเรียนเป็นผู้กำหนดขึ้น โดยคำนึงถึงการศึกษาต่อและประกอบอาชีพของนักเรียนเป็นหลัก ในที่นี้แบ่งเป็น 2 แผนการเรียน คือ

9.1 แผนการเรียนวิทยาศาสตร์ หมายถึง แผนการเรียนที่โรงเรียนมัธยมศึกษาจัดให้นักเรียนเรียนกลุ่มวิชาบังคับตามที่หลักสูตรกำหนด และวิชาเลือกที่เน้นในกลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ เป็นหลักในการเรียน

9.2 แผนการเรียนศิลปะ หมายถึง แผนการเรียนที่โรงเรียนมัธยมศึกษาจัดให้นักเรียนเรียนกลุ่มวิชาบังคับตามที่หลักสูตรกำหนด และวิชาเลือกที่เน้นในกลุ่มวิชาทางภาษาศาสตร์ และสังคมศึกษา ซึ่งในที่นี่แบ่งออกเป็น 3 แผนการเรียนย่อย ดังนี้

9.2.1 แผนการเรียนอังกฤษ-คณิต จะเรียนเน้นในกลุ่มวิชาภาษาอังกฤษและคณิตศาสตร์

9.2.2 แผนการเรียนอังกฤษ-ฝรั่งเศส จะเรียนเน้นในกลุ่มวิชาภาษาอังกฤษและภาษาฝรั่งเศส

9.2.3 แผนการเรียนภาษา-สังคม จะเรียนเน้นในกลุ่มวิชาภาษาอังกฤษ ภาษาไทยและสังคมศึกษา

บทที่ 2

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ มีความมุ่งหมายที่จะศึกษาความวิตกกังวลในการศึกษาต่อ และการเผชิญปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดราชบุรี ผู้วิจัยได้รวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องซึ่งครอบคลุมหัวข้อต่าง ๆ ดังนี้

1. เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับความวิตกกังวล

1.1 เอกสารเกี่ยวกับความวิตกกังวล

- 1) ความหมายของความวิตกกังวล
- 2) ประเภทของความวิตกกังวล
- 3) ระดับของความวิตกกังวล
- 4) การวัดระดับความวิตกกังวล
- 5) ผลของความวิตกกังวล

1.2 งานวิจัยเกี่ยวกับความวิตกกังวล

1.3 เอกสารงานวิจัยเกี่ยวกับความวิตกกังวลในการศึกษาต่อ

2. เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับการเผชิญปัญหา

2.1 เอกสารเกี่ยวกับการเผชิญปัญหา

2.2 งานวิจัยเกี่ยวกับการเผชิญปัญหา

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปร เพศ แผนการเรียน ความคาดหวังของนักเรียน

อาชีพของผู้ปกครอง ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว ความคาดหวังของผู้ปกครอง

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับความวิตกกังวล

1) ความหมายของความวิตกกังวล

ความวิตกกังวลเป็นภาวะอารมณ์ชนิดหนึ่ง ซึ่งนักทฤษฎีทั้งหลายให้คำนิยามแตกต่างกันหลายแนวดังนี้

นักจิตวิทยา มักพิจารณาความวิตกกังวลในแง่ของพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการคาดการณ์ล่วงหน้า คือ เป็นสภาพของความวิตกกังวล ไม่เป็นสุขเกี่ยวกับเหตุการณ์บางอย่างซึ่งอาจเกิดขึ้นในอนาคต (Adam. 1977 : 71)

เพิร์ลส์ (Patterson. 1973 : 348 ; อ้างอิงมาจาก Perls. n.d.) กล่าวว่า ความวิตกกังวลเป็นช่องว่างระหว่างปัจจุบันกับอนาคต นั่นคือเมื่อบุคคลคิดถึงเรื่องที่ยังไม่เกิดขึ้น ความคิดของบุคคลจะกระโดดจากปัจจุบันไปสู่อนาคต ทำให้เกิดความรู้สึกวิตกกังวล

เจอร์ซิลด์ (ประสาธ อิศรปรีดา. 2521 : 45 ; อ้างอิงมาจาก Jersild n.d.) อธิบายว่า ความวิตกกังวล หมายถึง ความวุ่นวายใจที่เกิดขึ้นจากการคาดการณ์ล่วงหน้าว่าจะมีสิ่งใดเกิดขึ้นหรือจะมีภัยอันตรายใด ๆ เกิดขึ้นแก่ตน เป็นสภาพทางจิตที่ ไม่พึงปรารถนา เป็นการตอบสนองต่อสิ่งที่เป็นอันตราย หรือสิ่งที่มาข่มขู่และก่อให้เกิดความกลัว หรือความวิตกกังวลในอัตราที่ค่อนข้างสูงแล้วก็จะทำให้มีปฏิกิริยาทางร่างกายเกิดขึ้น เช่น กลไกของระบบประสาท ทำให้ต่อมอะดรีนัล (Adrenal Gland) ทำงานมากขึ้น มีผลทำให้หัวใจเต้นเร็ว ระบบย่อยอาหารทำงานช้าลง มีเหงื่อออกตามฝ่ามือและมีการเปลี่ยนแปลงอื่น ๆ อีกด้วย

ส่วนไรครอฟท์ (Rycroft. 1978 : 12) อธิบายว่า ความวิตกกังวลเป็นความรู้สึกของการเตรียมพร้อมเพื่อเผชิญหน้ากับสิ่งที่จะเกิดขึ้นและความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่ไม่คุ้นเคย ภาวะเช่นนี้เกิดขึ้นเมื่อบุคคลตระหนักว่ามีอะไรบางอย่างที่เป็นอันตรายต่อตน แต่ยังไม่สามารถลงมือจัดการกับสิ่งนั้นได้ เนื่องจากยังไม่ได้เกิดขึ้นจริง ๆ หากสิ่งนั้นเกิดขึ้นแล้ว หรือบุคคลรับรู้อย่างแจ่มชัดแล้ว ความวิตกกังวลก็จะหมดไป เพราะไม่ต้องเตรียมพร้อมที่จะเผชิญกับปัญหาแล้ว เหลืออยู่แต่การลงมือปฏิบัติจริง และภาวะอารมณ์ชนิดอื่นจะเข้ามา

แทนที่ความวิตกกังวล นอกจากนี้ ไรครอฟท์ ยังเชื่อว่าเมื่อความวิตกกังวลเกิดกับสิ่งที่คุณคนไม่รู้จักยอมแสดงว่า ประสบการณ์ใหม่ทั้งหลายที่คุณคนไม่เคยผ่านพบมาก่อน สามารถก่อให้เกิดความวิตกกังวลได้ทั้งสิ้นไม่ว่าประสบการณ์นั้นจะน่าพึงพอใจหรือไม่ก็ตาม

นักทฤษฎีในแนวจิตวิเคราะห์มีแนวคิดคล้ายกับทัศนะดังกล่าวข้างต้น คือ มองว่าความวิตกกังวลเป็นการตอบสนองของคุณคนต่อสถานการณ์อย่างใดอย่างหนึ่งที่บุคคลนั้นคิดว่า เป็นอันตรายต่อสวัสดิภาพของตน อันตรายดังกล่าวนี้จะซ่อนเร้นอยู่ในจิตไร้สำนึกและมักเป็นอันตรายที่เกิดขึ้นภายในมากกว่าจะเป็นอันตรายที่เห็นได้จากภายนอก (Adam. 1977 : 71) ส่วน ออซูเบล (Ausubel. 1968 : 245) มองความวิตกกังวลว่าเป็นแนวโน้มของคุณคนที่จะตอบสนองต่อเหตุการณ์หรือสถานการณ์ต่าง ๆ ด้วยความกลัวเพราะมีความรู้สึกว่าการเกิดหรือสถานการณ์นั้น ๆ จะทำให้เขาต้องสูญเสียความภาคภูมิใจในตนเอง (Self-Esteem) ความวิตกกังวลต่างจากความกลัวในแง่ที่ว่า สิ่งที่มากระทำนั้นมักจะกระทำต่อความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองของคุณคนมากกว่าที่จะกระทำต่อร่างกายของคุณคนนั้น ฮิลการ์ด (Hilgard. 1962 : 173-174) มีความคิดเห็นเช่นเดียวกับออซูเบล ที่ว่าความวิตกกังวลเป็นสภาพคล้ายความกลัวและมีความสัมพันธ์กับความกลัวอย่างใกล้ชิด นอกจากนี้ ยังมีความสัมพันธ์ในด้านการจูงใจ (Motivation) ทั้งนี้เนื่องจาก ความวิตกกังวลเป็นสภาพที่คุณคนรู้สึกกระวนกระวายใจ เป็นความกลัวซึ่งต่างจากความกลัวธรรมดา คือ ความกลัวธรรมดานั้นมีวัตถุที่ทำให้กลัว หรือสิ่งที่ทำให้กลัวปรากฏเป็นรูปร่างให้เห็น ดังนั้นอาจพูดได้ว่าความวิตกกังวลเป็นความกลัวที่เลื่อนลอยไม่แจ่มชัด แต่คล้ายกับความกลัวในแง่ที่ว่า เป็นสภาพที่ทำให้คุณคนรู้สึกไม่สบายใจเกิดความตึงเครียด

ส่วน เลวิตท์ (Levitt. 1967 : 8-9) กล่าวว่า ความวิตกกังวลและความกลัวมีลักษณะร่วมกัน ต่างกันที่ความกลัวเป็นภาวะที่เกิดขึ้นอย่างมีเป้าหมาย คือ บุคคลรู้ว่าตนกลัวสิ่งใดหรือสภาพการณ์ใด แต่ความวิตกกังวลเป็นอารมณ์ที่คุณคนคิดว่าเหตุการณ์ที่น่ากลัวกำลังจะเกิดขึ้น แต่ไม่รู้ชัดว่าเป็นสิ่งใด ความวิตกกังวลเช่นนี้เรียกว่า ความวิตกกังวลแบบเลื่อนลอย (Free-Floating Anxiety) แต่หากเป็นความวิตกกังวลที่เฉพาะเจาะจง คือรู้สิ่งเร้าชัดเจนจะใช้คำว่า "ความกลัว" แทน สอดคล้องกับ อัดัมส์ (Adams. 1977 : 71) ซึ่ง

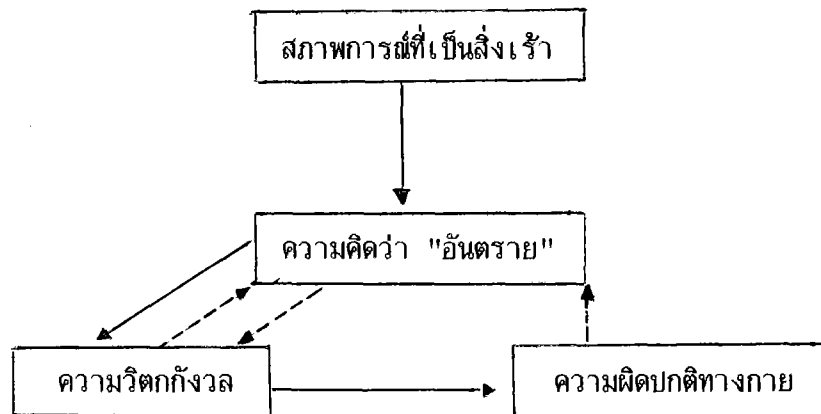
กล่าวว่า ความกลัวเป็นอารมณ์พื้นฐานของความวิตกกังวล และ อิซาร์ด (Izard. 1972 : 40) ก็ระบุเช่นเดียวกันว่าเกือบทุกทฤษฎีมีความคิดเห็นตรงกันว่า ความกลัวเป็นองค์ประกอบสำคัญของความวิตกกังวล

ความวิตกกังวลอาจเกิดจากภาวะคุกคามที่บุคคลสามารถระบุสาเหตุชัดเจนได้ เพียงแต่ไม่สามารถตอบสนองสิ่งเร้าที่คุกคามอยู่นั้นให้เป็นการกระทำโดยตรงได้ เนื่องจากสาเหตุใดสาเหตุหนึ่ง เช่น ภาวะนั้นยังไม่ปรากฏชัด หรือบุคคลไม่สามารถตัดสินใจได้ว่า ควรตอบสนองสิ่งเร้านั้นอย่างไร หรือบุคคลไม่สามารถตอบสนองสิ่งเร้านั้นในทันทีตามต้องการได้ จึงต้องรอต่อไปจนถึงเวลาที่กำหนด สาเหตุเหล่านี้ก่อให้เกิดความกลัวที่คุกรุ่นแต่ไม่อาจกำหนดแนวทางตอบสนองสิ่งเร้านั้นได้ (Epstein. 1972 : 311)

โกรเอน (Groen. 1975 : 733) ให้ข้อสังเกตเกี่ยวกับความวิตกกังวลไว้ว่า โดยตัวของเหตุการณ์เองแล้ว ไม่ใช่ตัวก่อความวิตกกังวลโดยตรง แต่การรับรู้ของบุคคลต่อเหตุการณ์นั้น ๆ ต่างหากที่ทำให้เกิดความวิตกกังวล

เบค (Beck. 1972 : 349) กล่าวว่า แม้สภาพการณ์ที่กดดันจะมีส่วนสร้างให้เกิดความวิตกกังวลได้ แต่สภาพการณ์เหล่านี้เป็นตัวการทำให้เกิดความวิตกกังวลได้น้อยกว่าสภาพการณ์ที่เกิดขึ้นตามการรับรู้ของบุคคล หากบุคคลรับรู้ถึงความกดดันมาก ก็มีแนวโน้มที่จะเกิดความวิตกกังวลได้ง่ายกว่าบุคคลที่รับรู้ได้น้อย นั่นคือ องค์ประกอบด้านความคิดมีผลต่อการเกิดความวิตกกังวลยิ่งกว่าตัวสภาพกดดันภายนอกที่แท้จริง ประสบการณ์ของบุคคลก็เป็นตัวการสำคัญตัวหนึ่งที่ทำให้สภาพการณ์ซึ่งอาจไม่มีอะไรร้ายแรง กลายเป็นสภาพที่กดดันขึ้นอย่างมากได้โดยบุคคลประเมินอันตรายที่จะเกิดขึ้นเกินจากความเป็นจริง และขณะเดียวกันก็ประเมินความสามารถของตนที่จะจัดการกับภาวะนั้น ๆ ต่ำกว่าความเป็นจริงด้วย ซึ่งทั้ง 2 ประเด็นนี้จะเป็นตัวเร้าให้เกิดความวิตกกังวลขึ้น และความวิตกกังวลที่เกิดขึ้นนี้ก็จะเป็นตัวเนืองถึงสัญญาณอันตรายของสภาพการณ์นั้น ทำให้เพิ่มความเข้มของความวิตกกังวลขึ้นไปอีก กลายเป็นวงจรต่อเนื่องของความวิตกกังวล และมีผลทำให้เกิดความแปรปรวนทางด้านสรีระได้ด้วย เช่น เกิดอาการเจ็บป่วยโดยมิได้มีสาเหตุมาจากกลไกทางด้านร่างกาย (Somatic

Disorder) เบค ได้แสดงแผนภูมิวงจรความวิตกกังวลไว้ดังนี้

ภาพประกอบ 1 แผนภูมิแสดงวงจรความวิตกกังวล

นอกจากนี้ เบค (Beck. 1972 : 349) ยังได้เสนอวิธีการจัดการความวิตกกังวล โดยให้ใช้วิธีการใด ๆ ก็ตามเพื่อตัดวงจรนี้เสีย เช่น อนุญาตให้ออกจากสภาพการณ์ที่เร้าให้เกิดความวิตกกังวลเสียชั่วคราว การปรับพฤติกรรมทางความคิด การใช้ยา หรือ การฝึกผ่อนคลาย เป็นต้น วิธีการเหล่านี้จะช่วยให้การตีความประสบการณ์ที่เกิดขึ้นเปลี่ยนไปในทางที่เหมาะสมและวงจรของความวิตกกังวลนี้จะค่อย ๆ หดไป

ฟิลิปส์ มาร์ติน และเมเยอร์ (Phillips, Martin and Meyers. 1972 : 412) ได้แบ่ง กระบวนการเกิดความวิตกกังวลออกเป็น 3 ระดับคือ

ระดับแรก เมื่อบุคคลปะทะสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม ความวิตกกังวลที่เกิดขึ้นจะอยู่ในระบบรับรู้ความรู้สึก และการเคลื่อนไหว (Sensory Motor) ซึ่งเป็นกลไกทางสรีระ

ระดับที่ 2 ความวิตกกังวลที่บุคคลประสบจะแปรรูปไปสู่การรับรู้โดยประสบการณ์นั้นจะถูกแปลงไปเป็นภาพพจน์และจินตนาการต่าง ๆ

และในระดับที่ 3 ความวิตกกังวลจะผสมผสานกันระหว่างการสร้างสัญลักษณ์ และการให้ความหมายซึ่งเกิดจากกระบวนการทางความคิด ในระดับสุดท้ายนี้ความวิตกกังวล

จะแสดงออกในเชิงลบ เช่น การถดถอยและมีแนวโน้มที่จะเกิดกลไกป้องกันตนเองในรูปแบบต่าง ๆ

นอกจากนั้น ทั้ง 3 ยังได้สรุปว่า ความวิตกกังวลเกิดจากการกระตุ้นของภาวะกดดันทางจิต และภาวะกดดันทางจิตนี้เกิดขึ้นเพราะบุคคลเกรงว่าความคาดหวังของตนจะไม่สามารถได้รับผลที่น่าพอใจ ทำให้บุคคลขาดความมั่นใจต่อเหตุการณ์ข้างหน้า ความหวั่นเกรงดังกล่าวเกิดขึ้นจากการปะทะกับสิ่งแวดล้อมและจากความคิดของบุคคลนั่นเอง ซึ่งเป็นทั้งปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายในที่จะบ่งชี้ว่าปฏิกิริยาวิตกกังวลของบุคคลต่อสถานการณ์ที่กดดันนั้นจะเกิดขึ้น หรือไม่เกิดขึ้น

จากแนวคิดของ ฟิลิปส์ มาร์ติน และ เมเยอร์ นี้ แสดงให้เห็นว่า ระบบการคิดเป็นองค์ประกอบสำคัญของการเกิดความวิตกกังวล

ลาซารัสและอเวอริลล์ (Lazarus and Averill. 1972 : 242-244) ได้ศึกษากระบวนการทางความคิดที่เชื่อมโยงระหว่างสถานการณ์จากสภาพแวดล้อมกับปฏิกิริยาตอบสนองทางอารมณ์ โดยวิเคราะห์อารมณ์ว่าเกิดขึ้นได้จากการประเมิน 3 ขั้นตอน คือ การประเมินขั้นแรกนั้นบุคคลจะตัดสินว่าสถานการณ์ที่เกิดขึ้นนั้นเกี่ยวข้องกับตนหรือไม่และจะก่อให้เกิดผลในทางดีหรือทางร้าย การประเมินขั้นที่ 2 บุคคลจะพิจารณาเพื่อเลือกวิธีจัดการกับสิ่งร้ายที่อาจเกิดขึ้น หรือส่งเสริมสิ่งดีที่ตนจะได้รับ การประเมินขั้นที่ 3 เป็นการทบทวนผลและประสิทธิภาพของการตอบสนองและเปลี่ยนแปลงการตอบสนองที่บกพร่องเสียใหม่ให้เหมาะสมกับข้อมูลเดิมซึ่งได้จากการประเมินในขั้นแรก การประเมินทั้ง 3 ขั้นนี้ได้อธิพลจากตัวแปร 2 ประเภทคือ ตัวแปรด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ องค์ประกอบทางด้านสิ่งแวดล้อมทั้งหลายที่เป็นตัวเราให้เกิดการตอบสนอง ตัวเรานี้อาจมีอยู่โดยที่บุคคลรู้ตัวหรือไม่รู้ตัวก็ได้ ตัวแปรประเภทที่ 2 คือ ตัวแปรด้านลักษณะบุคคล เช่น เจื่อนไขทางสรีระ การสั่งสมทางสังคม และความเป็นมาจากอดีตของบุคคล เป็นต้น การประเมินขั้นที่ 2 แสดงออกในรูปแบบของการจัดการต่อสิ่งเรานั้น แยกได้เป็น 2 ประเภท คือ การแสดงออกเป็นพฤติกรรมโดยตรง ได้แก่ การสู้ การหลีกเลี่ยง การคืนรนให้ถึงเป้าหมาย เป็นต้น ส่วนอีกประเภทหนึ่งคือ การแสดงออกเป็นกระบวนการภายในของบุคคล เช่น ความฟุ้งซ่าน การคิดฝัน

การป้องกันตนเอง เป็นต้น

จากแนวคิดนี้ ลาซารัส และ อเวอริลล์ นำความวิตกกังวลมาวิเคราะห์ว่า เป็น อารมณ์ที่มีพื้นฐานมาจากการประเมินของบุคคลต่อภาวะที่คุกคามตนอยู่ (Lazarus and Averill. 1972 : 246)

แมนดีเลอร์ (Epstein. 1972 : 301 ; อ้างอิงมาจาก Mandler. 1966) กล่าวว่า ความวิตกกังวลจะยิ่งเพิ่มขึ้นถ้าบุคคลอยู่ในภาวะอับจนหนทาง (Helplessness)

เอพสไตน์ (Epstein. 1972 : 303-305) สรุปว่า ความวิตกกังวลเกิดจาก เจือปนของ ๓ แบบ ได้แก่

1. ความวิตกกังวลซึ่งเกิดจากการเร้าเกินระดับ เป็นการเร้าทางกายภาพ ซึ่งมีมากเกินไปขีดความสามารถที่อินทรีย์จะรับไว้ได้ ปฏิกริยาตอบสนองของอินทรีย์ต่อสิ่งเร้านี้ เป็นการตอบสนองที่ถูกวางเจือปนมาจากความเจ็บปวดทางกายภาพ แล้วก่อให้เกิดความกลัว และความวิตกกังวลขึ้น และขีดความสามารถของอินทรีย์ที่จะต้านรับสิ่งเร้านี้ขึ้นอยู่กับความสำคัญของสิ่งเร้าที่อินทรีย์เคยถูกวางเจือปนมาก่อน

2. ความวิตกกังวลซึ่งเกิดจากความไม่กลมกลืนกันของความคิด หมายถึง การจัดประสบการณ์ของตนไม่สอดคล้องกับความคาดหวัง นั่นคือ ความคาดหวังไม่สอดคล้องกับความเป็นจริง ก็จะทำให้เกิดความกดดันและนำไปสู่ความวิตกกังวลได้

3. ความวิตกกังวลเกิดจากความไม่สามารถตอบสนองต่อสิ่งเร้าที่เกิดขึ้นได้ เนื่องด้วยเจือปนของ ๓ ที่ปิดกั้นไว้ ได้แก่ การไม่รู้ขั้นตอนของตัวเร้าที่ชัดเจน การตอบสนองที่ต้องใช้ระยะเวลาหรือที่ยาวนาน ความขัดแย้งระหว่างการตอบสนองที่ต้องเลือก หรือการตอบสนองที่ควรจะเป็นไม่อยู่ในวิสัยที่จะจัดหาให้ขึ้นได้ เจือปนเหล่านี้ก่อให้เกิดความคับข้องใจ และนำไปสู่ความวิตกกังวล และสภาพความรู้สึกเฉพาะบุคคลที่สัมพันธ์กับความวิตกกังวล ลักษณะนี้ คือ ภาวะอับจนหนทาง

2) ประเภทของความวิตกกังวล

พรอยต์ (Levitt. 1967 : 18-19 ; อ้างอิงมาจาก Freud. 1923)

ได้แบ่งความวิตกกังวลออกเป็น 3 ประเภทคือ

1. ความวิตกกังวลตามความจริง (Reality Anxiety) คือ ความกลัวอันตรายที่แท้จริงในโลก

2. ความวิตกกังวลแบบโรคประสาท (Neurotic Anxiety) คือ ความกลัวว่าสิ่งที่ทำไปตามสัญชาตญาณนั้นจะได้รับการลงโทษ ความวิตกกังวลแบบนี้มีรากฐานมาจากความเป็นจริงทั้งนี้เพราะเคยถูกพ่อแม่ หรือผู้มีอำนาจลงโทษ

3. ความวิตกกังวลที่เกี่ยวกับหลักศีลธรรม (Moral Anxiety) มีความกลัวต่อมโนธรรม (Conscience) คือ กลัวว่าความคิดหรือการกระทำบางอย่างจะขัดหลักศีลธรรมที่บุคคลได้รับการอบรมสั่งสอนมาแต่วัยเด็ก ความวิตกกังวลแบบนี้มีรากฐานมาจากความเป็นจริงด้วยเหมือนกัน ทั้งนี้เพราะบุคคลเคยถูกลงโทษเนื่องจากฝ่าฝืนหลักศีลธรรมจึงเกิดความกลัวว่าจะถูกลงโทษอีก

สวนีย์ ดันดีพัฒนานันต์ (2522 : 130-131) ได้กล่าวถึงชนิดของความวิตกกังวลในคนปกติและในคนป่วยซึ่งจำแนกออกเป็น 3 ชนิด คือ

1. ความวิตกกังวลแบบปกติ (Normal Anxiety) ได้แก่ ความวิตกกังวลที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน เป็นแหล่งของพลังงานที่กระตุ้นให้บุคคลมีพลังงานในการต่อสู้เพื่อดำรงชีวิต เป็นตัวกระตุ้นให้บุคคลคิดวางแผนเพื่อหาทางเอาชนะอุปสรรคที่มาขัดขวางความวิตกกังวลประเภทนี้จะเกิดขึ้นได้สัดส่วนกับสิ่งกระตุ้น และจะเกิดขึ้นไม่นานเมื่อตัวกระตุ้นลดลง ความวิตกกังวลก็จะลดลงตามไปด้วย พบได้ในขณะที่บุคคลประสบกับภาวะคุกคามต่อสวัสดิภาพของตน เช่น ความเจ็บป่วย ภาวะสอบไล่

2. ความวิตกกังวลในโรคประสาท (Neurotic Anxiety) เป็นภาวะความวิตกกังวลที่เกิดขึ้นไม่ได้สัดส่วนกับตัวกระตุ้น นั่นคือ สาเหตุของความวิตกกังวลเพียงเล็กน้อย ทำให้บุคคลตื่นกลัวและตอบสนองต่อภาวะความวิตกกังวลเกินขอบเขต

3. ความวิตกกังวลที่เป็นพยาธิสภาพ หรือความวิตกกังวลเรื้อรัง (Pathologic or Chronic Anxiety) เป็นภาวะที่ตึงเครียดตลอดเวลา สาเหตุของความวิตกกังวลแบบนี้มักเกี่ยวกับสิ่งที่เก็บกดไว้ หรือข้อขัดแย้งที่บุคคลยอมรับไม่ได้ มีผลทำให้เกิดพฤติกรรมแปลก ๆ เป็นพฤติกรรมชนิดโรคประสาท หรือโรคจิตทั้งหลาย

แคทเทลและเชียร์ (Cattell and Chear. 1961) ลาซารัส (Lazarus. 1966) และสปีลเบิร์กเกอร์ (Spielberger. 1966) แบ่งความวิตกกังวลเป็น 2 ประเภท (Levitt. 1967 : 13-15) คือ

1. ความวิตกกังวลซึ่งขึ้นอยู่กับสถานการณ์ (State Anxiety) หรือ (Situational Anxiety) หรือ (Acute Anxiety) หมายถึง ความวิตกกังวลซึ่งเกิดกับบุคคลแต่ละคนในบางสถานการณ์เท่านั้น ความเข้มของความวิตกกังวลที่เกิดขึ้นจะขึ้นอยู่กับความเข้มของสิ่งเร้า ความวิตกกังวลประเภทนี้จะมีความเข้มสูง แต่เมื่อเกิดขึ้นแล้วจะคงอยู่ในช่วงเวลาอันสั้น ผู้ที่มีความวิตกกังวลแบบนี้มากคือ ผู้ที่มีความถี่ของความวิตกกังวลในสถานการณ์ต่าง ๆ มาก

2. ความวิตกกังวลซึ่งเป็นลักษณะคงที่ในตัวบุคคล (Trait Anxiety) หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า "Chronic Anxiety" ความวิตกกังวลประเภทนี้มักจะเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องเป็นระยะเวลานาน จนเป็นลักษณะประจำตัวของบุคคลซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งของบุคลิกภาพ (Personality Trait) บุคคลที่มีความวิตกกังวลประเภทนี้จะเกิดความวิตกกังวลในสถานการณ์ทั่ว ๆ ไปทุกสถานการณ์ และโดยทั่ว ๆ ไป ทุกคนจะมีความวิตกกังวลประเภทนี้โดยที่ไม่รู้ตัว

อย่างไรก็ตาม ระดับของความวิตกกังวลซึ่งขึ้นอยู่กับสถานการณ์ (State Anxiety) นั้นจะขึ้นอยู่กับความวิตกกังวลซึ่งเป็นลักษณะคงที่ของบุคคล (Trait Anxiety) ด้วย กล่าวคือ คนที่มีความวิตกกังวลซึ่งเป็นลักษณะคงที่สูง ย่อมมีแนวโน้มที่จะเกิดความวิตกกังวลในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้มาก และมีความเข้มในระดับสูงด้วย

ส่วน ซาราสันและคนอื่น ๆ (Sarason and others. 1960 : 7-10) ได้แบ่งความวิตกกังวลออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. ความวิตกกังวลในสถานการณ์ทั่ว ๆ ไป (General Anxiety)

2. ความวิตกกังวลเฉพาะบางสถานการณ์ (Specific Anxiety) เช่น
ความวิตกกังวลในการสอบ ความวิตกกังวลในการเรียน

อย่างไรก็ตาม ถ้าพิจารณาอย่างละเอียดจะเห็นว่า ความวิตกกังวลในสถานการณ์
ทั่ว ๆ ไป (General Anxiety) ก็คือ ความวิตกกังวลซึ่งเป็นลักษณะคงที่ (Trait
Anxiety) ส่วนความวิตกกังวลเฉพาะบางสถานการณ์ (Specific Anxiety) คือ
ความวิตกกังวลซึ่งขึ้นอยู่กับสถานการณ์ (State Anxiety) นั้นเอง และในการวิจัยครั้งนี้
ความวิตกกังวลที่กล่าวถึง หมายถึง ความวิตกกังวลเฉพาะบางสถานการณ์ คือ ความวิตกกังวล
ในการศึกษาต่อ

3) ระดับของความวิตกกังวล

ความวิตกกังวลที่เกิดขึ้นในบุคคลแต่ละครั้งนั้น มีความรุนแรงไม่เท่ากัน ทั้งนี้
ขึ้นอยู่กับสิ่งกระตุ้น ความหมายของเหตุการณ์และบุคลิกภาพของบุคคลนั้น ๆ ถ้าเป็นบุคคลที่
หัวไวไหวง่าย เหตุการณ์เพียงเล็กน้อยก็ทำให้เกิดความวิตกกังวลในระดับรุนแรงได้เหมือนกัน
ระดับความเข้มของความวิตกกังวลจะมีมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับบุคคล และเหตุการณ์โดยทั่วไป
อาจใช้เครื่องหมาย (+) เป็นตัวบอกระดับความวิตกกังวล ซึ่งจากเอกสารโรเนียวของ
องค์การอนามัยโลก (ชมชื่น สมประเสริฐ. 2525 : 46 ; อ้างอิงมาจากองค์การอนามัยโลก
: ม.ป.ป.) ได้แบ่งความวิตกกังวลออกเป็น 6 ระดับ คือ

1. Ataraxy (+) เป็นระดับที่ปราศจากความวิตกกังวล หรือ น้อยจนไม่สามารถ
จะกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมได้ ถือว่าไม่ปกติ พบได้ในคนที่ได้รับความตกใจทันทีทันใดแล้วเงียบ
เฉยไปเลย หรือในผู้ป่วยที่ได้รับยาก่อมประสาทขนาดหนัก และผู้ที่อยู่ในภาวะกึ่งหมดสติ
(Semiconscious) หรือ หมดสติ (Unconscious) ซึ่งไม่มีการรับรู้ความรู้สึกภายนอก

2. Well Being (0) เป็นระดับปกติ พบได้ทั่วไป เป็นระดับที่เกิดความรู้สึก
สบายได้พักผ่อน เกิดขึ้นเมื่อได้รับประสบการณ์ที่พอใจ มีความวิตกกังวลได้ แต่ก็สามารถ
ปรับตัวได้ในเวลาอันสมควร

180453

3. Mild Anxiety (+1) เป็นความรู้สึกไม่สบายน้อย ๆ ความวิตกกังวลในระดับนี้จะทำให้บุคคลเกิดความรู้สึกตื่นเต้นมากขึ้น บุคคลยังสามารถสังเกตความแตกต่างของสิ่งแวดล้อมได้สามารถมองเห็นความสัมพันธ์ระหว่างเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นทันที และสามารถอธิบายความแตกต่างได้ ความรู้สึกไม่สบายในระดับนี้จะช่วยกระตุ้นให้บุคคลทำงานแก้ปัญหาได้ ช่วยให้ตื่นตัวในการดูหนังสือ มีสมาธิดี จดจำได้แม่นยำ เพิ่มการรับรู้และความตั้งใจ ช่วยให้บุคคลสามารถเผชิญกับสถานการณ์ที่สร้างความวิตกกังวลได้ ความวิตกกังวลในระดับนี้เป็นเตรียมพร้อมที่จะรับรู้ และปรับตัวเข้ากับเหตุการณ์ ในคนปกติเมื่อเกิด Mild Anxiety จะสามารถปรับกลับมาเป็น Well Being ได้

4. Moderate Anxiety (+2) ในระดับนี้บุคคลจะมีความรู้สึกไม่สบายใจมากขึ้นและเผชิญกับสถานการณ์ การรับรู้ของบุคคลเริ่มแคบลง มีแรงผลักดันมากขึ้น ตื่นตัวมากขึ้น ว่องไวมากจนเกือบจะลุลูกลอน อาจมีการปรับตัวแบบสู้หรือหนี

5. Severe Anxiety (+3) มีความกระวนกระวาย การรับรู้จะแคบมาก ไม่สามารถเข้าใจความจริงที่เกิดขึ้น ควบคุมตัวเองไม่ได้ รู้สึกกลัวเพิ่มมากขึ้น มีอาการกระสับกระส่ายเห็นได้ชัดเจน อาจจะพูดมากและเร็วขึ้น ไม่สามารถทำลายความรู้สึกไม่สบายใจได้

6. Panic (+4) เป็นความวิตกกังวลระดับรุนแรงที่สุด ตื่นกลัวสุดขีด เป็นภาวะที่ควบคุมตัวเองไม่ได้ การรับรู้เสียไป ความตั้งใจลดลง ไม่รับความจริง จำไม่นาน ไม่สามารถตัดสินใจหรือควบคุมความรู้สึกและการเคลื่อนไหวของกล้ามเนื้อได้ บุคคลจะไม่สามารถช่วยตัวเองให้พ้นภาวะที่ก่อให้เกิดความกังวลใจนี้ได้ จะมีอาการซึมเศร้าสุดขีด

4. การวัดระดับความวิตกกังวล

เลวิทท์ แบ่งการวัดความวิตกกังวลออกเป็น 4 วิธี (Endler and Edward. 1982 : 41 ; อ้างอิงมาจาก Levitt. 1980) คือ

1. การวัดการเปลี่ยนแปลงทางสรีรวิทยา โดยดูจากอาการที่แสดงออกทางระบบประสาทอัตโนมัติ เช่น การวัดอัตราการเต้นของหัวใจ อัตราการหายใจ ระดับความดันโลหิต

การหลั่งของน้ำลาย การหลั่งฮอร์โมนจากต่อมหมวกไต การตึงของกล้ามเนื้อ ความเกร็งของผิวหนัง การตรวจคลื่นสมอง เป็นต้น

2. การวัดโดยการตอบแบบสอบถามด้วยตนเอง (Self - Report Questionnaire) เป็นการประเมินความวิตกกังวล ซึ่งเป็นความรู้สึกที่ตนเองรับรู้ได้ โดยการตอบแบบสอบถามแล้วนำมาประเมินความวิตกกังวลว่ามีขนาดใด แบบสอบถามวัดความวิตกกังวลมีผู้สร้างขึ้นใช้ ได้แก่ แบบวัดความวิตกกังวลแบบ STAI (The State-Trait Anxiety Inventory)

3. การวัดโดยใช้เทคนิคการฉายออก (Projective Technique) ได้แก่ แบบวัดของ รorschach ซึ่งต้องใช้ผู้ชำนาญเป็นผู้แปลผล

4. การวัดโดยการสังเกตพฤติกรรมที่แสดงออกของบุคคล โดยการสังเกตอาการที่แสดงออก ซึ่งเป็นปฏิกิริยาสะท้อนจากอารมณ์ภายในใจ เช่น อาการกระสับกระส่าย ลูกลี้ลูกหลบ ถอนหายใจ พูดเร็วเร็ว หงุดหงิด ขาดสมาธิ นอนไม่หลับ ร้องไห้ เป็นต้น

5) ผลของความวิตกกังวล

ความวิตกกังวลมีผลต่อบุคคลทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ ความคิด และพฤติกรรม ซึ่งสรุปผลของความวิตกกังวลได้ดังนี้ (สารวจณ์ ปรปักษ์ขามและคนอื่น ๆ. 2519 : 310, 315-320 ; สุวณีย์ ตันติพัฒนานันต์. 2522 : 127-130 ; Deffenbacher and Suinn. 1982 : 391-442 ; Izard. 1972 : 37-41)

5.1) ผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางด้านชีวเคมีและสรีรวิทยา

(1) มีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นที่ระบบประสาท กระตุ้นให้ต่อมพิทูอิทารี (Pituitary Gland) หลั่งฮอร์โมนคอร์ติคอล (Cortical Hormone) มีผลทำให้ร่างกายทนทานต่อภาวะวิตกกังวล และกระตุ้นไฮโปทาลามัส หรือศูนย์กลางของอารมณ์ (The Seat of Emotions) ซึ่งมีผลทำให้กล้ามเนื้อหดตัวเกร็งเตรียมสู้ (Fight) หรือ หนี (Flight)

(2) มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางด้านชีวเคมี ในภาวะวิตกกังวล ฮอว์โมนต่าง ๆ จะถูกขับออกมาสู่กระแสเลือดมากขึ้น ซึ่งฮอว์โมนที่ถูกขับออกมานั้นมีหน้าที่ควบคุมความสมดุลของเกลือแร่ในร่างกาย การเผาผลาญอาหาร และมีผลต่อระบบกล้ามเนื้อ

(3) มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงด้านสรีรวิทยา

การเปลี่ยนแปลงนี้ขึ้นอยู่กับระดับของความวิตกกังวล โดยทั่วไป ความวิตกกังวลในระดับต่ำ (Mild) และระดับปานกลาง (Moderate) จะเพิ่มการทำงานของระบบต่าง ๆ ภายในร่างกาย แต่ถ้าถึงระดับสูง (Severe) และระดับรุนแรง (Panic) แล้วจะทำให้ระบบต่าง ๆ หยุดทำงานได้เช่นกัน การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้แก่ หัวใจจะเต้นเร็วและถี่ขึ้น การหายใจจะลึกและเร็วขึ้น มีการเปลี่ยนแปลงของอุณหภูมิของร่างกายและความดันโลหิต ประจำเดือนมีการเปลี่ยนแปลง บัสสาวะบ่อย ความอยากอาหารลดลง เหงื่อออก นอนไม่หลับ ม่านตาขยายใหญ่ขึ้น ตัวสั่น เป็นต้น ถ้ามีความวิตกกังวลมากขึ้น การทำงานของระบบต่าง ๆ อาจหยุดชะงักไป (Paralyze) ซึ่งอยู่ในระดับรุนแรง (Panic)

5.2) ผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางด้านอารมณ์

ความวิตกกังวลทำให้บุคคลเกิดความรู้สึกหวาดหวั่น ความตึงเครียด และความกลัว ซึ่งอาจแสดงออกมาในลักษณะต่าง ๆ เช่น ตกใจง่าย หงุดหงิด โกรธ กระสับกระส่าย วิตกกังวล เสียใจ ร้องไห้ง่าย เหนื่อยหน่าย เป็นต้น

5.3) ผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางด้านความคิด ความจำ และการรับรู้

ได้แก่ สมองง่าย ประสิทธิภาพในการจำลอง ระบบความคิดถูกรบกวน เช่น สับสน ย้ำคิดย้ำทำ การตัดสินใจทำได้ช้า ความคิดคับแคบและไม่ยืดหยุ่นในการแก้ปัญหา ความสนใจลดลง ขาดสมาธิ การรับรู้ผิดพลาด บุคคลที่มีความวิตกกังวลมีแนวโน้มที่จะคิดไปในทางลดคุณค่าของตนเอง

5.4) ผลต่อพฤติกรรมการแสดงออก (สุวณีย์ ดันติพัฒนานันต์, 2522 : 129-130)

เมื่อเกิดความวิตกกังวลขึ้น พฤติกรรมที่บุคคลแสดงออกโดยมากจะเป็นพฤติกรรมอัตโนมัติพฤติกรรมเหล่านี้จำแนกได้ 4 กลุ่มใหญ่ คือ

(1) พฤติกรรมที่แสดงความรู้สึกภายในออกมาทั้งอย่างเปิดเผยและอย่างซ่อนเร้น เช่น ความหงุดหงิด โมหะง่าย กระสับกระส่ายไม่อยู่นิ่ง ความรู้สึกขุ่นเคืองไม่เป็นมิตร เป็นต้น และอาจแสดงออกในรูปแบบอื่น เช่น พฤติกรรมโรคจิต โรคประสาททั้งหลาย

(2) พฤติกรรมที่เบนความสนใจจากภาวะวิตกกังวลไปสู่อาการเจ็บป่วยทางร่างกาย ได้แก่ จิตสรีระแปรปรวน (Psychophysiological Disorders) ทั้งหลาย ทำให้ความสามารถในการกระทำสิ่งต่าง ๆ น้อยลง

(3) การชะงักงันอยู่ในภาวะที่ก่อให้เกิดความวิตกกังวล พฤติกรรมการแสดงออก ได้แก่ การถอนตัวหนีจากเหตุการณ์ การเก็บความรู้สึกไว้ภายในและกลายเป็นอาการซึมเศร้ามีพฤติกรรมถดถอยไปสู่พัฒนาการในวัยต้น ๆ

(4) พฤติกรรมที่พยายามทำความเข้าใจถึงสาเหตุของความวิตกกังวลและวิธีการที่ตนเองใช้เพื่อขจัดภาวะวิตกกังวล ซึ่งทำให้ตนยึดอัดไม่สบายนั้นเสีย

ซุง (Zung. 1971 : 371-372) ได้กล่าวถึง ลักษณะที่แสดงถึงความวิตกกังวลไว้ดังนี้

1. ลักษณะอารมณ์ ผู้ที่มีอาการวิตกกังวลจะมีลักษณะดังต่อไปนี้ คือ รู้สึกหวาดหวั่น จิตใจฟุ้งซ่าน กังวล หงุดหงิดเสียใจ กลัวอย่างไม่มีเหตุผล ตกใจง่าย รู้สึกว่าตนเองไร้ประโยชน์คาดคิดถึงอันตราย กลัวตาย

2. อาการทางกาย ได้แก่ อาการดังต่อไปนี้ คือ

2.1 ระบบกล้ามเนื้อและกระดูก ได้แก่ กล้ามเนื้อตึง ตัวสั่น กระตุก เมื่อยล้า อ่อนเพลีย ไม่มีแรง ปวดศีรษะ คอ และ หลัง

2.2 ระบบหัวใจและหลอดเลือด ได้แก่ อาการใจสั่น หัวใจหรือชีพจรเต้นเร็ว หอบ เจ็บหน้าอก

2.3 ระบบทางเดินอาหาร ได้แก่ การคลื่นไส้ เบื่ออาหาร อาเจียน ท้องเดิน

2.4 ระบบหายใจ ได้แก่ หายใจแรงเร็ว หายใจตื้น วิ่งเวียน แ่นหน้าอก หรือ หายใจไม่ออก เป็นลม

2.5 ระบบขับถ่าย ได้แก่ อาการถ่ายปัสสาวะบ่อย กลั้นปัสสาวะไม่อยู่

2.6 ระบบผิวหนัง ได้แก่ อาการหน้าแดง หรือบางคนจะหน้าซีด โดยเฉพาะบริเวณฝ่ามือ ทั้งนี้เนื่องมาจากต่อมเหงื่อที่ฝ่ามือมีลักษณะพิเศษ คือ ไม่ช่วยในการควบคุมอุณหภูมิของร่างกายและพบว่า เมื่อระบบประสาทซิมพาเทติกถูกกระตุ้น เช่น ถ้าคนมีความวิตกกังวลมาก เหงื่อจะออกที่ฝ่ามือเพิ่มขึ้นมาก (เจริญ สมวงศ์ศิริ. 2523 : 10-11)

2.7 ระบบประสาทกลาง ได้แก่ อาการหลงลืมง่าย ขาดสมาธิ จุนเจ็ยง่าย นอนไม่หลับหรือมีอาการหลับ ๆ ตื่น ๆ ผันรำย

จากแนวคิดของนักทฤษฎีดังกล่าวข้างต้น พอจะสรุปได้ว่า ความวิตกกังวลเป็นสภาพความวุ่นวายใจ ซึ่งเกิดขึ้นจากการคาดการณ์ล่วงหน้าในสิ่งที่ยังไม่เกิดขึ้นโดยมีการรับรู้กระบวนการด้านความคิดและประสบการณ์เป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการประเมินสภาพการณ์ที่กำลังจะเกิดขึ้นว่ามีอันตรายต่อบุคคลมากน้อยเพียงใด ซึ่งความวิตกกังวลที่เกิดขึ้นมีผลให้เกิดความเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ ความคิด และพฤติกรรม ความวิตกกังวลในระดับต่ำ เป็นแรงกระตุ้น และแรงจูงใจในการเรียนรู้ แต่โดยทั่วไปแล้วจะเห็นว่าเป็นโทษมากกว่า โดยเฉพาะความวิตกกังวลในระดับสูง พบว่า เป็นเครื่องกีดขวางการเรียนรู้อย่างสำคัญ

1.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความวิตกกังวล

งานวิจัยในต่างประเทศ

เฟลด์ฮูเซน และเธอร์สโตน (Feldhusen and Thurstone. 1964 : 265-267) ได้ศึกษาบุคลิกภาพ และการปรับตัวของเด็กที่มีความวิตกกังวลสูงและความวิตกกังวลต่ำ กลุ่มที่มีความวิตกกังวลสูงเป็นชาย 11 คน หญิง 21 คน กลุ่มที่มีความวิตกกังวลต่ำ เป็นชาย 17 คน หญิง 15 คน พบว่า กลุ่มที่มีความวิตกกังวลต่ำมีการปรับตัวทางอารมณ์ ความสัมฤทธิ์ผลเกี่ยวกับความสามารถและความคิดเกี่ยวกับตนเองดีกว่าพวกที่มีความวิตกกังวลสูง

สตีเวนสัน และอดัม (Stevenson and Adam. 1969 : 24-28) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความวิตกกังวลกับการเรียนรู้ของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนเกรด 4 และเกรด 6 จำนวน 318 คน พบว่า คะแนนจากแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์มีความสัมพันธ์เป็นลบกับความวิตกกังวล นั่นคือ ความวิตกกังวลมีผลต่อการเรียนรู้ ถ้าระดับความวิตกกังวลต่ำ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจะสูง แต่ถ้าระดับความวิตกกังวลสูงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจะต่ำ

งานวิจัยในประเทศ

อำพล โองะเคลือบ (2515 : 20) ได้ทำการศึกษาความวิตกกังวล ความสามารถในการอ่านและลักษณะอื่นบางประการของบุคลิภาพ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และประถมศึกษาปีที่ 7 จำนวน 500 คน เป็นชาย 261 คน หญิง 239 คน พบว่าเด็กหญิงมีความวิตกกังวลสูงกว่าเด็กชาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และพบว่า เด็กที่มีความวิตกกังวลต่ำมีความเข้าใจในการอ่านสูง ส่วนเด็กที่มีความวิตกกังวลสูงอ่านเข้าใจได้ช้า

วรณีย์ รักธรรม (2515 : 54-55) ได้ศึกษาเปรียบเทียบความต้องการผลสัมฤทธิ์และความรู้สึกรับผิดชอบของเด็กไทยเชื้อชาติไทย และเด็กไทยเชื้อชาติจีน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนรัฐบาลและโรงเรียนราษฎร์ เป็นชาย 240 คน และหญิง 120 คน พบว่า ผู้มีความวิตกกังวลมากมีความต้องการผลสัมฤทธิ์น้อย และผู้มีความวิตกกังวลน้อย มีความต้องการผลสัมฤทธิ์มาก ผู้มีความวิตกกังวลมากมีความรู้สึกรับผิดชอบน้อย และผู้มีความวิตกกังวลน้อย มีความรู้สึกรับผิดชอบมาก เด็กชายไทยเชื้อชาติไทยกับเด็กชายไทยเชื้อชาติจีนมีความวิตกกังวลไม่แตกต่างกัน

จุฑา พูลภัทรธีวิน (2516 : 80) ศึกษาเมโนภาพแห่งตน ความวิตกกังวล ความเกรงใจ และลักษณะความเป็นผู้นำของนักเรียนที่เป็นผู้นำ และนักเรียนที่เป็นผู้ตามในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 188 คน พบว่า เมโนภาพแห่งตนสัมพันธ์ในทางลบกับความวิตกกังวล กล่าวคือ นักเรียนที่มีความวิตกกังวลสูงมีเมโนภาพแห่งตนต่ำ และนักเรียนที่มีความวิตกกังวลต่ำมีเมโนภาพแห่งตนสูง

สุรเกียรติ์ ลิ้มเจริญ (2523 : 43) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อมั่นในตนเองความวิตกกังวลกับระเบียบวินัยในชั้นเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 337 คน พบว่า เด็กที่มีความเชื่อมั่นในตนเองสูง จะมีความวิตกกังวลต่ำและนักเรียนที่อยู่ในชั้นเรียนซึ่งมีระเบียบวินัยแบบประชาธิปไตยมีความวิตกกังวลต่ำที่สุด

จากเอกสารงานวิจัยในประเทศและต่างประเทศพบว่า ความวิตกกังวลมีผลต่อประสิทธิภาพในการเรียนรู้ ความรับผิดชอบ ความเชื่อมั่นในตนเองและการมองตนเอง ซึ่งจากเอกสารงานวิจัยดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า ความวิตกกังวลสูงมีผลกระทบต่อระบบความคิด และขัดขวางประสิทธิภาพในการเรียนรู้ ในการทำงาน ตลอดจนผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน นับว่าความวิตกกังวลเป็นตัวแปรที่สำคัญยิ่งตัวหนึ่งที่จะให้ความสนใจและศึกษา

1.3 เอกสารงานวิจัยเกี่ยวกับความวิตกกังวลในการศึกษาต่อ

แซนเดอร์สัน (Sanderson. 1954 : 290) ได้จำแนกปัญหาของนักเรียนที่มีผู้ให้คำปรึกษาแนะแนวในโรงเรียนเคลิฟอร์เนีย โดยจัดอันดับปัญหาจากมากไปน้อยไว้ดังนี้

1. ปรับตัวให้เข้ากับการเรียน
2. เกี่ยวกับอนาคตด้านการศึกษา
3. เกี่ยวกับอนาคตด้านอาชีพ
4. เกี่ยวกับที่อยู่อาศัยและครอบครัว
5. เกี่ยวกับด้านสังคม
6. ด้านการเงินและการทำงาน
7. เกี่ยวกับหลักสูตรและการสอน

นอกจากนี้ สเตรง (Strang. 1957 : 421-422) กล่าวว่า มีงานวิจัยต่าง ๆ เกี่ยวกับปัญหาในการวางแผนโครงการด้านการศึกษาและอาชีพ สรุปไว้ว่า ความลำบากใจที่เกิดขึ้นมากที่สุดกับเด็กวัยรุ่น ได้แก่ ไม่สามารถตัดสินใจเลือกอาชีพได้ 42 เปอร์เซ็นต์ ประสบความยุ่งยากในเรื่องการเงินที่จำเป็นต่อการศึกษาวิชาชีพ 21 เปอร์เซ็นต์

รู้สึกว่ามีความรู้ไม่เพียงพอในการนำไปใช้ประกอบอาชีพที่ตนต้องการทำ 12 เปอร์เซ็นต์

ส่วน เอล กอเฮย์ (El-Gawhay, 1969 : 985-A) ได้ทำการสำรวจปัญหาและความต้องการของนักเรียนเกรด 10,11,12 จำนวน 900 คน เป็นนักเรียนชาย 450 คน นักเรียนหญิง 450 คน โดยให้ตอบรายการทดสอบของมูนี (Mooney Problem Check List) ผลการสำรวจพบว่า เรื่องที่เป็นปัญหามากที่สุด คือ ความสัมพันธ์ทางสังคม ศีลธรรม จรรยา และศาสนา ความสัมพันธ์ส่วนตัว เพศ การแต่งงาน ปัญหาระดับกลาง ได้แก่ การปรับตัวให้เข้ากับการเรียน ปัญหาเกี่ยวกับอนาคต อาชีพ และการศึกษา ตลอดจนหลักสูตร และการสอน ปัญหาที่น้อยที่สุด ได้แก่ ที่อยู่อาศัย และครอบครัว กิจกรรมด้านสังคม การพักผ่อนหย่อนใจ การเงิน การดำเนินชีวิต สถานภาพต่าง ๆ เกี่ยวกับการรับจ้างทำงาน สุขภาพ และพัฒนาการทางด้านร่างกาย

สำหรับในประเทศไทย สมัญญา เสี่ยงใส (2521: 43-46) ศึกษาความวิตกกังวลและวิธีลดความวิตกกังวล กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 375 คน เป็นชาย 199 คน หญิง 176 คน พบว่า นักเรียนมีความวิตกกังวลด้านการเรียนกับอาชีพมากที่สุด รองลงมาคือ วิตกกังวลด้านสังคม และอันดับสุดท้าย คือ ความวิตกกังวลด้านส่วนตัว

ในเรื่องสุขภาพจิต อัมพร โอตระกูลและเจตสันต์ แดงสุวรรณ (2524 : 45-53) พบว่า ปัญหาสุขภาพจิตของนักเรียนที่พบมากที่สุด คือ ปัญหาการเรียน ปัญหาอันดับที่ 2 คือ ด้านอนาคต : อาชีพและการศึกษา ซึ่งประกอบด้วยรายการปัญหา เช่น มีปัญหาเกี่ยวกับการเลือกวิชาเรียน ต้องการออกไปประกอบอาชีพแต่ยังทำไม่ได้ ไม่แน่ใจจะเลือกอาชีพได้เหมาะสมหรือไม่ และปัญหาอันดับที่ 3 คือ การปรับตัวทางอารมณ์และส่วนตัว

ในปีพ.ศ. 2529 จารุวรรณ ตั้งศิริมงคล (2529 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสุขภาพจิตและการปรับตัวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนรัฐบาล ในกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างมีจำนวน 610 คน เป็นนักเรียนชาย จำนวน 305 คน นักเรียนหญิง 305 คน โดยใช้แบบตรวจสอบสุขภาพจิต เอส-ซี-แอล-90 (SCL-90) และแบบสำรวจปัญหาการปรับตัว

(Mooney Problem Check List) ในการเก็บข้อมูล พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ประสบปัญหาการปรับตัวรายด้านมากที่สุดในด้านการปรับตัวทางการเรียน รองลงมาคือ ด้านอนาคต : อาชีพและการศึกษา และการปรับตัวทางอารมณ์และส่วนตัว

จากเอกสารงานวิจัยทั้งต่างประเทศและในประเทศดังกล่าว จะเห็นได้ว่า ความวิตกกังวลของเด็กวัยรุ่นนั้นมีหลายด้านด้วยกัน ทั้งในด้านการเรียน ด้านสังคม ด้านส่วนตัว ด้านการศึกษาและอาชีพ แม้ว่าจากงานวิจัยดังกล่าวจะพบว่า ปัญหาด้านอนาคต : อาชีพ และการศึกษา จะมีอันดับรองลงมาจากปัญหาการเรียนก็ตาม แต่ปัญหาด้านอนาคต การศึกษาก็ถือได้ว่าเป็นปัญหาที่สำคัญที่นักศึกษาปัญหาหนึ่ง เนื่องจากนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เป็นนักเรียนชั้นปีสุดท้ายที่จะจบการศึกษาออกไป น่าจะมีความวิตกกังวลเกี่ยวกับอนาคตทางการศึกษาของตนเพราะจะต้องสอบแข่งขันเพื่อเข้าศึกษาต่อในสถาบันที่ตนเองต้องการ ในขณะที่มีจำนวนผู้สมัครแข่งขันเป็นจำนวนมาก ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาความวิตกกังวลด้านการศึกษาต่อของนักเรียน

2. เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับการเผชิญปัญหา

2.1 เอกสารเกี่ยวกับการเผชิญปัญหา

การศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับการตอบสนองของบุคคลในการเผชิญกับปัญหา มีนักวิชาการหลายคนได้รวบรวมความรู้ต่าง ๆ สร้างเป็นแนวคิดและทฤษฎีต่าง ๆ มากมาย ทฤษฎีเกี่ยวกับการเผชิญปัญหาที่เป็นที่รู้จักกันดีได้แก่ ทฤษฎีเกี่ยวกับปรากฏการณ์ทางด้านความคิดของการเกิดภาวะเครียดด้านจิตใจ (The cognitive phenomenological theory of psychological stress) สร้างโดย ลาสซารัส นักจิตวิทยาและคณะ (นิโบล กฤษณพันธุ์, 2532 : 14; อ้างอิงมาจาก Burckhardt. 1987 : 543-549 ; Folkman and Lazarus. 1980 : 219-239 ; Holroyd and Lazarus, in Goldberger and Breznitz. 1982 : 21-35 ; Lazarus. in Cohen, Cullen and Martin. 1982 : 175-178 ; Lazarus and Folkman. 1984 : 141-225) ทฤษฎีนี้เน้น

เกี่ยวกับการเกิดปฏิสัมพันธ์ (Transaction) ระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย 2 กระบวนการ คือ การประเมินสถานการณ์ (Appraisal) และการเผชิญปัญหา (Coping)

การประเมินสถานการณ์เป็นกระบวนการทางด้านความคิด แบ่งได้ 2 ชนิด คือ

1. การประเมินปฐมภูมิ (Primary Appraisal) เป็นการประเมินว่าสถานการณ์นั้นมีผลกระทบต่อบุคคล
2. การประเมินทุติยภูมิ (Secondary Appraisal) เป็นการประเมินถึงแหล่งสนับสนุน และทางเลือกต่าง ๆ ในการจัดการกับสถานการณ์นั้น ๆ

กระบวนการประเมินทั้ง 2 ชนิดนี้จะเกี่ยวข้องกันและไม่สามารถแยกจากกันได้ โดยบุคคลจะประเมินสถานการณ์ต่าง ๆ ออกมาใน 3 ลักษณะ ได้แก่

- 2.2 ไม่มีผลดี หรือผลเสียกับตนเอง
- 2.2 ไม่ร้ายแรงหรือให้ผลในทางบวกกับตนเอง
- 2.3 เป็นภาวะความเครียด

เมื่อบุคคลประเมินแล้วว่า สถานการณ์นั้นก่อให้เกิดภาวะความเครียดกับตนเอง การเผชิญปัญหามีหน้าที่หลัก 2 ประการคือ 1. เพื่อมุ่งแก้ปัญหา (Problem-Focused Coping) โดยมุ่งแก้ไขที่ตนเอง หรือสิ่งแวดล้อมที่ทำให้เกิดภาวะเครียด

2. เพื่อมุ่งลดอารมณ์ตึงเครียด (Emotion-Focused Coping) เป็นการลดความไม่สบายใจ เมื่อพบว่าไม่สามารถแก้ไขสถานการณ์นั้น ๆ ได้

การเผชิญปัญหาเป็นกระบวนการที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา (Dynamic) โดยวิธีเผชิญปัญหาที่บุคคลใช้นั้นเป็นการผสมผสานระหว่างการมุ่งแก้ปัญหาและการมุ่งลดอารมณ์ตึงเครียด ในการเลือกใช้วิธีเผชิญปัญหานั้น พบว่า ปัจจัยด้านตัวบุคคลจะมีผลต่อการเลือกใช้วิธีเผชิญปัญหาได้แก่ ประสบการณ์ในอดีต ความเชื่อ ภาวะสุขภาพ ความชำนาญในการแก้ไข ปัญหา บุคลิกภาพ และการได้รับความเกื้อหนุน เป็นต้น

สำหรับวิธีการเผชิญปัญหานั้น ลาซารัส (Lazarus. 1966 : 258-262) ได้แบ่งวิธีการเผชิญปัญหาตามลักษณะของการตอบสนองต่อภาวะเครียดเป็น 3 ลักษณะ คือ

1. การเข้าต่อสู้ (Attack) เป็นความพยายามของบุคคลที่จะขจัดสิ่งที่มาขัดขวางเป้าหมาย โดยพยายามเอาชนะอุปสรรคนั้น ๆ ด้วยการเลือกวิธีการต่าง ๆ ที่เหมาะสม พยายามค้นหารายละเอียดใหม่ ๆ พัฒนาความสามารถ หรือปรับปรุงวิธีการที่มีอยู่เพื่อเอาชนะอุปสรรค

2. การถอยหนี (Withdrawal) เกิดจากการที่บุคคลเกิดการเรียนรู้ตั้งแต่วัยเด็ก เมื่อพบกับสิ่งที่อันตรายมักจะใช้วิธีการถอยหนี เช่น การชักมือ หรือเท้าเพื่อหนีไฟ หรือความเจ็บปวด เมื่อเป็นผู้ใหญ่ก็จะใช้วิธีการแบบเดิมที่เคยใช้ในวัยเด็ก คือ ลักษณะการหลีกเลี่ยงการเข้าไปเกี่ยวข้องกับสถานการณ์เหล่านั้น ได้แก่ การเก็บกด (Repression) การถดถอยกลายเป็นเด็ก (Regression) การแยกตนเอง (Withdrawn) การเพ้อฝัน (Fantasy) เป็นต้น

3. การประนีประนอม (Compromise) บุคคลจะใช้วิธีการเผชิญปัญหาแบบประนีประนอม เมื่อต้องเผชิญกับสถานการณ์ที่ย่างยากมาก ๆ ซึ่งไม่สามารถเอาชนะได้ ขณะเดียวกันก็ไม่สามารถหลบเลี่ยงได้ บุคคลจะใช้การประนีประนอมเพื่อให้บรรลุเป้าหมายได้มากที่สุดหรือบางครั้งอาจต้องเปลี่ยนเป้าหมายใหม่ ได้แก่ การชดเชย (Compensation) การหาเหตุผลเข้าข้างตนเอง (Rationalization) การเลียนแบบ (Identification) เป็นต้น

มิลเลอร์ (Miller. 1983 : 15-36) เป็นอีกผู้หนึ่งที่สนใจเรื่องการเผชิญปัญหา และมีความคิดเห็นคล้ายกับลาซารัส คือ บุคคลจะมีการเผชิญปัญหาหลังจากที่สิ่งกระตุ้นภายนอกหรือปรากฏการณ์ในจิตใจก่อให้เกิดปัญหากับบุคคล การเผชิญปัญหาใช้เพื่อจัดการกับสิ่งที่คุกคามหรือสิ่งที่ทำลาย ทั้งนี้เพื่อแก้ไขความรู้สึกที่ไม่เป็นสุข โดยมีรูปแบบการเผชิญปัญหา 3 แบบ คือ 1. แบบหันหน้าเข้าหาปัญหา 2. แบบหลีกเลี่ยงปัญหา 3. แบบเป็นกลาง คือ ผสมผสานระหว่างการหันหน้าเข้าหาปัญหาและการหลีกเลี่ยงปัญหา

ไวส์แมน (Weisman. 1978 : 264-265) ได้อธิบายเกี่ยวกับการเผชิญปัญหาว่า การใช้วิธีการเผชิญปัญหามีรูปแบบของการใช้ทั้งในลักษณะของการต่อสู้ การหนี หรือ การแก้ไข ปัญหา เป็นปฏิกิริยาปกติที่เกิดขึ้นกับทุกคน ทั้งนี้เพื่อรักษาดุลยภาพทางจิต (Psychic Equilibrium) เอาไว้โดยควบคุมความตึงเครียดที่เกิดจากความขัดแย้งภายใน เช่น

ความกลัว ความว้าเหว่ ความรู้สึกไม่มั่นคง ความสูญเสียต่าง ๆ และความตึงเครียดที่เกิดจากความขัดแย้งภายนอก (Murphy and Mariarty. 1976 : 337) เช่น ความเจ็บป่วย ซึ่งเป็นพฤติกรรมการแก้ไขปัญหาก็ช่วยทำให้เกิดความสงบในจิตใจ และโดยทั่วไปบุคคลจะใช้วิธีการเผชิญปัญหาเพียง 1-2 วิธีที่คุ้นเคย หรือวิธีที่เคยใช้แก้ไขปัญหามาแล้วในอดีตเพื่อแก้ไข ควบคุมปัญหาและความขัดแย้งที่เกิดขึ้น บางครั้งบุคคลสามารถปรับตัวให้เข้ากับความตึงเครียดที่เกิดขึ้นได้ง่าย ๆ แต่บางเวลาก็ต้องใช้เวลาใช้วิธีการเผชิญปัญหาที่ยุ่งยากและบางคนอาจเผชิญปัญหานิดหนึ่งได้ดี แต่เผชิญปัญหาอีกชนิดหนึ่งได้ยากก็ได้

มูส์และบิลลิ่งส์ (Moos and Billings. 1982 : 212-230) เป็นจิตแพทย์และนักจิตวิทยาอีกคณะหนึ่งให้ความสนใจในเรื่องการเผชิญปัญหา เขาอธิบายว่าแนวคิดเกี่ยวกับการเผชิญปัญหามีพื้นฐานมาจากการวิจัยและทฤษฎี 4 แขนง ได้แก่

1. ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ (Psychoanalytic Theory) ของฟรอยด์ ซึ่งเน้นเกี่ยวกับกระบวนการของอีโก้ (Ego Process) ซึ่งเป็นกลไกด้านความนึกคิด
2. ทฤษฎีเกี่ยวกับวงจรชีวิต (Life Cycle Perspective) เกี่ยวข้องกับพัฒนาการของบุคคล ประสบการณ์ในชีวิต
3. ทฤษฎีวิวัฒนาการและการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม (Evolutionary Theory and Behavior Modification) เกี่ยวข้องกับทักษะในการแก้ปัญหา และการประเมินด้านความคิด
4. ทฤษฎีเกี่ยวกับวัฒนธรรมและสังคมเศรษฐกิจ (Cultural and Social-Ecological Perspectives) เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ

จากทฤษฎีพื้นฐาน 4 แขนงนี้ มูส์ และบิลลิ่งส์ ได้รวบรวมแหล่งเกื้อหนุนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเผชิญปัญหาไว้ ได้แก่ พัฒนาการของอีโก้ (Ego Development) การเชื่อความสามารถของตนเอง (Self-Efficacy) รูปแบบความนึกคิด (Cognitive Styles) ทักษะในการแก้ปัญหา ลักษณะสังคมและความเชื่อ

มูส์ และบิลลิ่งส์ (Moos and Billings. 1982 : 212-230) แบ่งชนิดของวิธีเผชิญปัญหาไว้ 3 กลุ่มใหญ่ ๆ ได้แก่

กลุ่มที่ 1 เป็นวิธีที่พยายามแยกแยะความหมายของสถานการณ์ (Appraisal Focused Coping) ประกอบด้วยวิธีเผชิญปัญหา 3 วิธี คือ

- (1) การวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล (Logical Analysis)
- (2) การปรับเปลี่ยนความคิด (Cognitive Redefinition) เป็นการยอมรับความจริงแต่พยายามมองหาข้อดีของสถานการณ์นั้น ๆ

(3) การหลีกเลี่ยงทางด้านความคิด (Cognitive Avoidance) ได้แก่ การปฏิเสธความจริง พยายามลืมสถานการณ์ทั้งหมด และการฝันกลางวันถึงสิ่งที่พึงพอใจ

กลุ่มที่ 2 เป็นวิธีมุ่งแก้ปัญหา (Problem-Focused Coping) ประกอบด้วยวิธีเผชิญปัญหา 3 วิธี คือ

(1) การแสวงหาข้อมูลหรือคำแนะนำต่าง ๆ (Seek Information and Advice)

(2) การแสดงการกระทำการแก้ปัญหา (Take Problem-Solving Action) เป็นการหาทางเลือกต่าง ๆ และแสดงการกระทำที่จำเพาะเจาะจงเพื่อจัดการกับสถานการณ์นั้น ๆ

(3) การสร้างทางเลือกที่ดี (Develop Alternative Rewards) เป็นการเปลี่ยนแปลงการกระทำของตนเอง และสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ที่ดีให้กับตนเอง ได้แก่ การสร้างสัมพันธภาพในสังคม การพัฒนาเอกลักษณ์และความเป็นอิสระของตนเองและการแสวงหาสิ่งทดแทน

กลุ่มที่ 3 เป็นวิธีมุ่งลดอารมณ์เชิงเครียด (Emotion-Focused Coping) ประกอบด้วยวิธีเผชิญปัญหา 3 วิธี คือ

- (1) การควบคุมอารมณ์ต่าง ๆ (Affective Regulation)
- (2) การยอมจำนนต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น (Resigned Acceptance)
- (3) การระบายอารมณ์ (Emotional Discharge) ซึ่งแสดงออกมาทางคำพูด หรือการกระทำ

มูส์ และบิลลิ่งส์ (Moos and Billings. 1982 : 212-230) เห็นว่า การประเมินด้านความคิดเป็นปัจจัยสำคัญในการเลือกและใช้วิธีเผชิญปัญหา ซึ่งวิธีเผชิญปัญหาทั้ง 3 กลุ่มนี้ บุคคลจะใช้ร่วมกัน โดยการเลือกวิธีเผชิญปัญหาใดนั้นขึ้นอยู่กับปัจจัยด้านตัวบุคคล และปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมเป็นสำคัญ สถานการณ์ที่ต่างกันก็มีผลให้บุคคลใช้วิธีเผชิญปัญหาแตกต่างกันด้วย

ฮาน (ฟ่องศรี ศรีมรกต. 2526 : 27 ; อ้างอิงมาจาก Hann. 1977 : 35) ได้จำแนกวิธีการเผชิญปัญหาออกเป็น 3 กระบวนการ คือ

1. แฟร็กเมนเทชันโพรเซส (Fragmentation Process) เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นเมื่อบุคคลยังไม่พร้อมที่จะเผชิญปัญหา แต่ถูกบังคับให้ต้องเผชิญปัญหา จึงใช้วิธีการไม่ตอบสนองต่อความเป็นจริงโดยสิ้นเชิง อาจใช้การกระทำซ้ำ ๆ และอาศัยความเชื่อทางศาสนาเข้าช่วย วิธีการที่บุคคลใช้ ได้แก่ การหยุดชะงักของพัฒนาการปกติ (Fixation) การไม่สามารถเคลื่อนไหวได้ (Immobilization) การมีอารมณ์หมกมุ่นแต่เรื่องของตนเอง หรือเรื่องหนึ่งเรื่องใดจนไม่สนใจภาวะแวดล้อมรอบตัว (Affective Preoccupation) เป็นต้น

2. กระบวนการป้องกันตัวด้านจิตใจ (Defense Process) เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้น เมื่อบุคคลต้องเผชิญกับปัญหาหรือความเครียดที่เกิดขึ้น โดยใช้กลไกป้องกันตัวทางจิตใจเข้าช่วย ซึ่งมีลักษณะที่ตึงเกินไป และอยู่บนพื้นฐานของความคิดเพื่อผันและจินตนาการ ได้แก่ การแยกตัว (Isolation) การถดถอยเป็นเด็ก (Regression) การปฏิเสธ (Denial) การลืม (Repression) เป็นต้น

3. กระบวนการใช้วิธีการเผชิญปัญหา เป็นความพยายามในการปรับตัวเพื่อเผชิญปัญหาอย่างมีเป้าหมายเป็นจริง และมีทางเลือก ได้แก่ การใช้เหตุและผลวิเคราะห์ (Logical Analysis) เป็นต้น

โคลแมนและแฮมเมน (สุภาพรรณ โคตรจรัส. 2531 : 304-319 ; อ้างอิงมาจาก Coleman and Hammen. 1974 : 126-137) ได้อธิบายแบบของการตอบโต้ความตึงเครียดทางอารมณ์ โดยแบ่งออกเป็น 3 แบบ ตามความแตกต่างของ

การแสดงออก คือ

1. การสร้างพลังเพื่อเผชิญปัญหา ("Built in" Coping and Damage Repair Mechanism) ลักษณะการตอบโต้แบบนี้จะช่วยลดความตึงเครียดและความวิตกกังวล และช่วยสร้างเสริมความสมดุลทางจิตใจให้แก่บุคคล มักแสดงออกในรูปแบบต่าง ๆ ได้แก่ การร้องไห้ การพูดระบายความรู้สึก การหัวเราะ การคิดทบทวน การแสวงหาที่พึ่งทางใจ การหลับ และการฝัน เป็นต้น

2. ความพยายามที่จะกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งเพื่อเผชิญปัญหา (Task-Oriented Reactions) เป็นความพยายามที่จะเผชิญปัญหาอย่างแท้จริง มีการประเมินสภาพการณ์ที่ก่อให้เกิดความตึงเครียดทางอารมณ์อย่างเป็นปรนัย โดยการกระทำที่มีเหตุผลเป็นไปในทางสร้างสรรค์ และเป็นความพยายามในระดับจิตสำนึกซึ่งการกระทำดังกล่าวนี้จะเกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงในตนเอง หรือสิ่งแวดล้อม หรือทั้งตนเองและสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพการณ์ การกระทำอาจเป็นการเปลี่ยนแปลงที่เห็นได้จากภายนอก เช่น การเปลี่ยนแปลงนิสัยในการเรียน หรือเป็นการเปลี่ยนแปลงภายในบุคคล เช่น ลดระดับความคาดหวัง หรือเปลี่ยนทัศนคติบางด้าน ซึ่งความพยายามที่จะกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งเพื่อเผชิญปัญหานี้ แบ่งออกเป็น 3 รูปแบบ คือ

2.1 การตอบโต้ในรูปแบบการต่อสู้

เมื่อบุคคลมีความคับข้องใจ เพราะไม่สามารถไปถึงเป้าหมายได้ บุคคลจะพยายามที่จะเอาชนะอุปสรรคและกดดันไปสู่เป้าหมายให้ได้ โดยเพิ่มความพยายาม หรือเพิ่มกิจกรรมขึ้น หรือหาวิธีการไปให้ถึงเป้าหมายอีกหลาย ๆ วิธี การตอบโต้ในรูปแบบการต่อสู้นั้น ประกอบด้วยลักษณะใดลักษณะหนึ่งดังต่อไปนี้

(1) การรวบรวมกำลังความสามารถที่ตนเองมีอยู่ เพิ่มความพยายามยิ่งขึ้นและลงมือกระทำการอันใดอันหนึ่งเพื่อแก้ปัญหา

(2) เลือกการกระทำอันใดอันหนึ่งที่เหมาะที่สุด เพื่อดำเนินการแต่ยังคงความยืดหยุ่นพร้อมที่จะเปลี่ยนวิธีการ ถ้าวิธีที่เลือกเอาไว้ใช้ไม่ได้ผล หรือพบวิธีการใหม่ที่ดีกว่า พยายามที่จะเปลี่ยนแปลงแก้ไข เลี่ยงความคิดที่แคบและตายตัว พยายาม

ดำเนินการอย่างมีเหตุผลแม้ว่าจะถูกกระตุ้นให้เกิดอารมณ์ที่ไม่น่าพอใจต่าง ๆ

(3) การหาแหล่งเพื่อเผชิญปัญหาเพิ่มเติม คือ การพยายามเพิ่มแหล่งมาช่วยในการเผชิญปัญหา โดยการหาข้อมูลใหม่ พัฒนาความสามารถของคนใหม่ และการขอความช่วยเหลือจากผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านเมื่อมีความจำเป็น

(4) การทำงานเป็นกลุ่ม ร่วมมือกันทำงานเป็นกลุ่ม เป็นการใช้ทรัพยากรของกลุ่มช่วยในการเผชิญปัญหา

2.2 การตอบโต้ในรูปแบบของการหลีกเลี่ยง อาจแสดงในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง ดังต่อไปนี้

(1) ยอมรับความพ่ายแพ้ ยอมรับว่าสถานการณ์นั้น ๆ ยากเกินไป หรือได้เลือกเป้าหมายที่ไม่เหมาะสม จึงไม่ต้องการที่จะไปยังเป้าหมายนั้นต่อไปแล้ว

(2) การหนีจากสภาพการณ์ที่ก่อให้เกิดความตึงเครียด โดยการไม่นำตัวไปยุ่งเกี่ยวในสถานการณ์นั้น หรือไม่สนใจไปผูกพัน ไม่ใส่ใจกับสภาพการณ์นั้น

(3) การพยายามดำเนินการไปสู่เป้าหมายที่เหมาะสมกว่าแทนที่จะดำเนินชีวิตอย่างไม่มีจุดหมาย

2.3 การตอบโต้ในรูปแบบของการยอมจำนน โดยปกติเมื่อเผชิญปัญหาส่วนใหญ่ บุคคลจะไม่ใช้การตอบโต้ในรูปแบบของการต่อสู้หรือการหลีกเลี่ยงโดยแท้จริงทั้งหมด แต่จะใช้แบบของการยอมจำนนผสมผสานรูปแบบการตอบโต้ทั้ง 2 ประการดังกล่าวเข้าด้วยกัน รูปแบบของการยอมจำนนอาจแสดงออกในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง ดังต่อไปนี้

(1) การยอมรับเป้าหมายใหม่แทนเมื่อพบว่าไม่สามารถไปถึงเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้ รวมถึงการประเมินความสามารถของตนเสียใหม่และการลดระดับความคาดหวังลง

(2) การยอมรับวิธีการใหม่แทน ทั้งนี้ต้องไม่เป็นวิธีการที่ทำความเดือดร้อนให้ผู้อื่น

(3) การพยายามคิดถึงความสำเร็จ แม้ไม่ได้ในสิ่งที่หวังทั้งหมด ควรพิจารณาสิ่งที่จำเป็นแทน

(4) การใช้เวลาเพื่อช่วยในการตัดสินใจอย่างรอบคอบ

3. การตอบโต้โดยใช้กลไกในการป้องกันตัว (Defense-Oriented Reactions)

ส่วนมากบุคคลสามารถแก้ไขความคับข้องใจได้ในระดับจิตสำนึก โดยเพิ่มความพยายามในการเอาชนะอุปสรรค ลดระดับของเป้าหมาย เปลี่ยนเป้าหมายใหม่ หรือ ประเมินสภาพการณ์ที่มีความคับข้องใจเสียใหม่โดยพิจารณาข้อเท็จจริงอย่างถี่ถ้วน แต่ความคับข้องใจบางอย่างที่ลึกซึ้งมาก ถ้าบุคคลไม่สามารถแก้ไขได้ในระดับจิตสำนึกก็จะนำไปสู่ความพยายามในการแก้ปัญหาในระดับจิตไร้สำนึก ซึ่งการปรับตัวในระดับจิตสำนึก อาจมีแบบแผนวิธีการคล้ายกับการปรับตัวในระดับจิตไร้สำนึก เพียงแต่กลไกในการป้องกันตัวอย่างแท้จริงจะเกิดขึ้นในระดับจิตไร้สำนึกเสมอเท่านั้น กลไกในการป้องกันตัว (สุภาพรธรรม โคตรจรัส. 2531 : 311-314 ; อ้างอิงมาจาก Darly, Glucksberg, Kamin and Kinchls. 1984 ; Shaffer and Shohen. 1956) ที่ใช้กันมากได้แก่ การเก็บกด (Repression) การหาสิ่งมาแทนที่ (Displacement) การชดเชย (Compensation) การหาเหตุผลเข้าข้างตนเอง (Rationalization) การกล่าวโทษผู้อื่น (Projection) การถดถอย (Regression) การแสดงปฏิกิริยาตอบโต้ความปรารถนา (Reaction Formation) การทดแทน (Sublimation) และการถ่ายโทษ (Undoing หรือ Atonement) เป็นต้น

ส่วน ลาซารัส และลอว์เออร์ (Lazarus and Launier. 1981 : 287-327)

ได้แบ่งประเภทของวิธีการเผชิญปัญหาออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. วิธีการเผชิญปัญหาที่แก้ไขตามปัญหา (Problem-Oriented Coping Strategies) เป็นวิธีการเผชิญปัญหาที่เกี่ยวกับการแก้ไขปัญหานั้น หรือสถานการณ์ที่ตึงเครียด ได้แก่ การค้นหารายละเอียดเกี่ยวกับปัญหานั้นเพิ่มเติม การพยายามหาวิธีทางต่างๆ ที่จะจัดการกับปัญหานั้น การยอมรับสภาพการณ์ที่เกิดขึ้นตามความเป็นจริง และพยายามแก้ไขให้ดีขึ้นเรื่อยๆ เป็นต้น

2. วิธีการเผชิญปัญหาที่แก้ไขอารมณ์เป็นทุกข์ที่เกิดขึ้น เพื่อพยายามแก้ไขอารมณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นเนื่องจากสถานการณ์ตึงเครียดนั้น เป็นต้นเหตุ เป็นการรักษาสมดุลย์ภายในจิตใจไว้ ได้แก่ การปฏิเสธ (Denial) การพยายามลืมความตึงเครียดนั้น (Suppression)

การลืม (Repression) การหลีกเลี่ยงปัญหา (Avoidance) เป็นต้น

ฉวีวรรณ สูตะบุตร (2527 : 68-69) กล่าวถึง กลวิธีการเผชิญกับความวิตกกังวล (Coping Strategies) ไว้ว่า เมื่อบุคคลมีความวิตกกังวล บุคคลจะพยายามหาวิธีการเพื่อช่วยให้ตนเองหลุดพ้นจากภาวะการณ์อันไม่พึงประสงค์นั้น โดยใช้วิธีการต่าง ๆ ดังนี้

1. การหาความสุขใส่ตัว ด้วยการได้รับความรัก ความเห็นอกเห็นใจ ได้รับคำปลอบประโลม บางคนรับประทานอาหารมากขึ้น ใช้วิธีการดื่มสุรา กินยา และเสพยาเสพติดต่าง ๆ
2. ควบคุมตนเอง กวดขันตัวเอง เช่น เม้มปาก กัดฟัน ขมใจ ไม่ต้องการความช่วยเหลือจากใคร
3. แสดงความรู้สึกเครียดออกมา เช่น ร้องไห้ สาบาน หัวเราะ ตะโกน
4. หลีกเลี่ยง แยกตัวไม่สนใจใครดี แยกตัวเองออกไปจากเหตุการณ์เพื่อให้เกิดความสบายใจ
5. พุดออกมา การพูดช่วยระบายอารมณ์ได้มาก เพราะมีคนอื่นรับรู้เป็นการช่วยแบ่งเบาความทุกข์และช่วยหาทางออกให้ได้
6. คิดคนเดียวโดยลอบใจว่า ชีวิตต้องมีการทดลอง ทุกคนต้องเผชิญปัญหา การคิดคนเดียวอาจทำให้หมกมุ่น เศร้าหมอง นอนไม่หลับ
7. กระทำกริยาต่าง ๆ เช่น เคาะโต๊ะ เดินไปเดินมา ปิดประตูดัง ๆ บางคนเล่นกีฬาเตะฟุตบอล ตีเทนนิส ล้างบ้าน ถูพื้น
8. ใช้สัญลักษณ์ทดแทน เช่น สวดมนต์ อ้อนวอนบนบานสิ่งศักดิ์สิทธิ์
9. มีอาการทางกาย การแสดงออกทางกายเป็นการสื่อความหมายชนิดหนึ่ง เช่น หัวใจเต้นแรง ปัสสาวะบ่อย เหงื่อออกมาก หน้าซีด ปากลิ้น พุดไม่ออก เป็นต้น

จากแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการเผชิญปัญหาของนักวิชาการคณะต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้นพอสรุปได้ว่า การเผชิญปัญหาเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเริ่มจากการรับรู้และประเมินสถานการณ์ต่าง ๆ ว่ามีผลกระทบและก่อให้เกิดภาวะเครียดต่อตนเองอย่างไร โดยมีกระบวนการด้านความคิดเป็นหลัก หลังจากนั้นบุคคลจะมีการใช้วิธีการเผชิญปัญหา

ซึ่งมีทั้งระดับจิตสำนึกและในระดับจิตไร้สำนึก วิธีการเผชิญปัญหาจะมีการปรับเปลี่ยนแก้ไขตลอดเวลา เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมาย คือ สามารถเผชิญกับปัญหาได้อย่างเหมาะสม ซึ่งการเผชิญปัญหาดังกล่าวมีเป้าหมายเพื่อมุ่งแก้ปัญหาและลดอารมณ์ถึงเครียดนั่นเอง

สำหรับวิธีเผชิญปัญหานั้น พอจะสรุปได้ 3 รูปแบบ คือ 1) แบบสู้ หรือหันหน้าเข้าหาปัญหา 2) แบบถอยหนีปัญหา 3) แบบรวมยอม คือ ผสมผสานวิธีเผชิญปัญหาแบบสู้และแบบถอยหนีเข้าด้วยกัน โดยบุคคลจะใช้วิธีเผชิญปัญหา 1 หรือ 2 หรือทั้ง 3 วิธี แต่โดยทั่วไปพฤติกรรมที่แสดงออกจะจัดได้ว่าเป็นการใช้วิธีเผชิญปัญหาวิธีใดวิธีหนึ่งเป็นส่วนใหญ่

2.2 งานวิจัยเกี่ยวกับการเผชิญปัญหา

งานวิจัยในประเทศ

ในปี ค.ศ.1980 โฟล์คแมนและลาซารัส (Folkman and Lazarus. 1980 : 219-239) ได้ศึกษาวิธีเผชิญภาวะเครียดที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันของคนปกติ อายุ 45-64 ปี จำนวน 100 คน ใช้เวลาศึกษานาน 1 ปี โดยการสัมภาษณ์ถึงภาวะความเครียด และวิธีเผชิญปัญหาทั้งหมดรวม 7 ครั้ง ห่างกันครั้งละ 4 สัปดาห์ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับวิธีเผชิญปัญหา คือ แบบวัดวิธีเผชิญปัญหา (Ways of Coping) มีข้อความถาม 68 ข้อ วิธีเผชิญปัญหาต่าง ๆ เหล่านั้นแบ่งเป็น 2 กลุ่มใหญ่ ๆ คือ 1. วิธีที่มุ่งแก้ปัญหา 2. วิธีที่มุ่งลดอารมณ์ถึงเครียด ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ใช้วิธีเผชิญปัญหาวิธีเดิมมีค่อนข้างน้อย เนื่องจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแตกต่างกัน และการที่บุคคลจะใช้วิธีเผชิญปัญหาวิธีเดิมนั้นเป็นผลมาจากปัจจัยด้านบุคลิกภาพ สำหรับวิธีเผชิญปัญหาที่มุ่งแก้ปัญหานั้น บุคคลนิยมใช้กับปัญหาที่เกิดจากเรื่องการทำงาน หรือเมื่อประเมินว่าสามารถจัดการกับปัญหานั้นได้ และต้องการข้อมูลเพิ่มเติม แต่จะใช้วิธีเผชิญปัญหาที่มุ่งลดอารมณ์ถึงเครียดเมื่อเผชิญกับปัญหาที่เกี่ยวข้องกับภาวะสุขภาพ หรือเมื่อประเมินว่าปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นสิ่งที่ต้องยอมรับและมีความรู้สึกท้อถอยเกิดขึ้น

ต่อมาในปี ค.ศ.1989 แกส (Gass. 1987 : 29-33) ได้ศึกษาวิธีเผชิญปัญหาที่ช่วยในการปรับตัว และความสัมพันธ์ระหว่างสุขภาพกับวิธีเผชิญปัญหาของหญิงหม้าย อายุระหว่าง 65-85 ปี ที่สามีเพิ่งเสียชีวิตได้ 1-12 เดือน จำนวน 100 คน โดยใช้แบบวัดวิธีเผชิญปัญหาของลาซาร์สันในการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับวิธีเผชิญปัญหา จากการศึกษาพบว่า

1. วิธีเผชิญปัญหาที่มีประโยชน์กับตนเอง ได้แก่ การทำงานอื่นทำ การมีส่วนร่วมในกลุ่มสังคม การเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ การทบทวนเกี่ยวกับความตาย การใช้วิธีทางศาสนา การคุยกับสามีที่เสียชีวิตแล้ว การรู้สึกว่าสามียังมีชีวิตอยู่ และการรำลึกถึงความสุขที่ผ่านมา
2. วิธีเผชิญปัญหาที่ไม่มีความสัมพันธ์กับตนเอง ได้แก่ ไข้หวัดหรือดื่มสุรา ต่ำทนต์ตนเอง บนบานหรือยอมจำนน การหลับให้มากขึ้น การหลีกหนีหรือโวยวายกับผู้อื่น การให้คำสัญญากับผู้อื่นและการฝันกลางวัน
3. วิธีเผชิญปัญหาที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความผิดปกติทางจิตสังคม ได้แก่ การติดตามความปรารถนา วิธีผสมระหว่างการแสวงหาความช่วยเหลือและหลีกหนี การมุ่งลดความรุนแรงของปัญหา การต่ำทนต์ตนเอง
4. วิธีเผชิญปัญหาที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความผิดปกติด้านร่างกาย ได้แก่ การติดตามความปรารถนา

ส่วน แมคเน็ต (McNett. 1987 : 98-103) ได้ศึกษาวิธีเผชิญปัญหาในคนพิการ เพื่อศึกษาหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ เกี่ยวกับวิธีเผชิญปัญหาและผลสำเร็จในการเผชิญปัญหาของคนพิการ อายุระหว่าง 15-65 ปี จำนวน 50 คน เป็นโสด 19 คน สมรสแล้ว 24 คน หย่าหรือหม้าย 7 คน ระดับการศึกษาตั้งแต่เตรียมอุดมศึกษาจนถึงปริญญาตรี ใช้แบบวัดวิธีเผชิญปัญหาของลาซาร์สันในการเก็บข้อมูลเรื่องวิธีเผชิญปัญหา ส่วนข้อมูลเกี่ยวกับผลสำเร็จในการเผชิญปัญหานั้นใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ผลการศึกษาพบว่า

1. วิธีเผชิญปัญหาแบบมุ่งแก้ปัญหาที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลสำเร็จในการเผชิญปัญหา การรับรู้แหล่งแก้แค้นและการรับรู้ประสิทธิภาพของแหล่งแก้แค้น
2. วิธีเผชิญปัญหาแบบมุ่งลดอารมณ์ถึงเครียดมีความสัมพันธ์ทางลบกับผลสำเร็จในการเผชิญปัญหาและการรับรู้แหล่งแก้แค้น

3. วิธีเผชิญปัญหาที่ใช้การประเมินทางด้านความคิดมีความสัมพันธ์ทางบวกกับวิธีเผชิญปัญหาแบบมุ่งแก้ปัญหาและผลสำเร็จในการเผชิญปัญหา
 4. วิธีเผชิญปัญหาโดยใช้แหล่งเกื้อหนุนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับวิธีเผชิญปัญหาแบบมุ่งแก้ปัญหา ผลสำเร็จในการเผชิญปัญหา การรับรู้แหล่งเกื้อหนุน และการรับรู้ประสิทธิภาพของแหล่งเกื้อหนุน
 5. อายุไม่มีความสัมพันธ์กับวิธีเผชิญปัญหาแต่มีความสัมพันธ์ทางลบกับผลสำเร็จในการเผชิญปัญหา
 6. สถานภาพสมรสไม่มีความสัมพันธ์กับวิธีเผชิญปัญหา แต่มีความสัมพันธ์กับผลสำเร็จในการเผชิญปัญหา โดยผู้ป่วยที่มีสถานภาพสมรส โสด หย่า หรือหม้ายจะเผชิญปัญหาได้ดีกว่า
 7. ระดับการศึกษาไม่มีความสัมพันธ์กับวิธีเผชิญปัญหาและความสำเร็จในการเผชิญปัญหา
 8. ระดับความพิการมีความสัมพันธ์ทางลบกับวิธีเผชิญปัญหา โดยใช้แหล่งเกื้อหนุน แต่ไม่มีความสัมพันธ์กับวิธีเผชิญปัญหาวิธีอื่น และผลสำเร็จในการเผชิญปัญหา
- คริสตแมนและคนอื่น ๆ (Christman and others. 1988 : 71-81) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวิธีเผชิญปัญหา ภาวะไม่สุขสบายทางอารมณ์ และการหายจากโรคในผู้ป่วยกล้ามเนื้อหัวใจตาย 70 คน อายุเฉลี่ย 58 ปี เป็นการศึกษาติดตามระยะยาว เก็บข้อมูล 3 ระยะ คือ 72 ชั่วโมง 1 สัปดาห์ และ 4 สัปดาห์หลังจากออกจากโรงพยาบาล ใช้แบบวัดวิธีเผชิญปัญหาของจาโลวiczและเพาเวอร์ (Jalowicz and Power) แบบสอบถามภาวะอารมณ์ (Profile of Mood States) และดัชนีบ่งบอกการพยากรณ์โรคของพีล (Peel Prognostic Index) ในการเก็บข้อมูล และใช้การปฏิบัติกิจวัตรประจำวันเป็นตัววัดการหายจากโรค ผลการศึกษา พบว่า 1) วิธีเผชิญปัญหาที่มุ่งแก้ปัญหามีความสัมพันธ์ทางบวกกับอายุ และระดับการศึกษา แต่มีความสัมพันธ์ทางลบกับภาวะไม่สุขสบายทางอารมณ์ 2) วิธีเผชิญปัญหาที่มุ่งผ่อนคลายความตึงเครียดมีความสัมพันธ์ทางลบกับอายุ และระดับการศึกษา แต่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับภาวะไม่สุขสบายทางอารมณ์ และ 3) วิธีเผชิญปัญหาที่มุ่งบรรเทาสถานการณ์มีความสัมพันธ์ทางบวกกับอายุ แต่ไม่มีความสัมพันธ์กับภาวะไม่สุขสบายทางอารมณ์

ในปีเดียวกันเวสเตอร์และคริสตแมน (Webster and Christman. 1988 : 384-396) ได้ศึกษาวิธีเผชิญปัญหากับการรับรู้ถึงความไม่แน่นอนของผู้ป่วยกล้ามเนื้อหัวใจตาย 20 คน อายุ 33-79 ปีและส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรสคู่ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยใช้แบบวัดวิธีเผชิญปัญหาของจาโลวิช แบบวัดความไม่แน่นอนจากความเจ็บป่วยของมิเชล (Michel Uncertainty in Illness Scale) แบบวัดภาวะอารมณ์ (Profile of Mood States) เพื่อวัดความรู้สึกทุกข์ทรมาน ส่วนความรุนแรงของโรควัดโดยใช้ดัชนีการพยากรณ์โรคของฟิล (Peel Prognostic Index) และใช้มาตราส่วนประมาณค่า (Visual-Analogue Scale) วัดการรับรู้ความรุนแรงของโรค ผลการศึกษา พบว่า 1) กลุ่มตัวอย่างมีการใช้วิธีเผชิญปัญหาที่มุ่งแก้ปัญหามากกว่าวิธีเผชิญปัญหาที่มุ่งลดอารมณ์ตึงเครียด 2) วิธีเผชิญปัญหาทั้ง 2 รูปแบบไม่มีความสัมพันธ์กับความรู้สึกไม่แน่นอน ความรุนแรงของโรค การรับรู้ความรุนแรงของโรค และอายุ และ 3) ความรู้สึกทุกข์ทรมานมีความสัมพันธ์ทางบวกกับวิธีเผชิญปัญหาที่มุ่งลดอารมณ์ตึงเครียด แต่มีความสัมพันธ์ทางลบกับวิธีเผชิญปัญหาที่มุ่งแก้ปัญหา

ต่อมาไวส์แมนและวอร์ดเดน (Weisman and Worden. 1976-1977 : 1-5) ได้ศึกษาปัจจัยด้านร่างกายและด้านจิตสังคมที่มีผลต่อภาวะอารมณ์ทุกข์โศกในผู้ป่วยมะเร็งที่เพิ่งได้รับการวินิจฉัยโรค กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ป่วยมะเร็งเต้านม มะเร็งลำไส้เล็ก มะเร็งปอด มะเร็งต่อมไทรอยด์และมะเร็งผิวหนัง จำนวน 120 คน มีอายุเฉลี่ย 48.8 ปี ร้อยละ 74 เป็นเพศหญิงและร้อยละ 84 มีสถานภาพสมรสคู่ เก็บข้อมูลโดย 1) การสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้างโดยนักสังคมสงเคราะห์เกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล ข้อมูลเกี่ยวกับครอบครัว เหตุการณ์ที่ทำให้เกิดภาวะเครียดในระยะนี้ สัมพันธภาพกับผู้อื่นใกล้ชิด แหล่งเกื้อหนุนที่คาดหวังไว้และอื่น ๆ เป็นคำถามปลายเปิดใช้เวลาในการสัมภาษณ์ 1-2 ชั่วโมง 2) แบบทดสอบทางจิตวิทยา ได้แก่ แบบวัดบุคลิกภาพของมินนิโซตา (Minnesota Multiphasic Personality Inventory ; MMPI) แบบทดสอบการรับรู้ของบุคคล (Thematic Apperception Test ; TAT) แบบวัดภาวะอารมณ์ (Profile of Mood States ; POMS) แบบสอบถามวิธีเผชิญปัญหา (COPE) แบบสอบถามความสำเร็จในการแก้ไขปัญหา (RES) แบบสอบถามความกังวล (Inventory of Predominant Concern ; IPC) และแบบสอบถามภาวะอารมณ์ทุกข์โศก

(Index of Vulnerability ; VUL) เป็นการศึกษาติดตามในระยะยาว 4-6 สัปดาห์ โดยกลุ่มตัวอย่างจะได้รับการเก็บข้อมูลซ้ำ เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงของสภาพร่างกายและภาวะจิตสังคม ผลการศึกษาพบว่า ผู้ป่วยที่มีภาวะอารมณ์ทุกข์โศกสูง เป็นบุคคลที่เผชิญปัญหาได้ไม่ดี จะใช้วิธีเผชิญปัญหาโดยการระงับความรู้สึก การถดถอยยอมจำนนต่อโรค และไม่สามารถตัดสินใจได้เกี่ยวกับการรักษา ส่วนผู้ป่วยที่มีภาวะอารมณ์ทุกข์โศกต่ำ เป็นบุคคลที่เผชิญปัญหาได้ดี จะยอมรับการวินิจฉัยโรค และการรักษาโดยปราศจากการพูดสองนัย จะพูดคุยกับผู้อื่นเพื่อขอความช่วยเหลือในสิ่งที่เกิดขึ้น การรับรู้เกี่ยวกับอนาคตจะเปิดกว้างและมองโลกในแง่ดี และผู้ป่วยมะเร็งปอดมีภาวะอารมณ์ทุกข์โศกในระดับสูงกว่ามะเร็งชนิดอื่น ๆ ซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากการรักษาและผลข้างเคียงจากการรักษา ในการศึกษาครั้งนี้ไวส์แมนได้รวบรวมวิธีเผชิญปัญหาไว้ 15 วิธีและจัดกลุ่มวิธีเผชิญปัญหาออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้คือ วิธีเผชิญปัญหาที่จัดอยู่ในแบบที่หันหน้าเข้าหาปัญหา ได้แก่ การแสวงหาข้อมูลเพิ่มเติมอย่างมีเหตุผล การพูดคุยปรับทุกข์ปรึกษาหารือกับผู้อื่น การหันเหความสนใจไปยังสิ่งอื่น การหันหน้าเผชิญปัญหาอย่างเข้าใจในสภาพเป็นจริง การยอมรับสภาพความเจ็บป่วยแต่พยายามมองหาข้อดีของการเจ็บป่วยนั้น การใคร่ครวญพิจารณาหาทางเลือกที่เหมาะสม และการทำตามแพทย์แนะนำโดยปราศจากข้อคำถาม ส่วนวิธีเผชิญปัญหาที่จัดอยู่ในแบบที่หลบหลีกปัญหา ได้แก่ การทำให้เป็นเรื่องขบขันเพื่อปรับเปลี่ยนสถานการณ์ให้ดีขึ้น การพยายามลืมเรื่องความเจ็บป่วยที่เป็นอยู่ การยอมจำนนต่อความเจ็บป่วย เชื่อโชคชะตา การกระทำสิ่งต่าง ๆ โดยไม่ยั้งคิด การลดความตึงเครียดโดยการทำสิ่งที่ปรารถนาต่อชีวิต การถอยหนีแยกตัวอยู่คนเดียว การตำหนิผู้อื่นหรือสิ่งอื่น และการตำหนิตนเอง จากการศึกษาครั้งนี้ไวส์แมนและวอร์เดนเห็นว่า ผู้ป่วยที่ประสบปัญหาแตกต่างกันจะใช้วิธีเผชิญปัญหาแตกต่างกัน และมีแนวโน้มที่จะใช้วิธีเผชิญปัญหาที่เคยใช้ในอดีต ไม่มีวิธีเผชิญปัญหาใดที่ดีที่สุดสำหรับผู้ป่วยมะเร็ง แต่วิธีเผชิญปัญหาที่ใช้กลไกการป้องกันตนเองน้อยจะควบคุมปัญหาได้ดีกว่าวิธีเผชิญปัญหาวิธีอื่น

จากงานวิจัยต่างประเทศ จะเห็นได้ว่า วิธีเผชิญปัญหามีวิธีต่าง ๆ มากมาย ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสถานการณ์และกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งนักวิชาการแต่ละกลุ่ม ได้แบ่งวิธีเผชิญปัญหาออกเป็นกลุ่มใหญ่ ๆ แตกต่างกันไป แต่พอสรุปได้ว่า ความสัมพันธ์ระหว่างวิธีเผชิญปัญหาและผลสำเร็จในการเผชิญปัญหานั้นมีหลายรูปแบบ ส่วนมากพบว่า วิธีที่ทำให้บุคคลหลบหลีกปัญหา มีความสัมพันธ์ทางลบกับผลสำเร็จในการเผชิญปัญหา ในสถานการณ์ที่บุคคลประเมินว่าสามารถจัดการกับปัญหาได้ จะใช้วิธีเผชิญปัญหาแบบมุ่งแก้ปัญหา แต่ในสถานการณ์ที่บุคคลประเมินว่าไม่สามารถจัดการกับปัญหาได้ต้องยอมรับและเกิดความรู้สึกท้อถอยจะใช้วิธีเผชิญปัญหาที่มุ่งลดอารมณ์ตึงเครียด

งานวิจัยในประเทศ

ดวงเดือน พันธุมนาวิน และบุญยิ่ง เจริญยิ่ง (2517 : 62-63) ศึกษาอิทธิพลของสังคมต่อทัศนคติของวัยรุ่น เขตกรุงเทพมหานครบุรี จำนวน 720 คน โดยจำแนกการแสดงออกเมื่อนักเรียนเกิดความกังวลใจออกเป็น 3 วิธี คือ การแสดงออกโดยวิธีก้าวร้าว แสดงออกโดยวิธีระงับความรู้สึก แสดงออกโดยวิธีใช้เหตุผล พบว่า เด็กวัยรุ่นใช้วิธีลดความวิตกกังวลแบบใช้เหตุผลมากที่สุด รองลงมาคือ วิธีระงับความรู้สึก และวิธีที่ใช้น้อยที่สุดคือ วิธีก้าวร้าว

สมัญญา เสียงใส (2521 : 45-50) ได้ศึกษาความวิตกกังวลและวิธีลดความวิตกกังวลของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้น ม.ศ.4 และ ม.ศ.5 จำนวน 375 คน ความวิตกกังวลแบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ ความวิตกกังวลเกี่ยวกับด้านสังคม ความวิตกกังวลเกี่ยวกับด้านส่วนตัว และความวิตกกังวลด้านการเรียนและอาชีพ วิธีลดความวิตกกังวลที่ศึกษามี 3 วิธี คือ การลดความวิตกกังวลโดยวิธีก้าวร้าว การลดความวิตกกังวลโดยวิธีถอยหนี และการลดความวิตกกังวลโดยวิธีใช้เหตุผล เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ แบบสอบถามความวิตกกังวลซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง ผลการวิจัย พบว่า นักเรียนมีความวิตกกังวลด้านการเรียนกับอาชีพมากที่สุด ส่วนวิธีการใช้วิธีลดความวิตกกังวลของนักเรียน พบว่า นักเรียนเลือกใช้การลดความวิตกกังวล

แบบใช้เหตุผลมากที่สุด รองลงมาคือ วิธีถอยหนี และเลือกใช้วิธีก้าวร้าวเป็นอันดับสุดท้าย นอกจากนี้ยังพบว่า การมีความวิตกกังวลกับการเลือกใช้วิธีลดความวิตกกังวลแบบก้าวร้าวมีความสัมพันธ์กันทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 การมีความวิตกกังวลกับการใช้วิธีถอยหนีในการลดความวิตกกังวลมีความสัมพันธ์กันทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ

ผ่องศรี ศรีมรกต (2526 : บทคัดย่อ) ศึกษาวิธีการเผชิญปัญหาและการปรับตัวด้านจิตวิทยาในผู้ป่วยอุบัติเหตุที่รับไว้รักษาในโรงพยาบาล กลุ่มตัวอย่าง คือผู้ป่วยที่ได้รับอุบัติเหตุและรับไว้รักษาตัวในโรงพยาบาลรามาธิบดี ศิริราช ตำรวจ พระมงกุฎเกล้าหรือจุฬาลงกรณ์ จำนวน 76 ราย วิธีเผชิญปัญหาที่ใช้มีอยู่ 31 วิธี แบ่งเป็นประเภทแก้ไขความรู้สึกเป็นทุกข์ 21 วิธี และประเภทแก้ไขตามปัญหาที่เกิดขึ้น 10 วิธี ผลการวิจัย พบว่า ผู้ป่วยใช้วิธีการเผชิญปัญหาทั้ง 31 วิธีแต่ความบ่อยครั้งของการใช้แตกต่างกันไปในแต่ละบุคคลและตามระยะเวลาที่อยู่นในโรงพยาบาล กลุ่มตัวอย่างใช้การแก้ไขตามปัญหามากกว่าประเภทแก้ไขความรู้สึกทุกข์ และใช้วิธียอมรับสภาพความเจ็บป่วยน้อยที่สุด ใช้วิธีพึ่งยาให้น้อยที่สุด ปฏิกริยาตอบสนองด้านความรู้สึกต่อการบาดเจ็บพบว่า ผู้ป่วยมีความรู้สึกขัดแย้ง วิตกกังวล และกลัวเกิดขึ้นตลอดระยะเวลาที่ศึกษา เกิดขึ้นบ่อยในระยะ 1-2 วันแรกที่อยู่ในโรงพยาบาลและเกิดน้อยครั้งเมื่ออยู่นานขึ้น ซึ่งหมายถึง ผู้ป่วยมีการปรับตัวด้านจิตที่ดีขึ้น

นิโลบล ฤกษ์พันธุ์ (2532 : บทคัดย่อ) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวิธีเผชิญปัญหาภาวะอารมณ์ทุกข์โศกและปัจจัยต่าง ๆ ได้แก่ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษาและภาวะไม่สุขสบาย โดยนำใช้กรอบทฤษฎีการเผชิญปัญหาในผู้ป่วยมะเร็งของไวส์แมน กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ป่วยมะเร็งปากมดลูกที่มารับรังสีรักษาแบบผู้ป่วยนอกที่คณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล จำนวน 50 ราย ข้อมูลเกี่ยวกับวิธีเผชิญปัญหาได้มาจากการสัมภาษณ์ส่วนภาวะไม่สุขสบาย และภาวะอารมณ์ทุกข์โศก วัดโดยแบบสอบถามภาวะไม่สุขสบายและแบบวัดภาวะอารมณ์ทุกข์โศกของโฮเมก้า สร้างโดยไวส์แมนและวอร์เดน ผลการวิจัยพบว่า วิธีเผชิญปัญหาที่กลุ่มตัวอย่างนิยมใช้ 5 อันดับแรกจากวิธีเผชิญปัญหา 14 วิธี ที่กลุ่มตัวอย่างรายงาน ได้แก่ การพูดคุยปรึกษาหารือกับผู้อื่น การใคร่ครวญพิจารณาหาทางเลือกที่เหมาะสม

การแสวงหาข้อมูลเพิ่มเติมอย่างมีเหตุผล การหันหน้าเผชิญกับปัญหาอย่างเข้าใจในสภาพเป็นจริงและการทำตามแพทย์แนะนำโดยปราศจากข้อคำถาม ส่วนวิธีเผชิญปัญหา 6 อันดับสุดท้าย ที่กลุ่มตัวอย่างใช้น้อยที่สุด คือ การกระทำสิ่งต่าง ๆ โดยไม่ยั้งคิด การลดความตึงเครียดโดยการทำสิ่งที่เป็อันตรายต่อชีวิต การหันเหความสนใจไปยังสิ่งอื่น การตำหนิตนเอง การทำให้เป็นเรื่องขบขันเพื่อปรับเปลี่ยนสถานการณ์ให้ดีขึ้น และการทำตามแพทย์แนะนำโดยปราศจากข้อคำถาม เป็นปัจจัยที่ใช้ทำนายภาวะอารมณ์ทุกข์ได้

สุรางค์ เปื้องเดช (2533 : บทคัดย่อ) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมเผชิญความเครียดกับความร่วมมือในการรักษาของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงชนิดไม่ทราบสาเหตุ กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงชนิดไม่ทราบสาเหตุ จำนวน 60 คน ที่มารับการตรวจรักษา ณ แผนกตรวจผู้ป่วยนอกอายุรกรรม คณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลรามธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงตามคุณสมบัติที่กำหนดไว้ ข้อมูลได้จากการให้ผู้ป่วยประเมินตนเอง ตามแบบวัดพฤติกรรมเผชิญความเครียดของจาโลวีส (Jalowiec. 1988) และแบบวัดความร่วมมือในการรักษาโรคความดันโลหิตสูง ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างใช้พฤติกรรมเผชิญความเครียดด้านเผชิญหน้ากับปัญหามากกว่าด้านการแก้ปัญหาทางอ้อม และด้านลดอารมณ์เครียด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .01$) ใช้พฤติกรรมเผชิญความเครียดด้านแก้ปัญหาทางอ้อมมากกว่าด้านลดอารมณ์เครียด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .01$) และพบว่า พฤติกรรมเผชิญความเครียดด้านลดอารมณ์เครียดมีความสัมพันธ์ทางลบกับความร่วมมือในการรักษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = -.25, p < .05$) ส่วนพฤติกรรมเผชิญความเครียดโดยรวมด้านเผชิญหน้ากับปัญหาและด้านแก้ปัญหาทางอ้อม ไม่มีความสัมพันธ์กับความร่วมมือในการรักษา

จากงานวิจัยเกี่ยวกับวิธีเผชิญปัญหาทั้งในประเทศ และต่างประเทศที่กล่าวมา ส่วนใหญ่จะศึกษาวิธีเผชิญปัญหาของผู้ป่วยในสภาพต่าง ๆ กันซึ่งมีภาวะการดำเนินการเผชิญปัญหาที่แตกต่างจากบุคคลปกติโดยทั่วไป อีกทั้งกลุ่มตัวอย่างและสถานการณ์ก็มีความแตกต่างกันโดยสิ้นเชิง อนึ่งการศึกษาวีธีเผชิญปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาโดยเฉพาะนั้น ในประเทศไทยมีการศึกษาน้อยมาก สมัญญา เสียงใส (2521: 45-50) ได้ศึกษาความวิตกกังวลและวิธี

ลดความวิตกกังวลของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโดยแบ่งศึกษาความวิตกกังวลออกเป็น 3 ด้านได้แก่ ความวิตกกังวลเกี่ยวกับด้านสังคม ด้านส่วนตัว และด้านการเรียนกับอาชีพ สำหรับความวิตกกังวลด้านการศึกษาต่อของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 นั้น ยังไม่มีผู้ทำการศึกษาอย่างจริงจัง ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาความวิตกกังวลด้านการศึกษาต่อและการเผชิญปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยยึดแนวคิดในการเผชิญปัญหาของ โคลแมน และ แฮมเมน (Coleman and Hammen) เป็นหลักในการศึกษาครั้งนี้ และหาข้อสรุปเกี่ยวกับการใช้รูปแบบการเผชิญปัญหาของนักเรียนต่อความวิตกกังวลในการศึกษาต่อ เพื่อเป็นแนวทางให้ความช่วยเหลือในการเผชิญปัญหาความวิตกกังวลแก่นักเรียนต่อไป

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปร เพศ แผนการเรียน ความคาดหวังของนักเรียน อาชีพของผู้ปกครองฐานะเศรษฐกิจของครอบครัว ความคาดหวังของผู้ปกครอง

สเตฟเฟนสัน (Stephenson. 1955 : 27-35) ศึกษาความคาดหวังและการวางแผนในการประกอบอาชีพของนักเรียนเกรด 9 พบว่า นักเรียนที่บิดามาจากครอบครัวที่มีอาชีพเกี่ยวกับการใช้วิชาการศึกษาสูงมักจะมี ความคาดหวังและความต้องการที่จะประกอบอาชีพที่ต้องใช้วิชาการศึกษาสูงตามบิดาไปด้วย ส่วนนักเรียนที่มาจากครอบครัวที่บิดาไม่ได้ประกอบอาชีพที่ต้องใช้วิชาการศึกษาสูงนัก ก็หวังที่จะประกอบอาชีพเดิมของบิดา

โมรา (Mora. 1956 : 2206) ศึกษาเปรียบเทียบการตั้งความคาดหวังทางการศึกษาของนักเรียนที่มีผลการเรียนต่างกัน พบว่า นักเรียนที่มีผลการเรียนดีตั้งระดับความคาดหวังทางการศึกษาใกล้เคียงกับความสามารถของตน ขณะที่นักเรียนที่มีผลการเรียนปานกลางและต่ำตั้งสูงเกินความเป็นจริง

ซาราสันและคนอื่น ๆ (Sarason and others. 1960 : 250-261) ศึกษาความวิตกกังวลของเด็กระดับประถมศึกษาติดต่อกันเป็นเวลา 6 ปี พบว่าเด็กหญิงมีความวิตกกังวลสูงกว่าเด็กชาย ทั้งความวิตกกังวลทั่วไปและความวิตกกังวลในการสอบ

เซกเมอร์ มาร์ติน และเบนดิซ (Segmour, Martin and Bendix. 1960 : 184) พบว่า อาชีพของบิดามีความสำคัญต่อการเลื่อนระดับฐานะทางสังคมของบุตร โอกาสที่บุตรจะเลื่อนระดับฐานะได้มากน้อยเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับความต้องการของบิดาในแต่ละอาชีพที่จะส่งเสริมบุตรของตน

แคนเดล และ เลสเซอร์ (Kandel and Lesser. 1962 : 221-222) ศึกษาเรื่องแผนการศึกษาของเด็กวัยรุ่นในสหรัฐอเมริกา พบว่า การตัดสินใจของผู้ปกครองมีความสัมพันธ์โดยตรงต่อการศึกษาของบุตรมากกว่าสภาพทางเศรษฐกิจและกลุ่มเพื่อน กล่าวคือบุตรจะได้รับการศึกษาหรือไม่ขึ้นอยู่กับที่การตัดสินใจของผู้ปกครองเป็นส่วนใหญ่

ซาล์สตรอม (Sahlstrom. 1962 : 2638) พบว่า รายได้ของครอบครัวมีผลต่อการตัดสินใจเข้าเรียนต่อในระดับอุดมศึกษา แต่ก็ไม่เป็นองค์ประกอบที่สำคัญนัก

เซลแลน (Cellan. 1962 : 1262) ศึกษาแบบแผนของการศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาของนักเรียนที่สำเร็จชั้นมัธยมศึกษาจากโรงเรียนในแจ๊คสันเคาน์ตี (Jackson County) พบว่า ระดับอาชีพของบิดามีความสัมพันธ์ทางบวกกับโอกาสเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยมากด้วย

เพ็นนี่ (Penny. 1965 : 697-702) ศึกษาความอยากรู้อยากเห็น และความวิตกกังวลของเด็ก เกรด 4-6 และใช้แบบสอบถาม CMAS วัดความวิตกกังวล ส่วนที่เกี่ยวข้องกับความวิตกกังวลและเพศ พบว่า เด็กหญิงมีความวิตกกังวลสูงกว่าเด็กชาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

เฟลด์ฮูเซน (Feldhusen. 1965 : 442-447) ศึกษาความวิตกกังวลของเด็กชายหญิง เกรด 7-9 อายุระหว่าง 9-11 ปี จำนวน 77 คน และวัดความวิตกกังวลโดยใช้แบบสอบถาม GASC พบว่า เด็กหญิงมีความวิตกกังวลสูงกว่าเด็กชาย

ดอบบินส์ (Dobbins. 1969 : 2958A-2959A) ศึกษาความปรารถนาและความมุ่งหวังทางการศึกษาและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในรัฐหลุยส์เซียนา พบว่า บิดามีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพของบุตร ส่วนมารดามีอิทธิพลมากกว่าในด้านการเลือกศึกษาต่อ

สเตอร์เมล (จุมพล หนีพานิข. 2517 : 8-9 ; อ้างอิงมาจาก Stremel. 1971) ได้สำรวจความมุ่งหวังในการศึกษาต่อและการประกอบอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย รัฐแคนซัส (Kansas) พบว่า 74 เปอร์เซ็นต์ของกลุ่มประชากรทั้งหมดประสงค์ที่จะศึกษาต่อหรือได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับอาชีพ หลังจากสำเร็จชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายแล้ว 15 เปอร์เซ็นต์ อยากมีงานทำเต็มเวลา 6 เปอร์เซ็นต์ อยากเข้าศึกษาต่อทหาร 5 เปอร์เซ็นต์ จำนวนผู้ที่ต้องการศึกษาต่อทั้งหมด 88 เปอร์เซ็นต์ ต้องการศึกษาต่อในสถาบันการศึกษาภายในรัฐทั้งระดับวิทยาลัยเอกชน ระดับอนุปริญา ระดับมหาวิทยาลัยเอกชนโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนและวิทยาลัยครู

เมฮาน (จุมพล หนีพานิข. 2517 : 8 ; อ้างอิงมาจาก Mehan. 1972) ศึกษาการวางแผนการศึกษาต่อและการประกอบอาชีพของนักเรียนที่จะสำเร็จชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในรัฐแอริโซนา (Arizona) และองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการเลือกกลุ่มตัวอย่าง 20,000 คน พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ที่วางแผนศึกษาต่อเป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง บิดามารดามีอิทธิพลต่อนักเรียนในการวางแผนศึกษาต่อและพบว่า นักเรียนหลายคนคิดว่าจะไม่ศึกษาต่อเพราะมีเงินไม่เพียงพอ

แบลคเบอร์น (Blackburn. 1975 : 4152A) ศึกษาตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อความคาดหวัง และความปรารถนาในการศึกษาและอาชีพของนักเรียนหญิงชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายปีสุดท้าย กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 428 คน พบว่า นักเรียนที่บิดามารดามีอาชีพอยู่ในระดับสูงจะมีความคาดหวังและความปรารถนาในอาชีพสูงกว่านักเรียนที่บิดามารดามีสถานะทางเศรษฐกิจต่ำ

จอห์นสตัน (Johnston. 1975 : 3448) ศึกษาความคาดหวังทางการศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาของนักเรียนมัธยมและผู้ใหญ่ในรัฐเวอมอนต์ (Vermont) อายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป พบว่ารายได้ของครอบครัวเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่มีความสำคัญต่อระดับความคาดหวังทางการศึกษาต่อของนักเรียนทั้ง 2 กลุ่ม

งานวิจัยในประเทศ

วรวิทย์ วัชรธรรม (2515 : 54-55) ศึกษาเปรียบเทียบความวิตกกังวล ความต้องการผลสัมฤทธิ์กับความรู้สึกรับผิดชอบของเด็กไทยเชื้อชาติไทยและเด็กไทยเชื้อชาติจีน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนรัฐบาลและโรงเรียนราษฎร์ ชาย 240 คน หญิง 120 คน พบว่า เด็กหญิงมีความวิตกกังวลสูงกว่าเด็กชาย

อาภาพล โฉ่งเคลือบ (2515 : 245) ศึกษาความวิตกกังวล ความสามารถในการอ่านและลักษณะอื่นบางประการของบุคลิกลักษณะกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และปีที่ 7 พบว่า เด็กหญิงมีความวิตกกังวลสูงกว่าเด็กชาย

วินิจ เกตุขำ (2515 : 75-76) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่กับความคิดสร้างสรรค์ ความเป็นผู้นำ และความวิตกกังวลของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในจังหวัดสุโขทัย พบว่า เด็กหญิงมีความวิตกกังวลสูงกว่าเด็กชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

วารุณี อัสธีรวัฒน์ (2512 : บทคัดย่อ) ศึกษาตัวประกอบที่มีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในภาคเหนือของประเทศไทย กลุ่มตัวอย่างจำนวน 510 คน พบว่า อาชีพที่นักเรียนเลือกมากตามลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ครู แพทย์ พยาบาล วิศวกร เกษตรกร เกษตรกร นักธุรกิจ นักบัญชี สังคมสงเคราะห์ นอกจากนี้ยังพบว่า ความมุ่งหวังของครอบครัว และฐานะเศรษฐกิจของครอบครัวเป็นตัวประกอบที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียน

ฉลวย กิรีติรักษกุล (2512 : บทคัดย่อ) ศึกษาตัวประกอบที่มีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในภาคใต้ของประเทศไทย กลุ่มตัวอย่างจำนวน 558 คน พบว่า อาชีพที่นักเรียนเลือกมากตามลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ครู วิศวกร แพทย์ พยาบาล นักบัญชี นักสังคมสงเคราะห์ เกษตรกร และเลขานุการ และพบว่า ความมุ่งหวังของครอบครัวเป็นตัวประกอบที่สำคัญตัวหนึ่งที่นักเรียนให้ความสำคัญว่ามีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพของนักเรียน

สมพงษ์ มั่นระวัง (2513 : 75) ศึกษาแนวโน้มการเลือกเรียนต่อสายสามัญ และสายอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จังหวัดสุโขทัย กลุ่มตัวอย่างจำนวน 850 คน พบว่า ผู้ปกครองมีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพของนักเรียนมากกว่าครู

จุฑาภรณ์ วรสุมันต์ (2515 : บทคัดย่อ) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพของบิดามารดากับการเลือกอาชีพของนักเรียน กลุ่มตัวอย่างจำนวน 1,945 คน พบว่า รายได้ของบิดามารดาเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพของนักเรียน

ราตรี รุ่งโรจน์ดี (2515 : 65) ศึกษาแนวโน้มของการเลือกเรียนต่อสายสามัญ และสายอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จังหวัดระยอง พบว่า ผู้ปกครองมีอิทธิพลต่อการเลือกเรียนต่อของนักเรียนมากกว่าครู เกี่ยวกับความมุ่งหวังของผู้ปกครองต่อการเรียนของนักเรียน พบว่า ผู้ปกครองต้องการให้นักเรียนเรียนต่อในระดับอุดมศึกษามากกว่าในระดับต่ำกว่าอุดมศึกษา และเหตุผลสำคัญที่ผู้ปกครองใช้พิจารณาความมุ่งหวังของตนเอง ได้แก่ ทุนทรัพย์ที่จะใช้ส่งเสียให้นักเรียนเรียนต่อ ความเหมาะสมกับความสามารถและสติปัญญาของเด็ก โอกาสในการทำงาน ความก้าวหน้าในการทำงาน และประโยชน์ของวิชาชีพต่อส่วนรวม

นาคล คุ่มประวัติ (2517 : บทคัดย่อ) ศึกษาความมุ่งหวังของบิดามารดาในเขตชนบทไทยเกี่ยวกับการศึกษาของบุตร พบว่า ครอบครัวที่มีระดับฐานะทางเศรษฐกิจสูงจะมีความต้องการให้บุตรได้รับการศึกษาในระดับสูง คือ ชั้นมัธยมศึกษาขึ้นไป ครอบครัวที่มีระดับฐานะทางเศรษฐกิจต่ำจะมีความต้องการให้บุตรได้รับการศึกษาในระดับต่ำ คือระดับชั้นประถมศึกษา ครอบครัวที่มีอาชีพเป็นเกษตรกรส่วนใหญ่จะให้บุตรของตนได้รับการศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษา ครอบครัวที่มีอาชีพรับราชการและค้าขายมีความต้องการให้บุตรได้รับการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาขึ้นไปเป็นส่วนใหญ่

จุมพล หนิมพานิช (2517 : บทคัดย่อ) ศึกษาแผนการศึกษาต่อและประกอบอาชีพของนักเรียน ม.ศ. 5 ในเขตกรุงเทพมหานคร แผนกวิทย์และแผนกศิลป์ พบว่า นักเรียนแผนกวิทย์ที่มีผลการเรียนดีส่วนใหญ่จะเลือกเรียนวิชาแพทย์ ขณะที่นักเรียนที่มีผลการเรียนปานกลางและต่ำจะเลือกเรียนวิชานี้อย่างน้อยกว่า แผนกศิลป์ที่มีผลการเรียนดีส่วนใหญ่จะเลือกเรียนวิชานิติศาสตร์ ส่วนนักเรียนที่มีผลการเรียนปานกลางและต่ำจะเลือกเรียนรัฐศาสตร์

และอักษรศาสตร์มาก การปรึกษาหารือกับบุคคลต่าง ๆ ในการเลือกวิชา พบว่า นักเรียนที่มีผลการเรียนต่างกันทั้ง 2 แผนก ส่วนใหญ่จะปรึกษาหารือกับบิดามารดา นักเรียนที่มีผลการเรียนปานกลางและต่ำจะปรึกษากับครู-อาจารย์และเพื่อนสนิท โอกาสเข้าศึกษาในวิชาที่เลือก พบว่า นักเรียนที่มีผลการเรียนดีทั้ง 2 แผนกโดยทั่วไปมีความมั่นใจที่จะเข้าศึกษาในวิชาที่เลือกมากกว่านักเรียนที่มีผลการศึกษานปานกลางและต่ำ นอกจากนี้ยังพบว่า รายได้ของบิดามารดามีความสัมพันธ์กับแผนการศึกษาต่อของนักเรียน กล่าวคือ นักเรียนที่บิดามารดามีรายได้สูง ส่วนใหญ่คิดว่าครอบครัวจะสนับสนุนได้พอสมควร สำหรับอาชีพของบิดา พบว่า มีความสัมพันธ์กับแผนการศึกษาต่อของนักเรียน กล่าวคือนักเรียนที่บิดามีอาชีพค้าขายและข้าราชการ ส่วนใหญ่จะเลือกอาชีพแพทย์มากกว่านักเรียนที่บิดามีอาชีพอื่น ส่วนแผนกศิลป์ พบว่า นักเรียนที่บิดามีอาชีพเป็นข้าราชการ พ่อค้าและลูกจ้างเอกชน เลือกวิชานิติศาสตร์ไม่แตกต่างกันมากนัก

ดวงเดือน พันธุมนาวิน และบุญยิ่ง เจริญยิ่ง (2517 : 47-49) ศึกษาอิทธิพลของสังคมต่อทัศนคติของวัยรุ่น กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียนรัฐบาลและโรงเรียนราษฎร์ในเขตนครหลวงกรุงเทพมหานคร จำนวน 720 คน พบว่านักเรียนที่มาจากรอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำมีความกังวลใจเรื่องเงินมากที่สุด และนักเรียนที่มาจากรอบครัวฐานะสูงมีความกังวลใจเรื่องการเงินน้อยที่สุด ส่วนนักเรียนฐานะปานกลางมีความกังวลใจระดับกลาง และพบว่า ฐานะของครอบครัวมีความสัมพันธ์กับการให้ความสำคัญต่อการศึกษากล่าวคือ นักเรียนชายจากรอบครัวฐานะปานกลางให้ความสำคัญต่อการศึกษามากที่สุด รองลงมาคือ นักเรียนจากรอบครัวฐานะสูง ส่วนนักเรียนชายจากรอบครัวฐานะต่ำเห็นความสำคัญของการศึกษาน้อยที่สุด สำหรับนักเรียนหญิงความสำคัญของการศึกษามีได้ขึ้นอยู่กับฐานะของครอบครัวแต่อย่างใด

ผกาทิพย์ กระหม่อมทอง (2522 : บทคัดย่อ) ศึกษาเปรียบเทียบความมุ่งหวังของบิดาเกี่ยวกับการศึกษาของบุตรในเขตเมืองและชนบทของประเทศไทย กลุ่มตัวอย่างในเขตเมือง จำนวน 2,522 คน และในเขตชนบท จำนวน 1,686 คน พบว่า บิดาที่ประกอบอาชีพค้าขาย รับราชการ ช่างและบริการที่อาศัยในเขตเมืองมีความมุ่งหวังให้บุตรเรียนในระดับ

มัธยมศึกษาขึ้นไป เช่นเดียวกับบิดาที่อยู่ ณ เขตชนบทในกลุ่มอาชีพเดียวกัน และบิดาที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมในเขตเมืองมีความมุ่งหวังให้บุตรเรียนในระดับมัธยมศึกษาขึ้นไปมากที่สุด ส่วนบิดาที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมในเขตชนบทจะมีความมุ่งหวังให้บุตรเรียนระดับประถมศึกษามากที่สุด และพบว่าบิดาทั้งในเขตเมืองและเขตชนบทที่ประกอบอาชีพที่ใช้ความรู้ความชำนาญสูง เช่น รับราชการจะมีความมุ่งหวังให้บุตรเรียนในระดับสูงกว่าบิดาที่ประกอบอาชีพที่ใช้ความรู้ ความชำนาญต่ำ เช่น อาชีพเกษตรกรรม

ช่อทิพย์ ราชศรีเกรียงไกร (2523 : บทคัดย่อ) ศึกษาความมุ่งหวังของบิดาที่มีต่อการศึกษาและอาชีพของบุตร พบว่า กลุ่มของบิดาที่มีระดับรายได้ต่อเดือนสูงส่วนใหญ่มีแนวโน้มของความมุ่งหวังให้บุตรหญิงและบุตรชายมีอาชีพและวิชาชีพที่เกี่ยวข้องสูงกว่าความมุ่งหวังของบิดาที่มีระดับรายได้ต่อเดือนต่ำ ที่มีความมุ่งหวังให้บุตรมีอาชีพรับราชการและอาชีพทำงานในสำนักงาน

จุนิษฐ์ บุญคุ้ม (2527 : 48-49) ศึกษาปัญหาการเลือกแผนการเรียนของนักเรียนโรงเรียนอยุธยาวิทยาลัย กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 300 คน พบว่านักเรียนที่มีบิดามารดาหรือผู้ปกครองมีอาชีพต่างกัน มีปัญหาการเลือกแผนการเรียนต่างกัน คือ ปัญหาด้านการเงิน ปัญหาด้านการตัดสินใจเลือกแผนการเรียนตามความต้องการของครอบครัว และปัญหาด้านความรู้ทางอาชีพ นักเรียนที่มีบิดามารดาหรือผู้ปกครองมีอาชีพเกษตรกรรมมีปัญหาการเลือกแผนการเรียนด้านการเงินและการตัดสินใจเลือกแผนการเรียนตามความต้องการของครอบครัวมากกว่านักเรียนที่มีบิดามารดาหรือผู้ปกครองที่มีอาชีพรับราชการและค้าขาย ส่วนนักเรียนที่มีผู้ปกครองมีอาชีพรับจ้างมีปัญหาการเลือกแผนการเรียนด้านการเงินมากกว่านักเรียนที่มีบิดามารดาหรือผู้ปกครองมีอาชีพรับราชการ

พรารวมาศ นนทยาธร (2520 : บทคัดย่อ) ศึกษาความคาดหวังในการศึกษาต่อของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนมัธยมแบบประสมในกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2519 กลุ่มตัวอย่าง 681 คน พบว่า นักเรียนแผนกวิทย์และแผนกทั่วไปมีความคาดหวังไม่แตกต่างกัน แต่ นักเรียนแผนกศิลป์มีความคาดหวังแตกต่างจากแผนกอื่น ผู้มีความคาดหวังสูงส่วนใหญ่มาจากนักเรียนแผนกศิลป์ และผู้มีความคาดหวังต่ำส่วนใหญ่มาจากแผนกทั่วไป

อาชีพของผู้ปกครองไม่มีความสัมพันธ์กับความคาดหวังทางการศึกษาต่อของนักเรียน และพบว่า รายได้ของผู้ปกครองมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับความคาดหวังของนักเรียน นักเรียนที่มีความคาดหวังสูงส่วนใหญ่บิดามารดาหรือผู้ปกครองมีความต้องการให้ศึกษาต่อระดับอุดมศึกษา และให้คำแนะนำน้อยที่สุด ส่วนนักเรียนที่มีความคาดหวังต่ำส่วนใหญ่บิดามารดาหรือผู้ปกครองไม่ต้องการให้ศึกษาต่อ และให้คำแนะนำบางครั้ง นาน ๆ ครั้งหรือไม่เคยเลย

จากงานวิจัยในประเทศและในประเทศที่กล่าวมาแล้ว จะเห็นได้ว่า ตัวแปรที่น่าจะมีอิทธิพลเกี่ยวข้องกับการศึกษาต่อและการเลือกอาชีพของนักเรียน ได้แก่ เพศ อาชีพของผู้ปกครอง เศรษฐกิจของครอบครัว ความคาดหวังของผู้ปกครอง ตลอดจนความคาดหวังของนักเรียนนั้น ในประเทศไทยยังไม่มีผู้ใดศึกษาตัวแปรดังกล่าวอย่างจริงจัง ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความวิตกกังวลในการศึกษาต่อของนักเรียน โดยเฉพาะนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ผู้วิจัยคิดว่าน่าจะได้ศึกษาตัวแปรดังกล่าวว่าส่งผลต่อความวิตกกังวลในการศึกษาต่อของนักเรียนมากน้อยเพียงใด

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

แหล่งข้อมูลและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่เข้าในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2534 ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดราชบุรี มีจำนวนทั้งสิ้น 1,512 คน เป็นนักเรียนชาย 685 คน และนักเรียนหญิง 827 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2534 ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดราชบุรี จำนวน 444 คน เป็นนักเรียนชาย 226 คน นักเรียนหญิง 218 คน ซึ่งได้จากการประมาณกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยด้วยความเชื่อมั่น 95 % โดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. สํารวจรายชื่อโรงเรียนที่เปิดสอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2534 สังกัดกรมสามัญศึกษา ในจังหวัดราชบุรี ที่เปิดสอนแผนการเรียนสายวิทยาศาสตร์ และแผนการเรียนศิลปะ ได้โรงเรียน 9 โรงเรียน 6 อำเภอ ได้แก่ โรงเรียนเบญจมราชูทิศ โรงเรียนราชโบริกานุเคราะห์ โรงเรียนรัฐราษฎร์อุปถัมภ์ โรงเรียนรัตนราษฎร์บำรุง โรงเรียนกรับบทโฮ่วองกุศลกิจ โรงเรียนสายธรรมจันทร์ โรงเรียนบางแพปฐมพิทยา โรงเรียนโพธารัตนาเสนี และโรงเรียนคูราษฎร์รังสฤษดิ์

2. จำแนกโรงเรียนออกเป็น 2 ประเภท คือ โรงเรียนในเขตอำเภอเมือง และโรงเรียนในต่างอำเภอ สุ่มโรงเรียนในเขตอำเภอเมืองมา 1 โรงเรียน และสุ่มโรงเรียนในต่าง

อำเภอมาอำเภอละ 1 โรงเรียนได้โรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 6 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนเบญจมราชูทิศ โรงเรียนรัตนราชบุรีบำรุง โรงเรียนโพธาวัฒนาเสนี โรงเรียนสายธรรมจันทร์ โรงเรียนบางแพบรมพิทยา และโรงเรียนคุรุราษฎร์รังสฤษดิ์

3. สุ่มนักเรียนจากแต่ละโรงเรียน จำนวนตามแผนการเรียน โดยใช้เกณฑ์จำนวนกลุ่มตัวอย่างของ เคร็จซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) ได้จำนวนนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างรวมทั้งสิ้น 444 คน เป็นนักเรียนแผนการเรียนวิทยาศาสตร์ 261 คน เป็นนักเรียนชาย 133 คน นักเรียนหญิง 128 คน และนักเรียนแผนการเรียนศิลปะ 183 คน เป็นนักเรียนชาย 93 คน นักเรียนหญิง 90 คน

4. สุ่มแบบสัดส่วนตามแผนการเรียนอีกครั้งในแต่ละโรงเรียน รวม 6 โรงเรียน ได้กลุ่มตัวอย่างดังแสดงไว้ในตาราง

ตาราง 1 แสดงประชากรและกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามโรงเรียนและแผนการเรียน

ที่	อำเภอ	โรงเรียน	แผนการเรียน								รวม
			วิทยาศาสตร์				ศิลปะ				
			ประชากร		กลุ่ม ตัวอย่าง		ประชากร		กลุ่ม ตัวอย่าง		
ช	ญ	ช	ญ	ช	ญ	ช	ญ				
1.	เมือง	เบญจมาษฐทิศ	163	132	52	43	63	42	33	22	150
2.	บ้านโป่ง	รัตนราษฎร์บำรุง	57	109	19	35	49	42	26	22	102
3.	โพธาราม	โพธาวัฒนาเสนี	42	54	14	17	15	32	8	17	56
4.	ดำเนินสะดวก	สายธรรมจันทร์	89	71	29	23	15	14	8	7	67
5.	บางแพ	บางแพบรมพิทยา	40	20	13	6	20	33	11	17	47
6.	จอมบึง	คุรุราษฎร์รังสฤษดิ์	18	14	6	4	15	9	7	5	22
รวม			409	400	133	128	177	172	93	90	444

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามความวิตกกังวลในการศึกษาต่อและแบบสอบถามการเผชิญปัญหา ซึ่งรวมอยู่ในฉบับเดียวกันแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวของนักเรียน ได้แก่ เพศ แผนการเรียน ความคาดหวังของนักเรียน อาชีพของผู้ปกครอง ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว และความคาดหวังของผู้ปกครอง

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความวิตกกังวลในการศึกษาต่อและการเผชิญปัญหา โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 2 ตอนย่อย คือ

ตอนแรก เป็นแบบสอบถามความวิตกกังวลในการศึกษาต่อ ลักษณะของแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่าแบบลิเคอร์ท์มี 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามการเผชิญปัญหาเกี่ยวกับความวิตกกังวลในการศึกษาต่อ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบสอบถามที่ต่อเนื่องจากตอนแรก โดยจะใช้ข้อความถามเดียวกับแบบสอบถามความวิตกกังวลในการศึกษาต่อ แต่มีข้อความแสดงการเผชิญปัญหาให้เลือก 3 แบบ คือ การเผชิญปัญหาแบบสู้ แบบยอมยอม และแบบถอยหนี กำหนดเป็นตัวเลือก ข้อ ก ข้อ ข และข้อ ค ให้นักเรียนอ่านข้อความความวิตกกังวลในการศึกษาต่อจากตอนแรก แล้วเลือกแบบการเผชิญปัญหาที่นักเรียนกระทำมากที่สุดเพียงข้อเดียว

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพเครื่องมือ

1. แบบสอบถามความวิตกกังวลในการศึกษาต่อ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยมีขั้นตอนดังนี้

1.1 ศึกษาขั้นตอนในการเตรียมตัวศึกษาต่อและปัจจัยที่มีผลต่อความวิตกกังวลในการศึกษาต่อ จากเอกสาร ตำรา และผลงานวิจัยต่าง ๆ ทั้งในประเทศ และต่างประเทศ

1.2 สร้างแบบสอบถามความวิตกกังวลในการศึกษาต่อ โดยปรับปรุงมาจากแบบสอบถามความวิตกกังวล STAI (State Trait Anxiety Inventory) ซึ่งเป็น

แบบสอบถามแบบประเมินตนเองของ สปีลเบอร์เกอร์และคนอื่น ๆ (Spielberger and others. 1970 : 40-41) และนำแบบสอบถามของ สมัญญา เสี่ยงใส (2521 : ภาคผนวก) สร้างคำ นามสูตร (2526 : 65-68) มาเป็นแนวในการสร้างแบบสอบถาม ด้วย แบบสอบถามฉบับนี้เป็นแบบสอบถามความวิตกกังวลเฉพาะสถานการณ์ (State Anxiety) โดยสร้างข้อความและปรับปรุงภาษาให้เหมาะสมสอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ

1.3 หาค่าความเที่ยงตรงเชิงประจักษ์ (Face Validity) โดยนำแบบสอบถามความวิตกกังวลในการศึกษาต่อที่สร้างขึ้น ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน คือ ศาสตราจารย์ ดร.ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ อาจารย์พรณพิศ วาณิชการ และอาจารย์ อรุณศรี กุมภ ตระจสอบความเหมาะสมทั้งด้านเนื้อหา ข้อคำถามและภาษาที่ใช้ให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปใช้

1.4 หาค่าอำนาจจำแนก (Item Discrimination -t) โดยนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสายธรรมจันทร์ จังหวัดราชบุรี จำนวน 100 คน ซึ่งเป็นนักเรียนคนละกลุ่มกับกลุ่มตัวอย่างแล้วนำมาตรวจหาค่าคะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนด เพื่อหาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ โดยใช้เทคนิค 25 % คือ แบ่งกลุ่มตัวอย่างที่ทดลองเครื่องมือออกเป็นกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ กลุ่มละ 25 % ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด หาค่าคะแนนเฉลี่ยเป็นรายข้อของทั้ง 2 กลุ่ม แล้วเปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยของข้อคำถามแต่ละข้อ โดยใช้วิธีการทางสถิติแบบที (t-test) ในการตรวจสอบคัดเลือกเฉพาะข้อที่มีอำนาจจำแนกที่ (t) สูง ซึ่งได้ค่า t อยู่ระหว่าง 1.91 - 8.64 จำนวน 37 ข้อมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้

1.5 หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยคัดเลือกเฉพาะข้อที่มีค่าอำนาจจำแนกตามเกณฑ์ที่ระบุไว้ในข้อ 1.4 แล้วหาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.85

เกณฑ์การให้คะแนน

มากที่สุด	๕	คะแนน
มาก	๔	คะแนน
ปานกลาง	๓	คะแนน
น้อย	๒	คะแนน
น้อยที่สุด	๑	คะแนน

เกณฑ์ในการแปลความหมายของความวิตกกังวลในการศึกษาต่อ

1. ผู้ที่มีความวิตกกังวลสูง คือ ผู้ที่ได้คะแนนความวิตกกังวลในการศึกษาต่อ ตั้งแต่เปอร์เซ็นต์ที่ 75 ขึ้นไป คือ มีคะแนนตั้งแต่ 132 คะแนนขึ้นไป
2. ผู้ที่มีความวิตกกังวลปานกลาง คือ ผู้ที่ได้คะแนนความวิตกกังวลในการศึกษาต่อตั้งแต่เปอร์เซ็นต์ที่ 25 ถึงเปอร์เซ็นต์ที่ 75 คือมีคะแนนอยู่ระหว่าง 106-131 คะแนน
3. ผู้ที่มีความวิตกกังวลต่ำ คือ ผู้ที่ได้คะแนนความวิตกกังวลในการศึกษาต่อ ตั้งแต่เปอร์เซ็นต์ที่ 25 ลงมา คือ มีคะแนนต่ำกว่า 105 คะแนน

2. แบบสอบถามการเผชิญปัญหาเกี่ยวกับความวิตกกังวลในการศึกษาต่อ

เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยมีขั้นตอนดังนี้

- 2.1 ศึกษาเอกสาร ตำรา งานวิจัยต่าง ๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ที่เกี่ยวข้องกับการเผชิญปัญหา
- 2.2 นำข้อความปลายเปิดจากแบบสอบถามความวิตกกังวลในการศึกษาต่อ ไปให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 อ่านแต่ละข้อแล้วบอกการเผชิญปัญหา (วิธีที่นักเรียนใช้แก้ปัญหา) เมื่อเกิดความรู้สึกวิตกกังวลเกี่ยวกับการศึกษาต่อ แล้วรวบรวมคำตอบของนักเรียนมาพิจารณา ประกอบการสร้างแบบสอบถามการเผชิญปัญหาโดยยึดแนวคิดในการเผชิญปัญหาของโคลแมน และแฮมเมน (Coleman and Hammen. 1974 : 126-137) ซึ่ง สุภาพรรณ โคตรจรัส

(2531 : 304-310) ได้แปลเป็นภาษาไทย เป็นหลักในการสร้างแบบสอบถามการเผชิญปัญหา ให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ ส่วนข้อความ เป็นคำถามชุดเดียวกันกับแบบสอบถาม ความวิตกกังวลในการศึกษาต่อ

2.3 หาความเที่ยงตรงเชิงประจักษ์ (Face Validity) โดยนำแบบสอบถามการเผชิญปัญหาเกี่ยวกับความวิตกกังวลในการศึกษาต่อที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน คือ ศาสตราจารย์ ดร.พงษ์พรหม เกิดพิทักษ์ อาจารย์พรหมพิศ วาณิชการ และ อาจารย์อรุณศรี กุมท ตรวจสอบความเหมาะสมทั้งด้านเนื้อหาและภาษาที่ใช้ให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ แล้วนำมาปรับปรุงก่อนนำไปใช้

2.4 หาค่าอำนาจจำแนก (Item Discrimination) โดยนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสายธรรมจันทร์ จังหวัดราชบุรี จำนวน 100 คน ซึ่งเป็นนักเรียนคนละกลุ่มกับกลุ่มตัวอย่าง นำมาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดเพื่อหาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ โดยใช้เทคนิค 25 % ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด หาค่าคะแนนรายข้อของทั้ง 2 กลุ่มแล้วเปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยของข้อคำถามแต่ละข้อ โดยใช้วิธีการทางสถิติแบบที (t-test) ในการตรวจสอบ คัดเลือกเฉพาะข้อที่มีอำนาจจำแนกที่ (t) สูง ซึ่งได้ค่า t อยู่ระหว่าง 1.88 - 12.96 จำนวน 37 ข้อมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้

2.5 หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยคัดเลือกเฉพาะข้อที่มีอำนาจจำแนกตามเกณฑ์ที่ระบุไว้ในข้อ 2.4 แล้วหาค่าความเชื่อมั่น โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.90

เกณฑ์การให้คะแนน

1. นักเรียนเลือกการเผชิญปัญหาแบบสู้ ได้ 3 คะแนน
2. นักเรียนเลือกการเผชิญปัญหาแบบยอมขอม ได้ 2 คะแนน
3. นักเรียนเลือกการเผชิญปัญหาแบบถอยหนี ได้ 1 คะแนน

เกณฑ์ในการแปลความหมายของการเผชิญปัญหา

1. ผู้ที่มีการเผชิญปัญหาแบบสู้ คือ ผู้ที่ได้คะแนนการเผชิญปัญหาตั้งแต่เปอร์เซ็นต์ที่ 75 ขึ้นไป คือ มีคะแนนตั้งแต่ 95 คะแนนขึ้นไป
2. ผู้ที่มีการเผชิญปัญหาแบบรอมชอม คือ ผู้ที่ได้คะแนนการเผชิญปัญหาตั้งแต่เปอร์เซ็นต์ที่ 25 ถึงเปอร์เซ็นต์ที่ 75 คือ มีคะแนนอยู่ระหว่าง 81-94 คะแนน
3. ผู้ที่มีการเผชิญปัญหาแบบถอยหนี คือ ผู้ที่ได้คะแนนการเผชิญปัญหาตั้งแต่เปอร์เซ็นต์ที่ 25 ลงมา คือ มีคะแนนต่ำกว่า 80 คะแนน

ตัวอย่าง แบบสอบถามความวิตกกังวลในการศึกษาต่อและการเผชิญปัญหา

คำชี้แจง แบบสอบถามนี้ ข้อความในแต่ละข้อจะแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนแรก จะถามความรู้สึกของนักเรียนเกี่ยวกับความวิตกกังวลในการศึกษาต่อ

ตอนที่ 2 จะถามการเผชิญปัญหาว่า เมื่อนักเรียนเกิดความรู้สึก หรืออาการดังกล่าวจากข้อความในตอนแรกแล้ว นักเรียนมีวิธีการแก้ปัญหา หรือคิดว่าจะแก้ปัญหายังไร ซึ่งคำตอบของนักเรียน จะ ไม่มีผลเสียต่อนักเรียนแต่อย่างใด เพราะจะ ไม่มีคำตอบที่ถูกหรือผิด เนื่องจากแต่ละคนย่อมมีความรู้สึก หรือมีวิธีการแก้ปัญหที่แตกต่างกัน ฉะนั้นจึง ขอให้นักเรียนตอบคำถามให้ตรงกับความรู้สึกและสภาพความเป็นจริงของนักเรียนให้มากที่สุด

ตอนแรก เป็นแบบสอบถามความวิตกกังวลในการศึกษาต่อ ซึ่งมีเกณฑ์การเลือกดังนี้

มากที่สุด	สำหรับข้อความที่นักเรียนรู้สึกว่า	<u>เกิดขึ้นมากที่สุด</u>
มาก	สำหรับข้อความที่นักเรียนรู้สึกว่า	<u>เกิดขึ้นมาก</u>
ปานกลาง	สำหรับข้อความที่นักเรียนรู้สึกว่า	<u>เกิดขึ้นปานกลาง</u>
น้อย	สำหรับข้อความที่นักเรียนรู้สึกว่า	<u>เกิดขึ้นน้อย</u>
น้อยที่สุด	สำหรับข้อความที่นักเรียนรู้สึกว่า	<u>เกิดขึ้นน้อยที่สุด</u>

เมื่อนักเรียนพิจารณาข้อความแล้ว ให้ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในกรอบ □
ทางด้านขวามือ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามการเผชิญปัญหา เมื่อนักเรียนเกิดความรู้สึกดังกล่าว
จากข้อความตอนแรก นักเรียนจะทําอย่างไร โดยพิจารณาจากตัวเลือกที่ให้ คือ ข้อ ก
ข้อ ข หรือ ข้อ ค โดยกากบาททับตัวอักษรที่เลือกเพียงคำตอบเดียว (ต้องตอบทุกข้อ)

ตัวอย่าง

ข้อที่	ข้อความ	ความรู้สึกที่เกิดขึ้น
0	ข้าพเจ้าสับสนไม่รู้ว่าจะเลือก เรียนต่ออะไรดี	มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด ☐ ☐ ☒ ☐ ☐ เมื่อเกิดความรู้สึกดังกล่าว นักเรียนจะทําอย่างไร X. บริกษาพ่อแม่ ครูอาจารย์แต่เนิ่น ๆ ข. คิดว่าจะปรึกษาพ่อแม่ครูอาจารย์ในช่วงใกล้สอบ ค. ไม่คิด เพราะคิดไปก็อาจทำไม่ได้

วิธีดำเนินการรวบรวมข้อมูล

- นำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัยไปยังโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อขออนุญาตและ
ขอความอนุเคราะห์จากผู้บริหารโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการเก็บรวบรวมข้อมูล
- ผู้วิจัยนำแบบสอบถามความวิตกกังวลในการศึกษาต่อ และแบบสอบถาม
การเผชิญปัญหาไปเก็บข้อมูลนักเรียนด้วยตนเองตามวัน เวลาที่นัดหมายไว้กับโรงเรียน โดย
ใช้เวลาในการเก็บข้อมูลตั้งแต่วันที่ 27 พฤศจิกายนถึงวันที่ 13 ธันวาคม 2534

3. นำแบบสอบถามที่นักเรียนตอบ จำนวน 444 ชุดมาตรวจสอบคัดลอกได้
แบบสอบถามฉบับที่สมบูรณ์ คิดเป็น 100 % นำมาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนด
4. นำคะแนนที่ได้ไปวิเคราะห์โดยใช้วิธีการทางสถิติเพื่อทดสอบสมมติฐานต่อไป

วิธีจัดการกับข้อมูล

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS^X (Statistical Package for the Social Science Version X) โดยการหาค่าสถิติพื้นฐาน วิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือ และทดสอบสมมติฐาน โดยใช้ Z-test และ F-test

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่
 - 1.1 คะแนนเฉลี่ย (Mean)
 - 1.2 ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
2. สถิติวิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือ
 - 2.1 วิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนก (Item Discrimination - t) ของแบบสอบถามความวิตกกังวลในการศึกษาต่อ และแบบสอบถามการเผชิญปัญหาเกี่ยวกับความวิตกกังวลในการศึกษาต่อ ใช้วิธีทางสถิติแบบที่ (t-test) โดยใช้สูตร

$$t = \frac{\bar{X}_H - \bar{X}_L}{\sqrt{\frac{S^2_H}{n_H} + \frac{S^2_L}{n_L}}}$$

เมื่อ t แทน ค่าที่ใช้พิจารณาของการแจกแจงแบบที่

$\bar{X}_H$ แทน คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มสูง

$\bar{X}_L$ แทน คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มต่ำ

s^2_H	แทน	คะแนนความแปรปรวนของกลุ่มสูง
s^2_L	แทน	คะแนนความแปรปรวนของกลุ่มต่ำ
n_H	แทน	จำนวนของกลุ่มตัวอย่างในกลุ่มสูง
n_L	แทน	จำนวนของกลุ่มตัวอย่างในกลุ่มต่ำ

(พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2531 : 139)

2.2 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามความวิตกกังวลในการศึกษาต่อและแบบสอบถามการเผชิญปัญหาเกี่ยวกับความวิตกกังวลในการศึกษาต่อโดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-Coefficient) โดยใช้สูตร

$$\alpha = \frac{n}{n - 1} \left\{ 1 - \frac{\sum s^2_i}{s^2_t} \right\}$$

เมื่อ α แทน สัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น

n แทน จำนวนข้อ

$\sum s^2_i$ แทน คะแนนความแปรปรวนแต่ละข้อ

s^2_t แทน คะแนนความแปรปรวนทั้งฉบับ

(พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2531 : 132-133)

3. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมุติฐาน

3.1 ทดสอบสมมุติฐานข้อที่ 1 ,2,7 และ 8 โดยใช้ Z-test ซึ่งมีสูตรดังนี้

$$Z = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{s^2_1}{n_1} + \frac{s^2_2}{n_2}}}$$

(พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2531 : 172)

เมื่อ $\bar{X}_1$ แทน ค่าเฉลี่ยของคะแนนกลุ่มที่ 1

$\bar{X}_2$ แทน ค่าเฉลี่ยของคะแนนกลุ่มที่ 2

s^2_1 แทน ค่าความแปรปรวนของคะแนนกลุ่มที่ 1

s^2_2 แทน ค่าความแปรปรวนของคะแนนกลุ่มที่ 2

3.2 ทดสอบสมมุติฐานข้อที่ 3,4,5,6,9,10,11,12 และ 13 โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-Way Analysis of Variance) ถ้าพบว่ามีความแตกต่างจะทดสอบเป็นรายคู่โดยใช้ q-statistic โดยใช้สูตรดังนี้

3.2.1 การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-Way Analysis of Variance) มีตารางสรุปดังนี้

Source of Variation	SS	df	MS	F
Between	$N \sum (\bar{X}_j - \bar{X})^2$	$j - 1$	$\frac{SS_B}{j - 1}$	$\frac{MS_B}{MS_w}$
Within	$\sum \sum (X_{ji} - \bar{X}_j)^2$	$n - j$	$\frac{SS_w}{N - j}$	
Total	$\sum \sum (X_{ji} - \bar{X})^2$	$n - 1$		

เมื่อ F แทน ค่าการแจกแจงของ F- distribution

SS แทน Sum of Square

MS_w แทน Mean Square ภายในกลุ่มที่ศึกษา

MS_B แทน Mean Square ระหว่างกลุ่มที่ศึกษา

j แทน จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

N แทน จำนวนนักเรียนทั้งหมด

3.2.2 ใช้ q-statistic เปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ เมื่อพบว่าตัวแปรที่ทดสอบมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยใช้วิธี นิวแมน - คูลส์ (Newman - Keuls Method) โดยใช้สูตรดังนี้

$$W = q(\alpha; r, df) \sqrt{\frac{MS_E}{\tilde{n}}}$$

เมื่อ W แทน ค่าวิกฤตสำหรับการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยแต่ละคู่ที่เกี่ยวข้อง

q แทน q - statistic ที่ได้จากตาราง Studentized Range Statistic

MS_E แทน ค่าเฉลี่ยผลบวกกำลังสองของความคลาดเคลื่อน

$\tilde{n}$ แทน จำนวนกลุ่มตัวอย่างเฉลี่ย ฮาร์โมนิค (Harmonic Mean)

r แทน ลำดับที่ของค่าเฉลี่ยจากน้อยไปมาก

df แทน ระดับชั้นของความเป็นอิสระของค่าเฉลี่ยผลบวกกำลังสองของความคลาดเคลื่อน

α แทน ระดับนัยสำคัญการทดสอบที่เกี่ยวข้อง

(ส่วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2531 : 95-107)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลศึกษาค้นคว้า

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

$\bar{X}$	แทน	คะแนนเฉลี่ย
S.D.	แทน	คะแนนความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
n	แทน	จำนวนนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง
Z	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาของ Z-Distribution
F	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาของ F-Distribution
SS	แทน	ผลบวกของกำลังสองของคะแนนแต่ละตัว (Sum of Square)
MS	แทน	ค่าเฉลี่ยกำลังสองของคะแนนแต่ละตัว (Mean Square)
df	แทน	ขั้นแห่งความเป็นอิสระ (Degree of Freedom)

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำเสนอดังนี้

ตอนที่ 1 ศึกษาความวิตกกังวลในการศึกษาต่อของนักเรียนโดยส่วนรวม และจำแนกตามแผนการเรียน คือ แผนการเรียนวิทยาศาสตร์ กับแผนการเรียนศิลปะ

ตอนที่ 2 เปรียบเทียบความวิตกกังวลในการศึกษาต่อของนักเรียนตามตัวแปรต่าง ๆ ดังนี้

- 2.1 เพศ
- 2.2 แผนการเรียน
- 2.3 ความคาดหวังของนักเรียน
- 2.4 อาชีพของผู้ปกครอง
- 2.5 ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว
- 2.6 ความคาดหวังของผู้ปกครอง

ตอนที่ 3 ศึกษาการเผชิญปัญหาเกี่ยวกับความวิตกกังวลในการศึกษาต่อของนักเรียนโดยส่วนรวม, และตามแผนการเรียน

ตอนที่ 4 เปรียบเทียบการเผชิญปัญหาเกี่ยวกับความวิตกกังวลในการศึกษาต่อของนักเรียนตามตัวแปรต่าง ๆ ดังนี้

- 4.1 เพศ
- 4.2 แผนการเรียน
- 4.3 ความคาดหวังของนักเรียน
- 4.4 อาชีพของผู้ปกครอง
- 4.5 ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว
- 4.6 ความคาดหวังของผู้ปกครอง

ตอนที่ 5 เปรียบเทียบการเผชิญปัญหาของนักเรียนที่มีความวิตกกังวลในการศึกษาต่อต่างกัน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ศึกษาความวิตกกังวลในการศึกษาต่อของนักเรียนโดยส่วนรวมและจำแนกตามแผนการเรียน

หาค่าเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความวิตกกังวลในการศึกษาต่อของนักเรียนโดยส่วนรวมและจำแนกตามแผนการเรียน ดังแสดงในตาราง 2

ตาราง 2 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของความวิตกกังวลในการศึกษาต่อของนักเรียนโดยส่วนรวมและจำแนกตามแผนการเรียน

แผนการเรียน	n	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความวิตกกังวล
วิทยาศาสตร์	261	118.3755	21.147	ปานกลาง
ศิลปะ	183	117.3388	22.324	ปานกลาง
รวม	444	117.948	21.621	ปานกลาง

จากตาราง 2 จะเห็นว่า นักเรียนแผนการเรียนวิทยาศาสตร์ กับนักเรียนแผนการเรียนศิลปะมีคะแนนเฉลี่ยความวิตกกังวลในการศึกษาต่อใกล้เคียงกัน โดยนักเรียนแผนการเรียนวิทยาศาสตร์มีการกระจายของคะแนนน้อยกว่านักเรียนแผนการเรียนศิลปะ ซึ่งทั้งนักเรียนโดยส่วนรวม นักเรียนแผนการเรียนวิทยาศาสตร์ และนักเรียนแผนการเรียนศิลปะ

มีความวิตกกังวลในการศึกษาต่ออยู่ในระดับปานกลาง

ตอนที่ 2 เปรียบเทียบความวิตกกังวลในการศึกษาต่อของนักเรียน

2.1 เปรียบเทียบความวิตกกังวลในการศึกษาต่อตามตัวแปรเพศ

หาค่าสถิติพื้นฐาน คือ ค่าเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความวิตกกังวลในการศึกษาต่อของนักเรียนชายกับนักเรียนหญิงแล้วเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยโดยใช้ Z-test ดังแสดงในตาราง 3

ตาราง 3 แสดงการเปรียบเทียบคะแนนความวิตกกังวลในการศึกษาต่อของนักเรียนตามตัวแปรเพศ

เพศ	n	$\bar{X}$	S.D.	Z
ชาย	226	113.8850	20.685	- 4.10 ^{**}
หญิง	218	122.1606	21.809	

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 3 แสดงว่า นักเรียนชายกับนักเรียนหญิงมีคะแนนเฉลี่ยความวิตกกังวลในการศึกษาต่อแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นั่นคือ นักเรียนหญิงกับนักเรียนชายมีความวิตกกังวลในการศึกษาต่อแตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ข้อ 1

2.2 เปรียบเทียบความวิตกกังวลในการศึกษาต่อตามตัวแปรแผนการเรียน

หาค่าสถิติพื้นฐาน คือ ค่าเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐานของนักเรียนที่เรียนแผนการเรียนวิทยาศาสตร์ และแผนการเรียนศิลปะแล้วเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยโดยใช้ Z-test ดังแสดงในตาราง 4

ตาราง 4 แสดงการเปรียบเทียบคะแนนความวิตกกังวลในการศึกษาต่อของนักเรียนตามตัวแปรแผนการเรียน

แผนการเรียน	n	$\bar{X}$	S.D.	Z
วิทยาศาสตร์	261	118.3755	21.147	.50
ศิลปะ	183	117.3388	22.324	

จากตาราง 4 แสดงว่า นักเรียนแผนการเรียนวิทยาศาสตร์กับนักเรียนแผนการเรียนศิลปะมีคะแนนเฉลี่ยความวิตกกังวลในการศึกษาต่อแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ นั่นคือ นักเรียนที่เรียนแผนการเรียนวิทยาศาสตร์กับนักเรียนที่เรียนแผนการเรียนศิลปะมีความวิตกกังวลในการศึกษาต่อไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ข้อ 2

2.3 เปรียบเทียบความวิตกกังวลในการศึกษาต่อตามตัวแปร

ความคาดหวังของนักเรียน นำคะแนนความวิตกกังวลในการศึกษาต่อของนักเรียนที่มีความคาดหวังต่างกัน 3 กลุ่ม คือ คาดหวังสูง คาดหวังปานกลาง และคาดหวังต่ำ มาวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-Way Analysis of Variance) ดังแสดงในตาราง 5

ตาราง 5 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนความวิตกกังวลในการศึกษาต่อของนักเรียนที่มีความคาดหวังต่างกัน 3 กลุ่ม คือ คาดหวังสูง คาดหวังปานกลาง และคาดหวังต่ำ

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	2	17.7122	8.8561	.0189
ภายในกลุ่ม	441	207070.0964	469.5467	
ทั้งหมด	443	207087.8086		

จากตาราง 5 แสดงว่านักเรียนที่มีความคาดหวังต่างกัน มีความวิตกกังวลในการศึกษาต่อแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ นั่นคือ นักเรียนที่มีความคาดหวังสูง คาดหวังปานกลาง และคาดหวังต่ำ มีความวิตกกังวลในการศึกษาต่อไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ข้อ 3

2.4 เปรียบเทียบความวิตกกังวลในการศึกษาต่อตามตัวแปร

อาชีพของผู้ปกครอง นักคะแนนความวิตกกังวลในการศึกษาต่อของนักเรียนที่มีผู้ปกครองประกอบอาชีพต่างกัน 4 กลุ่ม คือ กลุ่มรับราชการและทำงานรัฐวิสาหกิจ กลุ่มเกษตรกร กลุ่มค้าขายและทำธุรกิจส่วนตัว และกลุ่มรับจ้าง มาวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-Way Analysis of Variance) ดังแสดงในตาราง 6

ตาราง 6 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนความวิตกกังวล

ในการศึกษาต่อของนักเรียนที่มีผู้ปกครองประกอบอาชีพต่างกัน 4 กลุ่ม คือ กลุ่มรับราชการและทำงานรัฐวิสาหกิจ กลุ่มเกษตรกร กลุ่มค้าขายและทำธุรกิจส่วนตัว และกลุ่มรับจ้าง

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	3	1687.3566	562.4522	1.2049
ภายในกลุ่ม	440	205400.4520	466.8192	
ทั้งหมด	443	207087.8086		

จากตาราง 6 แสดงว่า นักเรียนที่มีผู้ปกครองประกอบอาชีพต่างกัน มีความวิตกกังวลในการศึกษาต่อแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ นั่นคือ นักเรียนที่มีผู้ปกครองประกอบอาชีพต่างกันมีความวิตกกังวลในการศึกษาต่อไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ข้อ 4

2.5 เปรียบเทียบความวิตกกังวลในการศึกษาต่อตามตัวแปร

ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว นักคะแนนความวิตกกังวลในการศึกษาต่อของนักเรียนที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่างกัน 3 กลุ่ม คือ สูง ปานกลาง และ ต่ำ มาวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-Way Analysis of Variance) ดังแสดงในตาราง 7

ตาราง 7 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนความวิตกกังวลใน

การศึกษาต่อของนักเรียนที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่างกัน 3 กลุ่ม คือ สูง ปานกลาง และต่ำ

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	2	2457.3603	1228.6801	2.6479
ภายในกลุ่ม	441	204630.4483	464.0146	
ทั้งหมด	443	207087.8086		

จากตาราง 7 แสดงว่า นักเรียนที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่างกัน มีความวิตกกังวลในการศึกษาต่อแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ นั่นคือ นักเรียนที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจสูง ฐานะทางเศรษฐกิจปานกลาง และฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ มีความวิตกกังวลในการศึกษาต่อไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ข้อ 5

2.6 เปรียบเทียบความวิตกกังวลในการศึกษาต่อตามตัวแปร

ความคาดหวังของผู้ปกครอง นักคะแนนความวิตกกังวลในการศึกษาต่อของนักเรียนที่ผู้ปกครองมีความคาดหวังต่างกัน 3 กลุ่ม คือ คาดหวังสูง คาดหวังปานกลาง และคาดหวังต่ำ มาวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-Way Analysis of Variance) ดังแสดงในตาราง 8

ตาราง 8 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนความวิตกกังวลใน

การศึกษาต่อของนักเรียนที่ผู้ปกครองมีความคาดหวังต่างกัน 3 กลุ่ม คือ คาดหวังสูง
คาดหวังปานกลาง และคาดหวังต่ำ

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	2	867.2497	433.6248	.9273
ภายในกลุ่ม	441	206220.5589	467.6203	
ทั้งหมด	443	207087.8086		

จากตาราง 8 แสดงว่า นักเรียนที่ผู้ปกครองมีความคาดหวังต่างกัน มีความวิตกกังวลในการศึกษาต่อแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ นั่นคือ นักเรียนที่ผู้ปกครองคาดหวังสูง คาดหวังปานกลาง และคาดหวังต่ำ มีความวิตกกังวลในการศึกษาต่อไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ข้อ 6

ตอนที่ 3 ศึกษาการเผชิญปัญหาเกี่ยวกับความวิตกกังวลในการศึกษาต่อของ

นักเรียนโดยส่วนรวมและตามแผนการเรียน

หาค่าเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และแบบการเผชิญปัญหาของ

นักเรียนโดยส่วนรวมและตามแผนการเรียน ดังแสดงในตาราง 9

ตาราง 9 แสดงค่าเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และแบบการเผชิญปัญหาของนักเรียน
โดยส่วนรวมและตามแผนการเรียน

แผนการเรียน	n	$\bar{X}$	S.D.	แบบการ เผชิญปัญหา
วิทยาศาสตร์	261	87.7969	9.776	รวมข้อ
ศิลปะ	183	85.7158	10.444	รวมข้อ
รวม	444	86.939	10.097	รวมข้อ

จากตาราง 9 จะเห็นว่า นักเรียนทั้งแผนการเรียนวิทยาศาสตร์และนักเรียน
แผนการเรียนศิลปะมีคะแนนเฉลี่ยของการเผชิญปัญหาใกล้เคียงกัน โดยนักเรียนแผนการเรียน
ศิลปะมีการกระจายของคะแนนมากกว่านักเรียนแผนการเรียนวิทยาศาสตร์เล็กน้อย และเมื่อ
พิจารณาแบบของการเผชิญปัญหา ปรากฏว่า นักเรียนโดยส่วนรวม และนักเรียนในแต่ละ
แผนการเรียนมีแบบของการเผชิญปัญหาเป็นแบบรวมข้อ

ตอนที่ 4 เปรียบเทียบการเผชิญปัญหาของนักเรียน

4.1 เปรียบเทียบการเผชิญปัญหาของนักเรียนตามตัวแปรเพศ

หาค่าสถิติพื้นฐาน คือ ค่าเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนการเผชิญปัญหาของนักเรียนชายกับนักเรียนหญิง แล้วเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยโดยใช้ Z-test ดังแสดงในตาราง 10

ตาราง 10 แสดงการเปรียบเทียบคะแนนการเผชิญปัญหาของนักเรียนตามตัวแปรเพศ

เพศ	n	$\bar{X}$	S.D.	Z
ชาย	226	86.3938	10.397	-1.16
หญิง	218	87.5046	9.768	

จากตาราง 10 แสดงว่า นักเรียนชายกับนักเรียนหญิงมีคะแนนการเผชิญปัญหาแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ข้อ 7

4.2 เปรียบเทียบการเผชิญปัญหาของนักเรียนตามตัวแปรแผนการเรียน

หาค่าสถิติพื้นฐาน คือ ค่าเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐานของนักเรียนแผนการเรียนวิทยาศาสตร์กับนักเรียนแผนการเรียนศิลปะ แล้วเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยโดยใช้ Z-test ดังแสดงในตาราง 11

ตาราง 11 แสดงการเปรียบเทียบคะแนนการเผชิญปัญหาของนักเรียนตามตัวแปร
แผนการเรียน

แผนการเรียน	n	$\bar{X}$	S.D.	Z
วิทยาศาสตร์	261	87.7969	9.776	2.15*
ศิลปะ	183	85.7158	10.444	

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 11 แสดงว่า นักเรียนแผนการเรียนวิทยาศาสตร์ กับนักเรียน
แผนการเรียนศิลปะมีคะแนนการเผชิญปัญหาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
ซึ่งสอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้ข้อ 8

4.3 เปรียบเทียบการเผชิญปัญหาของนักเรียนตามตัวแปร

ความคาดหวังของนักเรียน นักคะแนนการเผชิญปัญหาของนักเรียนที่มีความคาดหวังต่างกัน
3 กลุ่ม คือ คาดหวังสูง คาดหวังปานกลาง และคาดหวังต่ำ มาวิเคราะห์ความแปรปรวน
แบบทางเดียว (One-Way Analysis of Variance) ดังแสดงในตาราง 12

ตาราง 12 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนการเผชิญปัญหาของนักเรียนที่มีความคาดหวังต่างกัน 3 กลุ่ม คือ คาดหวังสูง คาดหวังปานกลาง และคาดหวังต่ำ

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	2	2127.3562	1063.6781	10.8998**
ภายในกลุ่ม	441	43036.0019	97.5873	
ทั้งหมด	443	45163.3581		

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 12 แสดงว่า นักเรียนที่มีความคาดหวังต่างกัน มีคะแนนการเผชิญปัญหาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นั่นคือนักเรียนที่มีความคาดหวังสูง คาดหวังปานกลาง และคาดหวังต่ำ มีคะแนนการเผชิญปัญหาแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้ข้อ 9 และจากการทดสอบค่าเฉลี่ยรายคู่ โดยใช้วิธีของ Newman-Keuls ปรากฏผลดังแสดงในตาราง 13

ตาราง 13 แสดงการเปรียบเทียบการเผชิญปัญหาของนักเรียนที่มีความคาดหวังใน
การศึกษาต่อต่างกันเป็นรายคู่

ความคาดหวัง ของนักเรียน	$\bar{X}$	ต่ำ	ปานกลาง	สูง
		82.6000	86.0392	88.7965
ต่ำ	82.6000	-	3.4392*	6.1965*
ปานกลาง	86.0392		-	2.7573*
สูง	88.7965			-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 13 แสดงว่า นักเรียนที่มีความคาดหวังแตกต่างกันทั้ง 3 คู่ คือ
คู่ที่นักเรียนที่มีความคาดหวังต่ำ กับนักเรียนที่มีความคาดหวังปานกลาง คู่ที่นักเรียนที่มีความ
คาดหวังต่ำกับนักเรียนที่มีความคาดหวังสูง และคู่ที่นักเรียนที่มีความคาดหวังปานกลางกับ
นักเรียนที่มีความคาดหวังสูงมีคะแนนการเผชิญปัญหาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
ที่ระดับ .05

4.4 เปรียบเทียบการเผชิญปัญหาของนักเรียนตามตัวแปรอาชีพของผู้ปกครอง

นำคะแนนการเผชิญปัญหาของนักเรียนที่มีผู้ปกครองประกอบอาชีพต่างกัน 4 กลุ่ม คือ
กลุ่มรับราชการและทำงานรัฐวิสาหกิจ กลุ่มเกษตรกร กลุ่มค้าขายและทำธุรกิจส่วนตัว และ
กลุ่มรับจ้าง มาวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-Way Analysis of Variance)
ดังแสดงในตาราง 14

ตาราง 14 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนการเผชิญปัญหาของนักเรียน
ที่มีผู้ปกครองประกอบอาชีพต่างกัน 4 กลุ่ม คือ กลุ่มรับราชการและทำงานรัฐวิสาหกิจ
กลุ่มเกษตรกร กลุ่มค้าขาย และทำธุรกิจส่วนตัว และกลุ่มรับจ้าง

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	3	53.1021	17.7007	.1727
ภายในกลุ่ม	440	45110.2560	102.5233	
ทั้งหมด	443	45163.3581		

จากตาราง 14 แสดงว่า นักเรียนที่มีผู้ปกครองประกอบอาชีพต่างกัน มีคะแนน
การเผชิญปัญหาแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้
ข้อ 10

**4.5 เปรียบเทียบการเผชิญปัญหาของนักเรียนตามตัวแปรฐานะทางเศรษฐกิจ
ของครอบครัว** หน้าคะแนนการเผชิญปัญหาของนักเรียนที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะทาง
เศรษฐกิจต่างกัน 3 กลุ่ม คือ สูง ปานกลาง และต่ำ มาวิเคราะห์ความแปรปรวน
แบบทางเดียว (One-Way Analysis of Variance) ดังแสดงในตาราง 15

ตาราง 15 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนการเผชิญปัญหาของ
นักเรียนที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่างกัน

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	2	106.4527	53.2263	.5210
ภายในกลุ่ม	441	45056.9055	102.1699	
ทั้งหมด	443	45163.3581		

จากตาราง 15 แสดงว่า นักเรียนที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจ
ต่างกันมีคะแนนการเผชิญปัญหาแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตาม
สมมุติฐานที่ตั้งไว้ข้อ 11

4.6 เปรียบเทียบการเผชิญปัญหาของนักเรียนตามตัวแปรความคาดหวัง
ของผู้ปกครอง หน้าคะแนนการเผชิญปัญหาของนักเรียนที่ผู้ปกครองมีความคาดหวังต่างกัน 3
กลุ่ม คือ คาดหวังสูง คาดหวังปานกลาง และคาดหวังต่ำ มาวิเคราะห์ความแปรปรวน
แบบทางเดียว (One-Way Analysis of Variance) ดังแสดงในตาราง 16

ตาราง 16 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนการเผชิญปัญหาของนักเรียน
ที่ผู้ปกครองคาดหวังต่างกัน 3 กลุ่ม คือ คาดหวังสูง คาดหวังปานกลาง และคาดหวังต่ำ

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	2	965.1266	482.5633	4.8149**
ภายในกลุ่ม	441	44198.2316	100.2227	
ทั้งหมด	443	45163.3581		

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 16 แสดงว่า นักเรียนที่ผู้ปกครองคาดหวังต่างกัน มีคะแนนการเผชิญปัญหาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 นั่นคือ นักเรียนที่ผู้ปกครองคาดหวังสูง คาดหวังปานกลาง และคาดหวังต่ำ มีคะแนนการเผชิญปัญหาแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้ข้อ 12 และจากการทดสอบค่าเฉลี่ยรายคู่ โดยวิธีของ Newman-Keuls ปรากฏผลดังแสดงในตาราง 17

ตาราง 17 แสดงการเปรียบเทียบการเผชิญปัญหาของนักเรียนที่ผู้ปกครองมีความคาดหวังต่างกันเป็นรายคู่

ความคาดหวังของผู้ปกครอง	$\bar{X}$	ต่ำ	ปานกลาง	สูง
		84.5385	87.0498	90.3111
ต่ำ	84.5385	-	2.5113	5.7726*
ปานกลาง	87.0498		-	3.2613*
สูง	90.3111			-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 17 แสดงว่า นักเรียนที่ผู้ปกครองมีความคาดหวังต่างกัน มีคะแนนการเผชิญปัญหาแตกต่างกัน 2 คู่ คือ คู่ที่นักเรียนที่ผู้ปกครองมีความคาดหวังสูง กับนักเรียนที่ผู้ปกครองมีความคาดหวังต่ำ และคู่ที่นักเรียนที่ผู้ปกครองมีความคาดหวังสูงกับนักเรียนที่ผู้ปกครองมีความคาดหวังปานกลาง โดยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคู่ที่นักเรียนที่ผู้ปกครองมีความคาดหวังปานกลาง กับนักเรียนที่ผู้ปกครองมีความคาดหวังต่ำ มีคะแนนการเผชิญปัญหาไม่แตกต่างกัน

ตอนที่ 5 เปรียบเทียบการเผชิญปัญหาของนักเรียนที่มีความวิตกกังวลในการศึกษาต่อต่างกัน นักคะแนนการเผชิญปัญหาของนักเรียนที่มีความวิตกกังวลในการศึกษาต่อสูง ปานกลาง และต่ำ มาวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-Way

Analysis of Variance) ดังแสดงในตาราง 18

ตาราง 18 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนการเผชิญปัญหาของนักเรียนที่มีความวิตกกังวลในการศึกษาต่อต่างกัน

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	2	1295.1014	647.5507	6.5097**
ภายในกลุ่ม	441	43868.2568	99.4745	
ทั้งหมด	443	45163.3581		

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 18 แสดงว่า นักเรียนที่มีความวิตกกังวลในการศึกษาต่อสูงปานกลาง และต่ำ มีคะแนนการเผชิญปัญหาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้ข้อ 13 และจากการทดสอบค่าเฉลี่ยรายคู่ โดยใช้วิธีของ Newman-Keuls ปรากฏผลดังแสดงในตาราง 19

ตาราง 19 แสดงการเปรียบเทียบการเผชิญปัญหาของนักเรียนที่มีความวิตกกังวล
ในการศึกษาต่อต่างกันเป็นรายคู่

ความวิตกกังวลในการศึกษาต่อ	$\bar{X}$	สูง	ต่ำ	ปานกลาง
		84.0000	87.6036	88.0766
สูง	84.0000	-	3.6036*	4.0766*
ต่ำ	87.6036		-	0.473
ปานกลาง	88.0766			-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 19 แสดงว่า นักเรียนที่มีความวิตกกังวลในการศึกษาต่อสูงกับ
นักเรียนที่มีความวิตกกังวลในการศึกษาต่อปานกลาง มีคะแนนการเผชิญปัญหาแตกต่างกัน
อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนที่มีความวิตกกังวลในการศึกษาต่อสูง
กับนักเรียนที่มีความวิตกกังวลในการศึกษาต่อต่ำ มีคะแนนการเผชิญปัญหาแตกต่างกันอย่าง
มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนนักเรียนที่มีความวิตกกังวลในการศึกษาต่อปานกลางกับ
นักเรียนที่มีความวิตกกังวลในการศึกษาต่อต่ำมีคะแนนการเผชิญปัญหาไม่แตกต่างกัน

บทที่ 5

บทย่อ สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ

บทย่อ

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาความวิตกกังวลในการศึกษาต่อของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จังหวัดราชบุรีโดยส่วนรวมและตามแผนการเรียน ได้แก่ แผนการเรียนวิทยาศาสตร์ และแผนการเรียนศิลปะ
2. เพื่อเปรียบเทียบความวิตกกังวลในการศึกษาต่อของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จังหวัดราชบุรี ตามตัวแปร เพศ แผนการเรียน ความคาดหวังของนักเรียน อาชีพของผู้ปกครอง ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว และความคาดหวังของผู้ปกครอง
3. เพื่อศึกษาการเผชิญปัญหาเกี่ยวกับความวิตกกังวลในการศึกษาต่อของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จังหวัดราชบุรี โดยส่วนรวมและตามแผนการเรียน ได้แก่ แผนการเรียนวิทยาศาสตร์ และแผนการเรียนศิลปะ
4. เพื่อเปรียบเทียบการเผชิญปัญหาเกี่ยวกับความวิตกกังวลในการศึกษาต่อของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จังหวัดราชบุรี ตามตัวแปร เพศ แผนการเรียน ความคาดหวังของนักเรียน อาชีพของผู้ปกครอง ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว และความคาดหวังของผู้ปกครอง
5. เพื่อเปรียบเทียบการเผชิญปัญหาของนักเรียนที่มีความวิตกกังวลในการศึกษาต่อแตกต่างกัน

สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า

1. นักเรียนหญิงกับนักเรียนชายมีความวิตกกังวลในการศึกษาต่อแตกต่างกัน
2. นักเรียนที่เรียนแผนการเรียนวิทยาศาสตร์กับนักเรียนที่เรียนแผนการเรียนศิลปะมีความวิตกกังวลในการศึกษาต่อแตกต่างกัน
3. นักเรียนที่มีความคาดหวังต่างกันมีความวิตกกังวลในการศึกษาต่อแตกต่างกัน
4. นักเรียนที่ผู้ปกครองมีอาชีพต่างกันมีความวิตกกังวลในการศึกษาต่อแตกต่างกัน
5. นักเรียนที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่างกันมีความวิตกกังวลในการศึกษาต่อแตกต่างกัน
6. นักเรียนที่ผู้ปกครองมีความคาดหวังต่างกันมีความวิตกกังวลในการศึกษาต่อแตกต่างกัน
7. นักเรียนหญิงกับนักเรียนชายมีการเผชิญปัญหาแตกต่างกัน
8. นักเรียนที่เรียนแผนการเรียนวิทยาศาสตร์กับนักเรียนที่เรียนแผนการเรียนศิลปะมีการเผชิญปัญหาแตกต่างกัน
9. นักเรียนที่มีความคาดหวังต่างกันมีการเผชิญปัญหาแตกต่างกัน
10. นักเรียนที่ผู้ปกครองมีอาชีพต่างกัน มีการเผชิญปัญหาแตกต่างกัน
11. นักเรียนที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่างกันมีการเผชิญปัญหาแตกต่างกัน
12. นักเรียนที่ผู้ปกครองมีความคาดหวังต่างกันมีการเผชิญปัญหาแตกต่างกัน
13. นักเรียนที่มีความวิตกกังวลในการศึกษาต่อต่างกันมีการเผชิญปัญหาแตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร

ประชากรเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดราชบุรี ปีการศึกษา 2534 จำนวน 9 โรงเรียน จำนวนทั้งสิ้น 1,512 คน เป็นนักเรียนชาย จำนวน 685 คน นักเรียนหญิง 827 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2534 ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดราชบุรี จำนวน 444 คน เป็นนักเรียนชาย จำนวน 226 คน และนักเรียนหญิง จำนวน 218 คน ซึ่งได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) จากประชากร

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า แบ่งออกเป็น 2 ชุด คือ

1. แบบสอบถามความวิตกกังวลในการศึกษาต่อ ซึ่งผู้วิจัยปรับปรุงมาจากแบบสอบถามความวิตกกังวล STAI (State Trait Anxiety Inventory) ของสปีลเบอร์เกอร์ และคนอื่น ๆ (Spielberger and others) แบบสอบถามความวิตกกังวลของสัมฤทธิ์ เสี่ยงใส และแบบสอบถามความวิตกกังวลในการเรียนของ สุรางค์ นามสูตร เป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 อันดับ จำนวน 37 ข้อ นำไปหาค่าความเชื่อมั่น ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.85
2. แบบสอบถามการเผชิญปัญหา เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยยึดแนวคิดในการเผชิญปัญหาของโคลแมนและแฮมเมน (Coleman and Hammen) มี 3 ตัวเลือก จำนวน 37 ข้อ นำไปหาค่าความเชื่อมั่น ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.90

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ที่ได้ใช้วิธีการทางสถิติ โดยอาศัยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ SPSS^X (Statistical Package for the Social Science Version X) ในการคำนวณค่าสถิติดังนี้

1. หาความถี่และค่าร้อยละของข้อมูลส่วนตัว
2. หาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เพื่อหาระดับความวิตกกังวลในการศึกษาต่อ และหาแบบการเผชิญปัญหาของนักเรียนโดยส่วนรวมและจำแนกตามแผนการเรียน

3. ทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของความวิตกกังวลในการศึกษาต่อของนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ตามตัวแปรต่าง ๆ ดังนี้

3.1 ตัวแปรเพศและแผนการเรียน โดยใช้ Z-test ทดสอบสมมุติฐานข้อ 1 และข้อ 2 ตามลำดับ

3.2 ตัวแปรความคาดหวังของนักเรียน อาชีพของผู้ปกครองฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว และความคาดหวังของผู้ปกครอง โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-Way Analysis of Variance) ทดสอบสมมุติฐานข้อ 3, 4, 5, และ 6 ตามลำดับ ถ้าพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่โดยใช้วิธี Newman-Keuls

4. ทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของการเผชิญปัญหาของนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างตามตัวแปรต่าง ๆ ดังนี้

4.1 ตัวแปรเพศ และแผนการเรียน โดยใช้ Z-test ทดสอบสมมุติฐานข้อ 7, 8 ตามลำดับ

4.2 ตัวแปรความคาดหวังของนักเรียน อาชีพของผู้ปกครองฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว และความคาดหวังของผู้ปกครอง โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-Way Analysis of Variance) ทดสอบสมมุติฐานข้อ 9, 10, 11, และ 12 ถ้าพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจะทดสอบความแตกต่าง

เป็นรายคู่ โดยใช้วิธี Newman-Keuls

5. ทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของการเผชิญปัญหาของนักเรียนที่มีความวิตกกังวลในการศึกษาต่อแตกต่างกัน โดยใช้ การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-Way Analysis of Variance) ทดสอบสมมติฐานข้อ 13 ถ้าพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจะทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ โดยใช้วิธี Newman-Keuls

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลการศึกษาค้นคว้าที่สำคัญได้ดังนี้

1. ความวิตกกังวลในการศึกษาต่อของนักเรียนโดยส่วนรวมและจำแนกตามแผนการเรียน

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยส่วนรวมมีความวิตกกังวลในการศึกษาต่ออยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อจำแนกตามแผนการเรียน พบว่า นักเรียนแผนการเรียนวิทยาศาสตร์ และนักเรียนแผนการเรียนศิลปะมีความวิตกกังวลในการศึกษาต่ออยู่ในระดับปานกลาง

2. เปรียบเทียบความวิตกกังวลในการศึกษาต่อของนักเรียนตามตัวแปรต่าง ๆ ดังนี้

2.1 เปรียบเทียบความวิตกกังวลในการศึกษาต่อตามตัวแปรเพศ

นักเรียนหญิงกับนักเรียนชายมีความวิตกกังวลในการศึกษาต่อแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยนักเรียนหญิงมีความวิตกกังวลในการศึกษาต่อสูงกว่านักเรียนชาย

2.2 เปรียบเทียบความวิตกกังวลในการศึกษาต่อตามตัวแปรแผนการเรียน

นักเรียนแผนการเรียนวิทยาศาสตร์ กับนักเรียนแผนการเรียนศิลปะมีความวิตกกังวลในการศึกษาต่อไม่แตกต่างกัน

2.3 เปรียบเทียบความวิตกกังวลในการศึกษาต่อตามตัวแปรความคาดหวัง

ของนักเรียน

นักเรียนที่มีความคาดหวังสูง ปานกลาง และต่ำ มีความวิตกกังวลในการศึกษาต่อไม่แตกต่างกัน

2.4 เปรียบเทียบความวิตกกังวลในการศึกษาต่อตามตัวแปรอาชีพของผู้ปกครอง

นักเรียนที่ผู้ปกครองประกอบอาชีพในกลุ่มรับราชการและทำงานรัฐวิสาหกิจ กลุ่มเกษตรกร กลุ่มค้าขายและทำธุรกิจส่วนตัว และกลุ่มรับจ้าง มีความวิตกกังวลในการศึกษาต่อไม่แตกต่างกัน

2.5 เปรียบเทียบความวิตกกังวลในการศึกษาต่อตามตัวแปรฐานะทางเศรษฐกิจ

ของครอบครัว

นักเรียนที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจสูง ปานกลาง และต่ำ มีความวิตกกังวลในการศึกษาต่อไม่แตกต่างกัน

2.6 เปรียบเทียบความวิตกกังวลในการศึกษาต่อตามตัวแปรความคาดหวัง

ของผู้ปกครอง

นักเรียนที่ผู้ปกครองคาดหวังมีความคาดหวัง สูง ปานกลาง และต่ำ มีความวิตกกังวลในการศึกษาต่อไม่แตกต่างกัน

3. การเผชิญปัญหาเกี่ยวกับความวิตกกังวลในการศึกษาต่อของนักเรียนโดยส่วนรวม

และจำแนกตามแผนการเรียน

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยส่วนรวมมีการเผชิญปัญหาแบบรอมชอม และเมื่อพิจารณาตามแผนการเรียน พบว่า นักเรียนแผนการเรียนวิทยาศาสตร์ และนักเรียนแผนการเรียนศิลปะ มีการเผชิญปัญหาแบบรอมชอมเช่นกัน

4. เปรียบเทียบการเผชิญปัญหาของนักเรียนตามตัวแปรต่าง ๆ ดังนี้

4.1 เปรียบเทียบการเผชิญปัญหาของนักเรียนตามตัวแปรเพศ

นักเรียนหญิงกับนักเรียนชายมีคะแนนการเผชิญปัญหาไม่แตกต่างกัน

4.2 เปรียบเทียบการเผชิญปัญหาของนักเรียนตามตัวแปรแผนการเรียน

นักเรียนแผนการเรียนวิทยาศาสตร์กับนักเรียนแผนการเรียนศิลปะมีคะแนนการเผชิญปัญหาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนักเรียนแผนการเรียนวิทยาศาสตร์มีคะแนนการเผชิญปัญหาแบบบรอมีชมากกว่านักเรียนแผนการเรียนศิลปะ

4.3 เปรียบเทียบการเผชิญปัญหาของนักเรียนตามตัวแปรความคาดหวังของนักเรียน

นักเรียนที่มีความคาดหวังสูง ปานกลางและต่ำ มีคะแนนการเผชิญปัญหาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยนักเรียนที่มีความคาดหวังสูง มีคะแนนการเผชิญปัญหามากกว่านักเรียนที่มีความคาดหวังปานกลาง และมากกว่านักเรียนที่มีความคาดหวังต่ำ และนักเรียนที่มีความคาดหวังปานกลางมีคะแนนการเผชิญปัญหามากกว่านักเรียนที่มีความคาดหวังต่ำ

4.4 เปรียบเทียบการเผชิญปัญหาของนักเรียนตามตัวแปรอาชีพของผู้ปกครอง

นักเรียนที่ผู้ปกครองประกอบอาชีพในกลุ่มรับราชการและทำงานรัฐวิสาหกิจ กลุ่มเกษตรกร กลุ่มค้าขายและทำธุรกิจส่วนตัว และกลุ่มรับจ้าง มีคะแนนการเผชิญปัญหาไม่แตกต่างกัน

4.5 เปรียบเทียบการเผชิญปัญหาของนักเรียนตามตัวแปรฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว

นักเรียนที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจสูง ปานกลาง และต่ำ มีคะแนนการเผชิญปัญหาไม่แตกต่างกัน

4.6 เปรียบเทียบการเผชิญปัญหาของนักเรียนตามตัวแปรความคาดหวังของ

ผู้ปกครอง

นักเรียนที่ผู้ปกครองมีความคาดหวังสูง ปานกลาง และต่ำ มีคะแนนการเผชิญปัญหาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยนักเรียนที่ผู้ปกครองมีความคาดหวังสูงมีคะแนนการเผชิญปัญหามากกว่านักเรียนที่ผู้ปกครองมีความคาดหวังปานกลาง และมากกว่านักเรียนที่ผู้ปกครองมีความคาดหวังต่ำ ส่วนนักเรียนที่ผู้ปกครองมีความคาดหวังปานกลางกับนักเรียนที่ผู้ปกครองมีความคาดหวังต่ำ มีคะแนนการเผชิญปัญหาไม่แตกต่างกัน

5. เปรียบเทียบการเผชิญปัญหาของนักเรียนที่มีความวิตกกังวลในการศึกษาต่อต่างกัน

นักเรียนที่มีความวิตกกังวลในการศึกษาต่อสูง ปานกลาง และต่ำ มีคะแนนการเผชิญปัญหาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยนักเรียนที่มีความวิตกกังวลในการศึกษาต่อสูงมีคะแนนการเผชิญปัญหาน้อยกว่านักเรียนที่มีความวิตกกังวลในการศึกษาต่อปานกลาง และน้อยกว่านักเรียนที่มีความวิตกกังวลในการศึกษาต่อต่ำ ส่วนนักเรียนที่มีความวิตกกังวลในการศึกษาต่อปานกลางกับนักเรียนที่มีความวิตกกังวลในการศึกษาต่อต่ำ มีคะแนนการเผชิญปัญหาไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผล

1. ความวิตกกังวลในการศึกษาต่อของนักเรียนโดยส่วนรวมและจำแนกตาม

แผนการเรียน

ผลการวิจัย พบว่า นักเรียนโดยส่วนรวมและนักเรียนแผนการเรียนวิทยาศาสตร์ กับนักเรียนแผนการเรียนศิลปะ มีความวิตกกังวลในการศึกษาต่ออยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เมื่อเรียนจบชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายแล้ว ส่วนใหญ่จะศึกษาต่อในสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ถึงร้อยละ 57.63 (กองแผนงาน

กรมสามัญศึกษา. 2532 : 32) แต่สถาบันการศึกษาต่าง ๆ สามารถรับนักเรียนเข้าใบศึกษาได้น้อย ทำให้มีอัตราการสอบแข่งขันเข้าศึกษาต่อสูงมาก เป็นเหตุให้นักเรียนเกิดความวิตกกังวล เพราะไม่มั่นใจว่าจะสามารถสอบเข้าศึกษาต่อตามที่ตนเองต้องการได้ แต่ปัจจุบันโอกาสทางการศึกษาสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีมากขึ้น ดังจะเห็นได้จากการรับสมัครนักเรียนเข้าเรียนในสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ทั้งในส่วนของภาครัฐบาลและภาคเอกชน ซึ่งเปิดสอนในสาขาวิชาชีพที่เป็นที่ต้องการของตลาดแรงงานมากขึ้น เช่น สาขาแพทยศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์ พยาบาลศาสตร์ นิเทศศาสตร์ และบริหารธุรกิจ เป็นต้น หากนักเรียนสอบเข้าศึกษาต่อในสถาบันการศึกษาของรัฐไม่ได้ ก็สามารถสมัครเรียนหรือสมัครสอบเข้าเรียนในสาขาดังกล่าวในสถาบันการศึกษาของเอกชนได้ ซึ่งแม้ว่าบางแห่งจะมีการสอบคัดเลือกเข้าใบ แต่ก็มียอดของผู้สอบแข่งขันน้อยกว่าสถาบันการศึกษาของรัฐ อีกทั้งยังมีสถาบันการศึกษาแห่งอื่นที่มีผู้สมัครเรียนน้อย หรือเป็นสถาบันการศึกษาที่เปิดรับผู้เรียนเข้าศึกษาโดยไม่ต้องสอบคัดเลือก ทำให้นักเรียนรู้สึกว่าจะสอบเข้าศึกษาต่อไม่ได้ในสาขาวิชาหรือในสถาบันการศึกษาที่ตนต้องการก็ยังมีสถาบันการศึกษาแห่งอื่นรองรับนักเรียนเข้าศึกษาต่อ จึงทำให้นักเรียนโดยส่วนรวมทั้งแผนการเรียนวิทยาศาสตร์และแผนการเรียนศิลปะ แม้จะมีความวิตกกังวลในการศึกษาต่อแต่ก็มีอยู่ในระดับปานกลางเท่านั้น

2. เปรียบเทียบความวิตกกังวลในการศึกษาต่อของนักเรียน จำแนกตามตัวแปร

เพศ แผนการเรียน ความคาดหวังของนักเรียน อาชีพของผู้ปกครอง ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว และความคาดหวังของผู้ปกครอง

ผลการวิจัย พบว่า นักเรียนชายกับนักเรียนหญิงมีความวิตกกังวลในการศึกษาต่อแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมุติฐานข้อ 1 ที่ตั้งไว้ว่า นักเรียนชายกับนักเรียนหญิงมีความวิตกกังวลในการศึกษาต่อแตกต่างกัน โดยนักเรียนหญิงมีความวิตกกังวลในการศึกษาต่อสูงกว่านักเรียนชาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วรณี รักษธรรม (2515 : 54-55) และอำพล โฉ่งเคลือบ (2515 : 245) ที่พบว่าเด็กหญิงมีความวิตกกังวลสูงกว่าเด็กชาย นอกจากนี้ ซาราลันและคณะ (Sarason

and others. 1960 : 250-261) ยังพบว่า เด็กหญิงมีความวิตกกังวลสูงกว่าเด็กชาย ทั้งในเรื่องความวิตกกังวลทั่วไป และความวิตกกังวลในการสอบ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าสังคมไทยมีการอบรมเลี้ยงดูเด็กชาย และเด็กหญิงแตกต่างกัน ทำให้เด็กชายมีอิสระในการคิดและตัดสินใจมากกว่าเด็กหญิง อีกทั้งโอกาสทางการศึกษาต่อของเด็กชายก็มีมากกว่าเด็กหญิงดังจะเห็นได้ว่า ผู้ปกครองมักนิยมส่งเสียให้บุตรชายศึกษาต่อมากกว่าบุตรสาว ตลอดจนสถาบันการศึกษาหลายแห่งก็เปิดรับสมัครเฉพาะนักเรียนชายเข้าศึกษาต่อในหลายสาขาวิชาชีพ ได้แก่ โรงเรียนการชลประทาน โรงเรียนจำทหารเรือ โรงเรียนจำทหารอากาศ โรงเรียนเตรียมทหาร โรงเรียนป่าไม้ จังหวัดแพร่ ศูนย์ฝึกพาณิชย์นาวี ศูนย์ฝึกการบินพลเรือน โรงเรียนนายสิบทหารบก และโรงเรียนพลตำรวจ เป็นต้น แม้แต่อาชีวพยาบาล ในปัจจุบันก็มีการรับนักเรียนชายเข้าไปศึกษาต่อในด้านนี้ด้วย ทำให้การแข่งขันในการศึกษาต่อของนักเรียนหญิงมีสูงขึ้น เนื่องจากต้องแข่งขันกับนักเรียนชายด้วยแทนที่จะสอบแข่งขันเข้าศึกษาต่อเฉพาะกับนักเรียนหญิงด้วยกัน จากเหตุผลดังกล่าวจึงทำให้นักเรียนหญิงมีความวิตกกังวลในการศึกษาต่อมากกว่านักเรียนชาย ส่วนตัวแปรแผนการเรียน ความคาดหวังของนักเรียน อาชีพของผู้ปกครอง ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว และความคาดหวังของผู้ปกครอง พบว่ามีคะแนนความวิตกกังวลในการศึกษาต่อแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าความวิตกกังวลในการศึกษาต่อที่ศึกษาในครั้งนี้ เป็นความวิตกกังวลเฉพาะสถานการณ์ (Specific Anxiety) หรือเรียกว่า ความวิตกกังวลซึ่งขึ้นอยู่กับสถานการณ์ (State Anxiety) ทำให้มีความแตกต่างจากความวิตกกังวลในสถานการณ์ทั่ว ๆ ไป (General Anxiety) กล่าวคือเป็นความวิตกกังวลซึ่งเกิดกับบุคคลแต่ละคนในบางสถานการณ์เท่านั้น และปริมาณความมากน้อยของความวิตกกังวลดังกล่าว จะขึ้นอยู่กับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในขณะนั้นว่ามีความบีบคั้นมากน้อยเพียงใด (Levitt. 1967 : 13-15) ในที่นี้สิ่งเร้า ได้แก่ ความรู้สึกและความนึกคิดเกี่ยวกับการศึกษาต่อว่าจะมีสาขาวิชา มากน้อยเพียงใด มีสถานที่ให้ศึกษาต่อมากน้อยเพียงใด และจะสามารถสอบเข้าศึกษาต่อได้มากน้อยเพียงใด เป็นตัวกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความวิตกกังวล ดังที่ เบค (Beck. 1972 : 349) ได้กล่าวว่าองค์ประกอบด้านความคิดมีผลต่อการเกิดความวิตกกังวลยิ่งกว่าตัวสภาพกระตุ้นภายนอกที่แท้จริง

ดังนั้นองค์ประกอบด้านความคิดที่เกี่ยวกับการศึกษาต่อของนักเรียนอันได้แก่ ระดับความปรารถนาในการเข้าศึกษาต่อ และความมั่นใจว่าจะสามารถสอบเข้าได้ของนักเรียน จึงมีผลต่อการเกิด ความวิตกกังวลในการศึกษาต่อของนักเรียนยิ่งกว่าตัวสภาพกดดันภายนอก ดังจะเห็นได้ว่า ยิ่งระดับของความปรารถนาในการศึกษาต่อมีมาก แต่ความมั่นใจว่าจะสามารถสอบเข้าได้มีน้อย จะยิ่งเพิ่มความกดดันให้แก่เรียนมากเท่านั้น ซึ่งเอฟสไตน์ (Epstein. 1972 : 303-305) กล่าวว่า การตอบสนองที่ควรจะเป็นไปไม่อยู่ในวิสัยที่จะจัดให้มีขึ้นได้ เจื่อนไซเหล่านี้จะ ก่อให้เกิดความคับข้องใจ และนำไปสู่ความวิตกกังวล ดังนั้น อาชีพของผู้ปกครอง ฐานะทาง เศรษฐกิจของครอบครัว ความคาดหวังของผู้ปกครอง ซึ่งเป็นตัวแปรที่มีผลต่อความกดดันภายนอก จึงส่งผลต่อความวิตกกังวลในการศึกษาต่อของนักเรียนไม่แตกต่างกัน ส่วนความคาดหวังของ นักเรียนแม้ว่าจะเป็นความคาดหวังหรือความปรารถนาภายในตัวของบุคคลก็ตาม แต่จาก การศึกษาในครั้งนี้ พบว่า นักเรียนจำนวน 444 คน รายงานว่ามีความคาดหวังว่าจะสามารถ สอบเข้าศึกษาต่อได้มาก จำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละ 9.9 สามารถสอบเข้าศึกษาต่อได้ ปานกลาง จำนวน 320 คน คิดเป็นร้อยละ 72.1 และสามารถสอบเข้าศึกษาต่อได้น้อย มีจำนวน 80 คน คิดเป็นร้อยละ 18.0 (ดังแสดงในตาราง 20 หน้า 123) จากตัวเลข ดังกล่าวเห็นได้ว่านักเรียนที่มีความคาดหวังว่าจะสามารถสอบเข้าศึกษาต่อได้มากมีจำนวน น้อยกว่านักเรียนที่คาดหวังว่าจะสามารถสอบเข้าศึกษาต่อได้ปานกลางและน้อย จึงอาจเป็น สาเหตุให้นักเรียนลดระดับความคาดหวังของตนในการศึกษาต่อลง ในขณะที่เดียวกันก็มองหา ที่เรียนอื่นสำรองไว้ ทำให้นักเรียนที่มีความคาดหวังต่างกันทั้ง 3 กลุ่ม มีความวิตกกังวล ในการศึกษาต่อไม่แตกต่างกัน อีกทั้งไม่ปรากฏผลการวิจัยของผู้ใดยืนยันได้ว่า แผนการเรียน อาชีพของผู้ปกครอง ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว ความคาดหวังของผู้ปกครอง และ ความคาดหวังของนักเรียนส่งผลต่อความวิตกกังวลในการศึกษาต่อของนักเรียน ผู้วิจัยจึงเชื่อว่าการรับรู้ และความรู้สึกนึกคิดของนักเรียนที่มีต่อสถานการณ์การศึกษาต่อ อันได้แก่ ความ ปรารถนาในการเข้าศึกษาต่อ และความมั่นใจในการสอบได้ของนักเรียนน่าจะมีผลต่อ ความวิตกกังวลในการศึกษาต่อมากกว่าตัวแปรดังกล่าวที่ศึกษา

3. การเผชิญปัญหาเกี่ยวกับความวิตกกังวลในการศึกษาต่อของนักเรียนโดยส่วนรวม ละจันเนกตามแผนการเรยีน

ผลการวิจัย พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยส่วนรวมและนักเรียนแผนการเรียนวิทยาศาสตร์กับนักเรียนแผนการเรียนศิลปะ มีการเผชิญปัญหาแบบรอมชอม ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ สุภาพรรณ โคตรจรัส (2531 : 308) ที่ว่า โดยปกติเมื่อเผชิญปัญหามนุษย์ส่วนใหญ่มักจะไม่ใช้การตอบโต้ในรูปแบบของการต่อสู้หรือการหลีกเลี่ยงโดยแท้จริงทั้งหมด แต่จะใช้แบบของการรอมชอมในการเผชิญปัญหาโดยใช้วิธีการผสมผสานรูปแบบของการตอบโต้ทั้ง 2 เข้าด้วยกัน การที่นักเรียนมีการเผชิญปัญหาแบบรอมชอมอาจเป็นเพราะภาวะของการเตรียมตัวเพื่อศึกษาต่อนั้นถือว่าเป็นช่วงสำคัญของชีวิตช่วงหนึ่งที่จะเป็นตัวกำหนดอนาคตของนักเรียนว่าจะเป็นไปในทิศทางใด ซึ่งนักเรียนแต่ละคนก็มีความปรารถนาของตนเองแตกต่างกันออกไป นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่ต้องการศึกษาต่อในสถาบันการศึกษาที่เป็นที่นิยมของนักเรียนโดยทั่วไป ต้องพบกับปัญหาการแข่งขันในอัตราที่สูง ทำให้ต้องมีการเตรียมพร้อมสำหรับการสอบ ซึ่งการเตรียมตัวเพื่อศึกษาต่อจำเป็นต้องใช้ระยะเวลาในการเตรียมตัวนานกว่าการสอบตามปกติ บางคนอาจใช้เวลาหลาย ๆ เดือน หรือเป็นปี ทั้งนี้เป็นเพราะเนื้อหาวิชาที่ต้องอ่านเพื่อเตรียมตัวในการศึกษาต่อมีมากกว่าการสอบตามปกติในแต่ละภาคเรียน กล่าวคือ การสอบเพื่อเข้าศึกษาต่อส่วนมากจะใช้ความรู้ในชั้น ม.6 ในการสอบเข้าศึกษาต่อ และโดยเฉพาะการสอบคัดเลือกเข้ามหาวิทยาลัย จะสอบเนื้อหาวิชาตั้งแต่ชั้น ม. 4- ม. 6 ทำให้นักเรียนต้องประสบกับปัญหาทั้งด้านการเรียนตามปกติซึ่งมีการบ้านและการสอบประจำภาค กับการอ่านหนังสือเพื่อเตรียมตัวสอบเข้าศึกษาต่อในสถาบันการศึกษาที่ตนต้องการ การเผชิญปัญหาที่นักเรียนใช้จึงมีทั้งสู้ รอมชอม และถอยหนี ผสมกันไป ทั้งนี้เพราะการสู้อย่างเดียวจะทำให้นักเรียนเครียดกับการอ่านหนังสือมากเกินไป และการหนีก็จะทำให้นักเรียนพลาดโอกาสในการศึกษาต่อตามที่นักเรียนเฝ้านไว้ จึงทำให้นักเรียนมีรูปแบบการเผชิญปัญหาแบบรอมชอม ซึ่งนับว่าเป็นรูปแบบที่เหมาะสมที่จะใช้ในการเตรียมตัวเพื่อศึกษาต่อของนักเรียน

4. เปรียบเทียบการเผชิญปัญหาเกี่ยวกับความวิตกกังวลในการศึกษาต่อของนักเรียน
จำแนกตามตัวแปร เพศ แผนการเรียน ความคาดหวังของนักเรียน อาชีพของผู้ปกครอง
ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว และความคาดหวังของผู้ปกครอง

4.1 เปรียบเทียบการเผชิญปัญหาของนักเรียนตามตัวแปรแผนการเรียน

ผลการวิจัย พบว่า นักเรียนแผนการเรียนวิทยาศาสตร์กับนักเรียนแผนการเรียนศิลปะ มีคะแนนการเผชิญปัญหาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้ข้อ 7 ที่ว่า "นักเรียนแผนการเรียนวิทยาศาสตร์กับนักเรียนแผนการเรียนศิลปะมีการเผชิญปัญหาแตกต่างกัน" ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะนักเรียนแผนการเรียนวิทยาศาสตร์มีโอกาสที่จะศึกษาต่อในสาขาวิชาชีพต่าง ๆ ได้มากกว่านักเรียนแผนการเรียนศิลปะ จึงทำให้นักเรียนแผนการเรียนวิทยาศาสตร์ มีคะแนนการเผชิญปัญหามากกว่านักเรียนแผนการเรียนศิลปะ แต่เนื่องจากนักเรียนทั้ง 2 แผนการเรียนต่างก็มีความมุ่งหวังที่จะศึกษาต่อเหมือนกัน จึงทำให้นักเรียนแผนการเรียนวิทยาศาสตร์กับนักเรียนแผนการเรียนศิลปะใช้วิธีการเผชิญปัญหาแบบรวมขอมเหมือนกัน

4.2 เปรียบเทียบการเผชิญปัญหาของนักเรียนตามตัวแปรความคาดหวังของนักเรียน

ผลการวิจัย พบว่า นักเรียนที่มีความคาดหวังสูง ปานกลาง และต่ำ มีคะแนนการเผชิญปัญหาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้ข้อ 9 ที่ว่า "นักเรียนที่มีความคาดหวังต่างกันมีการเผชิญปัญหาแตกต่างกัน" ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า ความคาดหวังเป็นความรู้สึกของนักเรียนต่อเป้าหมายที่ตั้งไว้สำหรับตนเองในเรื่องที่เขาต้องการจะเป็น ต้องการจะได้มาและต้องการทำให้สำเร็จ โดยคาดคะเนจากความสามารถ และสภาพของตนเอง ซึ่งความคาดหวังนี้จะนำไปสู่พฤติกรรมที่ต่างหากันไป (นียดา ภูอนุสาสน์, 2531 : 16) จึงอาจกล่าวได้ว่า ความคาดหวังที่ต่างกันย่อมส่งผลต่อพฤติกรรมของบุคคลต่างกันด้วย ดังนั้นความคาดหวังในการศึกษาต่อของนักเรียนที่ต่างกัน จึงมีผลทำให้นักเรียนมีคะแนนการเผชิญปัญหาแตกต่างกัน โดยนักเรียนที่มีความคาดหวังสูงมีคะแนนการเผชิญปัญหามากกว่านักเรียนที่มีความคาดหวังปานกลาง และมากกว่า

นักเรียนที่มีความคาดหวังต่ำ ทั้งนี้เพราะระดับของความคาดหวังต่างกัน มีผลทำให้นักเรียนมีพฤติกรรมในการตอบสนองต่อความคาดหวังต่างกัน กล่าวคือ นักเรียนที่มีความคาดหวังในการศึกษาต่อสูงตั้งความคาดหวังไว้ว่า ถ้าสอบเข้าศึกษาต่อไม่ได้ในปีนี้จะพยายามเตรียมตัวเพื่อสอบใหม่ในปีต่อไป แสดงให้เห็นว่า นักเรียนที่มีความคาดหวังในการศึกษาต่อสูงจึงทำให้นักเรียนพยายามที่จะเตรียมตัวเพื่อสอบเข้าศึกษาต่อให้ได้ ในขณะที่นักเรียนที่มีความคาดหวังปานกลางมีความคาดหวังว่าจะหาที่เรียนที่อื่นแทนและนักเรียนที่มีความคาดหวังต่ำมีความคาดหวังว่าจะออกมาทำงาน จากความคาดหวังที่ต่างกันนี้ จึงทำให้นักเรียนที่มีความคาดหวังสูงมีคะแนนการเผชิญปัญหามากกว่านักเรียนที่มีความคาดหวังปานกลาง และมากกว่านักเรียนที่มีความคาดหวังต่ำ ส่วนนักเรียนที่มีความคาดหวังปานกลางมีคะแนนการเผชิญปัญหามากกว่านักเรียนที่มีความคาดหวังต่ำ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่านักเรียนที่มีความคาดหวังปานกลางมีความต้องการที่จะศึกษาต่อ แม้ว่าจะสอบไม่ได้ในสาขาวิชาหรือในสถาบันการศึกษาที่ตนเองต้องการ ก็ยังมีความต้องการที่จะศึกษาต่อในสถาบันการศึกษาอื่น ๆ จึงมีคะแนนการเผชิญปัญหามากกว่านักเรียนนักเรียนที่มีความคาดหวังต่ำที่คาดว่าจะออกมาทำงาน ถ้าสอบเข้าเรียนไม่ได้ตามที่ตนเองต้องการ แต่นักเรียนทั้ง 3 กลุ่มก็ยังมีความคาดหวังร่วมกัน คือ ต้องการศึกษาต่อเมื่อจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 รูปแบบการเผชิญปัญหาที่นักเรียนใช้ทั้ง 3 กลุ่มจึงเป็นแบบรวมยอม

4.3 เปรียบเทียบการเผชิญปัญหาของนักเรียนตามตัวแปรความคาดหวัง

ของผู้ปกครอง

ผลการวิจัย พบว่า นักเรียนที่ผู้ปกครองมีความคาดหวังสูง ปานกลาง และต่ำมีคะแนนการเผชิญปัญหาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้ข้อ 12 ที่ว่า "นักเรียนที่ผู้ปกครองมีความคาดหวังต่างกันมีการเผชิญปัญหาแตกต่างกัน" ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า สิ่งที่เป็นตัวบ่งชี้ความคาดหวังไว้มีผลต่อความคาดหวังของเด็ก บิดามารดาบางคนตั้งใจไว้ว่าจะให้บุตรได้รับการศึกษาระดับใด ประกอบอาชีพอะไร ควรเรียนได้ดีขนาดไหน ซึ่งการรับรู้ความคาดหวังของบุคคลอื่นที่มีต่อตนเองนั้นจะมีอิทธิพลต่อความคาดหวังของตนเองมาก (นียดา ภู่อุสสน์, 2531 : 18 ; อ้างอิงมาจาก Hurlock.

1974 : 187-191) จากเหตุผลดังกล่าว อาจกล่าวได้ว่าผู้ปกครองเป็นผู้มีอิทธิพลต่อการเรียนต่อของนักเรียนและมีอิทธิพลต่อความคาดหวังของนักเรียนด้วย ดังนั้นพฤติกรรมที่นักเรียนแสดงออกส่วนหนึ่งจึงเป็นผลเพื่อตอบสนองต่อความคาดหวังของผู้ปกครองที่มีต่อตนเอง ในด้านการเรียนต่อ ความคาดหวังของผู้ปกครองต่างกันจึงมีผลต่อคะแนนการเผชิญปัญหาของนักเรียนแตกต่างกันด้วย โดยนักเรียนที่ผู้ปกครองมีความคาดหวังสูง มีคะแนนการเผชิญปัญหามากกว่านักเรียนที่ผู้ปกครองมีความคาดหวังปานกลาง และมากกว่านักเรียนที่ผู้ปกครองมีความคาดหวังต่ำ ทั้งนี้เพราะการรับรู้ของนักเรียนต่อความคาดหวังของผู้ปกครองมีผลให้นักเรียนมีพฤติกรรมเป็นไปตามแนวที่ผู้ปกครองคาดหวังไว้ กล่าวคือผู้ปกครองที่มีความคาดหวังสูงในการเรียนต่อของนักเรียนก็มีผลให้นักเรียนพยายามที่จะสอบให้ได้ตามความคาดหวังของผู้ปกครอง เพื่อไม่ให้ผู้ปกครองผิดหวัง คะแนนการเผชิญปัญหาของนักเรียนที่ผู้ปกครองมีความคาดหวังสูงจึงมากกว่าคะแนนของนักเรียนที่ผู้ปกครองมีความคาดหวังปานกลาง และมากกว่าคะแนนของนักเรียนที่ผู้ปกครองมีความคาดหวังต่ำด้วย แต่ถึงอย่างไรความคาดหวังของผู้ปกครองของนักเรียนทั้ง 3 กลุ่ม ก็ยังมีความคาดหวังต่อนักเรียนร่วมกัน คือ ต้องการให้นักเรียนเรียนต่อเมื่อเรียนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 รูปแบบการเผชิญปัญหาของนักเรียนทั้ง 3 กลุ่มจึงเป็นแบบรวมยอม

4.4 เปรียบเทียบการเผชิญปัญหาของนักเรียนตามตัวแปรเพศ อาชีพของผู้ปกครอง และฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว

ผลการวิจัย พบว่า เพศ อาชีพของผู้ปกครอง และฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวส่งผลต่อคะแนนการเผชิญปัญหาไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ข้อ 7, 10, และ 11 ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าโดยปกติคนส่วนใหญ่จะใช้การเผชิญปัญหาหลาย ๆ วิธี ได้แก่ การสู้ การถอยหนี หรือสู้บ้าง ถอยบ้าง ที่เรียกว่าแบบรวมยอม และการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาการเผชิญปัญหาเกี่ยวกับความวิตกกังวลในการเรียนต่อของนักเรียนซึ่งต่างจากการเผชิญปัญหาโดยทั่วไป แม้ว่าจะมีงานวิจัยที่ระบุว่า เพศ อาชีพของผู้ปกครอง และฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวจะมีผลต่อการเลือกแผนการเรียนต่อและการเลือกอาชีพของนักเรียนก็ตาม แต่ก็ไม่มีงานวิจัยใดยืนยันว่า เพศ อาชีพของผู้ปกครอง

และฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวจะส่งผลต่อการเผชิญปัญหาของนักเรียนต่างกัน

5. เปรียบเทียบการเผชิญปัญหาของนักเรียนที่มีความวิตกกังวลในการศึกษาต่อต่างกัน

ผลการวิจัย พบว่า นักเรียนที่มีความวิตกกังวลในการศึกษาต่อสูง ปานกลาง และต่ำ มีคะแนนการเผชิญปัญหาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้ข้อ 13 ที่ว่า "นักเรียนที่มีความวิตกกังวลในการศึกษาต่อต่างกัน มีการเผชิญปัญหาแตกต่างกัน" โดยนักเรียนที่มีความวิตกกังวลในการศึกษาต่อสูง มีคะแนนการเผชิญปัญหาน้อยกว่านักเรียนที่มีความวิตกกังวลในการศึกษาต่อปานกลาง และน้อยกว่านักเรียนที่มีความวิตกกังวลในการศึกษาต่อต่ำ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าความวิตกกังวลแบ่งออกได้เป็นหลายระดับด้วยกันดังที่ เยิร์คส(Yerks) และคอดสัน (Dodson) (สุรางค์นามสูตร. 2626 : 12-15 ; อ้างอิงมาจาก Levitt. 1967 : 116-120) กล่าวว่า โดยทั่วไปความวิตกกังวลในระดับต่ำจะส่งผลต่อการเรียนรู้น้อย ความวิตกกังวลในระดับสูงเกินไปก็จะไปขัดขวางกระบวนการเรียนรู้ แต่ความวิตกกังวลในระดับปานกลางจะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ให้ดีขึ้น ทั้งนี้เพราะความวิตกกังวลเป็นตัวกระตุ้นให้บุคคลตื่นเต้น เป็นเหมือนแรงจูงใจ หรือแรงกระตุ้นให้บุคคลเกิดพลัง ถ้าความวิตกกังวลมีมากจนเกินไป จะไปขัดขวางการเรียนรู้เพราะก่อให้เกิดความเหนื่อยล้า (Fatigue) และจะขัดขวางปฏิกิริยาของร่างกาย แต่ถ้ามีน้อยจนเกินไปหรือไม่มีความวิตกกังวลเลย ก็ทำให้ขาดแรงกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ หรือการกระทำสิ่งต่าง ๆ ดังนั้นความวิตกกังวลในระดับปานกลางจึงเป็นแรงกระตุ้นช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ได้ดีกว่า

ในสถานการณ์ที่บุคคลต้องเผชิญกับความตึงเครียด การต่อสู้เป็นรูปแบบที่บุคคลใช้ในการเอาชนะอุปสรรค ำหรับบรรลุเป้าหมายของการอยู่รอด ในขณะที่การหลีกเลี่ยงให้สิ่งมีชีวิตความโกรธมักเป็นอารมณ์ที่เกิดขึ้นควบคู่กับการต่อสู้ ส่วนความกลัวมักเป็นอารมณ์ที่เกิดขึ้นควบคู่กับการหลีกเลี่ยง การรวมช่อมจึงเป็นรูปแบบที่คนส่วนใหญ่ใช้ผสมผสานรูปแบบของการสู้ และ การหลีกเลี่ยงเข้าด้วยกันโดยจะไม่ใช้การตอบโต้ในรูปแบบของการต่อสู้ หรือการหลีกเลี่ยงโดยแท้จริงทั้งหมด (สุภาพรรณ โคตรจรัส. 2531 : 308) ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่า การที่นักเรียนที่มีความวิตกกังวลในการศึกษาต่อสูงมีคะแนนการเผชิญปัญหาน้อยกว่านักเรียนที่มีความวิตกกังวลใน

การศึกษาต่อปานกลางและต่ำนั้น เป็นเพราะการเผชิญปัญหาของคนส่วนใหญ่นั้น จะไม่ใช้การเผชิญปัญหาแบบสู้ และถอยหนีทั้งหมด แต่จะผสมผสานการเผชิญปัญหาทั้ง 2 แบบไว้ด้วยกัน

นักเรียนที่มีความวิตกกังวลในการศึกษาต่อทั้ง 3 กลุ่มจึงมีรูปแบบการเผชิญปัญหาเป็นแบบรอมชอม แต่จะเห็นว่านักเรียนที่มีความวิตกกังวลในการศึกษาต่อปานกลาง มีคะแนนการเผชิญปัญหามากกว่านักเรียนที่มีความวิตกกังวลในการศึกษาต่อสูง และต่ำ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าในภาวะที่นักเรียนมีความวิตกกังวลสูง หมายถึง นักเรียนอยู่ในภาวะที่ไม่สามารถเอาชนะอุปสรรคได้ รูปแบบที่นักเรียนใช้ในการเผชิญปัญหาจึงมีการเผชิญปัญหาแบบถอยหนีมากกว่าสู้ ส่วนนักเรียนที่มีความวิตกกังวลต่ำ ทำให้ขาดแรงกระตุ้นในการเผชิญปัญหา พฤติกรรมที่แสดงออกจึงทำให้มีคะแนนการเผชิญปัญหาน้อยกว่านักเรียนที่มีความวิตกกังวลปานกลาง ซึ่งอยู่ในภาวะของการตื่นตัวพร้อมที่จะเผชิญกับเหตุการณ์ที่ก่อให้เกิดความวิตกกังวล และมีรูปแบบการเผชิญปัญหาแบบสู้มากกว่า จึงทำให้นักเรียนที่มีความวิตกกังวลในการศึกษาต่อสูงมีคะแนนการเผชิญปัญหาน้อยกว่านักเรียนที่มีความวิตกกังวลในการศึกษาต่อปานกลาง และน้อยกว่านักเรียนที่มีความวิตกกังวลในการศึกษาต่อต่ำ ส่วนนักเรียนที่มีความวิตกกังวลในการศึกษาต่อปานกลาง และนักเรียนที่มีความวิตกกังวลในการศึกษาต่อต่ำ มีคะแนนการเผชิญปัญหาไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ภาวะของความวิตกกังวลในระดับต่ำจะเป็นความรู้สึกไม่สบายใจเพียงเล็กน้อย ทำให้บุคคลมีความรู้สึกตื่นเต้นมากขึ้น แต่ก็สามารถปรับตัวได้ในเวลาอันควร ดังนั้นระบบความคิด ประสิทธิภาพในการจำ และความสามารถในการตัดสินใจ จึงดีกว่าผู้ที่มีความวิตกกังวลในระดับสูง ซึ่งไม่สามารถตัดสินใจได้ดี มีความตั้งใจลดลง ไม่สามารถจำได้นาน และไม่สามารถช่วยตัวเองให้พ้นจากภาวะที่วิตกกังวลได้ พฤติกรรมที่แสดงออกจึงมักเป็นการถอนตัวหนีจากเหตุการณ์ (ชมชื่น สมประเสริฐ. 2525 : 46 ; สุวณีย์ ดันดีพัฒนานันต์. 2522 : 129-130)

จึงอาจกล่าวได้ว่า นักเรียนที่มีความวิตกกังวลในการศึกษาต่อต่ำ มีการเผชิญปัญหาได้ดีกว่านักเรียนที่มีความวิตกกังวลสูง แต่นักเรียนที่มีความวิตกกังวลในระดับปานกลางแม้ว่าจะมีความรู้สึกไม่สบายใจ แต่ก็ไม่รุนแรงแตกต่างจากนักเรียนที่มีความวิตกกังวลในระดับต่ำ ดังนั้นคะแนนของนักเรียนที่มีความวิตกกังวลในการศึกษาต่อปานกลางกับนักเรียนที่มีความวิตกกังวลในการศึกษาต่อต่ำจึงไม่แตกต่างกัน นอกจากนี้ ถึงแม้ว่านักเรียนทั้ง 3 กลุ่มจะมีคะแนน

การเผชิญปัญหาที่ต่างกัน แต่ก็มีรูปแบบของการเผชิญปัญหาที่เหมือนกัน คือ แบบรอมชอม ซึ่งผู้วิจัยคิดว่า เป็นรูปแบบของการเผชิญปัญหาต่อความวิตกกังวลในการศึกษาต่อที่เหมาะสมสำหรับนักเรียน กล่าวคือ นักเรียนรู้จักผสมผสานรูปแบบการเผชิญปัญหา ซึ่งมีทั้ง แบบสู้ แบบรอมชอม และแบบถอยหนีมาใช้ในการศึกษาต่อ ซึ่งบางสถานการณ์จำเป็นต้องใช้การเผชิญปัญหาแบบสู้ บางสถานการณ์จำเป็นต้องใช้การเผชิญปัญหาแบบถอยหนี และบางสถานการณ์ต้องจําใช้รูปแบบของการรอมชอม ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับ การเลือกใช้ให้เหมาะกับสถานการณ์ ซึ่งในการศึกษาต่อนี้ นักเรียนควรมีรูปแบบของการเผชิญปัญหาแบบสู้ แต่ถ้าสู้ไม่ได้ อย่างน้อย ควรมีรูปแบบการรอมชอมให้มากกว่าการถอยหนี จึงจะทำให้เป้าหมายทางการศึกษาต่อของนักเรียนประสบผลสำเร็จดังที่ตั้งไว้

ข้อเสนอแนะ

ก. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ควรช่วยเหลือนักเรียนที่มีความวิตกกังวลในการศึกษาต่ออยู่ในระดับสูง เพื่อให้ความช่วยเหลือในการลดระดับความวิตกกังวลลง เพราะความวิตกกังวลในระดับสูง นอกจากจะเป็นตัวขัดขวางการเรียนรู้ของนักเรียน มีผลต่อสภาพร่างกายและจิตใจแล้ว ยังเป็นตัวสะกดกันไม่ให้นักเรียนใช้ความสามารถที่มีอยู่ได้เต็มตามศักยภาพอีกด้วย ครูแนะแนว และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับนักเรียนจึงควรช่วยเหลือนักเรียนในการลดระดับความวิตกกังวล โดยอาจจัดกลุ่มฝึกผ่อนคลายกล้ามเนื้อ (Muscle Relaxation) หรือ ฝึกการควบคุมตนเอง (Self Control) หรือการให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม (Group Counseling) แก่นักเรียน

2. ครูแนะแนวควรใช้วิธีการต่าง ๆ ทาง การแนะแนว ได้แก่ การใช้แบบตรวจสอบความสนใจในอาชีพ แบบทดสอบวัดความถนัดทางการเรียน การให้คำปรึกษา เป็นต้น ทั้งนี้ เพื่อช่วยให้นักเรียนได้รู้จักและเข้าใจความสามารถ ความถนัด และความสนใจของตนเอง ตลอดจนควรจัดหาข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาต่อและประกอบอาชีพให้นักเรียน

เพื่อเป็นการช่วยลดความวิตกกังวลในการศึกษาต่อและให้นักเรียนได้ทราบวิธีการเผชิญปัญหาที่เหมาะสม

บ. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาตัวแปรอื่น เช่น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนว่าจะส่งผลต่อความวิตกกังวลในการศึกษาต่อมากน้อยเพียงใด
2. ควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความวิตกกังวลเฉพาะสถานการณ์ (State Anxiety) และความวิตกกังวลในสถานการณ์ทั่วไป (General Anxiety) ถ้าพบว่ามีความสัมพันธ์กัน ควรศึกษาความวิตกกังวลและรูปแบบการเผชิญปัญหาของนักเรียนที่มีต่อความวิตกกังวลในสถานการณ์ทั่วไปด้วย ทั้งนี้ เพื่อดูระดับความวิตกกังวลและรูปแบบการเผชิญปัญหาว่าจะแตกต่างจากนักเรียนที่มีความวิตกกังวลในการศึกษาต่ออย่างไร

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- จารุวรรณ ตั้งศิริมงคล. สุขภาพจิตและการปรับตัวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6
โรงเรียนรัฐบาลในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ :
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530. อัดสำเนา.
- จีระ เจริญสุขวิมล. การสร้างแบบทดสอบวัดบุคลิกภาพด้านความวิตกกังวลสำหรับนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จังหวัดนครปฐม. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2527. อัดสำเนา.
- จุฑาภรณ์ วรสุมันต์. ความสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพของบิดามารดากับการเลือกอาชีพของ
นักเรียน. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2515.
อัดสำเนา.
- จุมพล พูลภัทรชีวิน. มโนภาพแห่งตน ความวิตกกังวล ความเกรงใจ และลักษณะความ
เป็นผู้นำของนักเรียนที่เป็นผู้นำ และนักเรียนที่เป็นผู้ตามในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
ปีการศึกษา 2514. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยวิชาการศึกษา
ประสานมิตร, 2515. อัดสำเนา.
- จุมพล หนีพานิข. แผนการศึกษาต่อและประกอบอาชีพของนักเรียน ม.ศ.5. วิทยานิพนธ์
สว.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2517. อัดสำเนา.
- จรินทร์ บุญชู่ม. "ปัญหาการเลือกแผนการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียน
อยุธยาวิทยาลัย", วารสารแนะแนว. 18(92) : 7-12 ; เมษายน-พฤษภาคม
2527.
- เจริญ สมวงษ์ศิริ. การใช้ยารักษาความวิตกกังวล. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ :
สาริกาการพิมพ์, 2523.
- ฉลวย กীরติรักษกุล. ตัวประกอบที่มีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5
ในภาคใต้ของประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
2512. อัดสำเนา.

จวีวรรณ สุตะบุตร. การพยาบาลพื้นฐาน. นนทบุรี : วิทยาลัยพยาบาลศรีธัญญา, 2527.

ชมชื่น สมประเสริฐ. ผลของการฝึกสมาธิต่อระดับความวิตกกังวล. วิทยานิพนธ์ วท.ม.

กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล, 2526. อัดสำเนา.

ช่อทิพย์ ราศรีเกรียงไกร. ความมุ่งหวังของบิดาที่มีต่อการศึกษาและอาชีพของบุตร : ศึกษาเปรียบเทียบระหว่างนักเรียนชั้นประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา และโรงเรียนสังกัดมหาวิทยาลัย. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ :

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2523. อัดสำเนา.

ดวงเดือน พันธุมนาวินและบุญยิ่ง เจริญยิ่ง. อิทธิพลของสังคมต่อทัศนคติของวัยรุ่น.

กรุงเทพฯ : สถาบันระหว่างชาติสำหรับการค้นคว้าเรื่องเด็ก, 2517.

ธีระ มูลธิยะ. ผลการให้คำปรึกษาแบบโรเจอร์สที่มีต่อการพัฒนาอัตมโนทัศน์ด้านการปรับตัวทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวชิรวิทย์ จังหวัดมหาสารคาม.

ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2526. อัดสำเนา.

นาคล คุ่มประวัดี. ความมุ่งหวังของบิดามารดาในเขตชนบทไทยเกี่ยวกับการศึกษาของบุตร.

วิทยานิพนธ์ สว.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2517. อัดสำเนา.

นิยดา ภู่อุสาสน์. การศึกษาเปรียบเทียบความคาดหวังในชีวิตของเด็กวัดสระแก้วกับเด็กในครอบครัวปกติ. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2531. อัดสำเนา.

นิโบล กฤษณพันธุ์. วิธีเผชิญปัญหาและภาวะอารมณ์ทุกปีในผู้ป่วยมะเร็งปากมดลูกที่ได้รับรังสีรักษา. วิทยานิพนธ์ วท.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล, 2532.

อัดสำเนา.

ประสาธ อัสระปรีดา. จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ : กราฟฟิคอาร์ท, 2522.

ผกาทิพย์ กระหม่อมทอง. การศึกษาเปรียบเทียบความมุ่งหวังของบิดาเกี่ยวกับการศึกษาของบุตรในเขตเมืองและชนบทของประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2522. อัดสำเนา.

ผ่องศรี ศรีมรกต. วิธีการเผชิญปัญหาและการปรับตัวด้านจิตใจในผู้ป่วยอุบัติเหตุที่รับไว้รักษาในโรงพยาบาล. วิทยานิพนธ์ วท.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล, 2526.

อัคราเนหา

พรวิมาศ นนทยาธร. ความคาดหวังในการศึกษาต่อของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนมัธยมแบบประสมในกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2519. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2520. อัคราเนหา.

พวงรัตน์ ทวีรัตน์. วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์และทำปกเจริญผล, 2531.

มหาวิทยาลัย, ทบวง. รายงานการสอบคัดเลือกเข้าศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา 2530. กรุงเทพฯ : กองแผนงาน ทบวงมหาวิทยาลัย, 2530.

ราตรี รุ่งโรจน์ดี. การศึกษาแนวโน้มของการเลือกเรียนต่อสายสามัญและสายอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จังหวัดระยอง. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร, 2515. อัคราเนหา.

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. หลักการวิจัยทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : ทวีกิจการพิมพ์, 2528. อัคราเนหา.

วรรณิ์ รักธรรม. ศึกษาเปรียบเทียบความวิตกกังวล ความต้องการผลสัมฤทธิ์และความรู้สึกรับผิดชอบของเด็กไทยเชื้อชาติไทยและเด็กไทยเชื้อชาติจีน ชั้น ม.ศ.3 ในโรงเรียนรัฐบาลและโรงเรียนราษฎร์. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร, 2515. อัคราเนหา.

วรุณี อัสธีรวัฒน์. ตัวประกอบที่มีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพของนักเรียนชั้น ม.4 ในภาคเหนือของประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2512. อัคราเนหา.

วินิจ เกตุขำ. ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ ความคิดสร้างสรรค์ ความเป็นผู้นำและความวิตกกังวลของนักเรียนชั้น ม.3 ใน จ.สุโขทัย. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร, 2515. อัคราเนหา.

ศึกษาธิการ, กระทรวง. วิเคราะห์สถิติการศึกษา กรมสามัญศึกษา ปีการศึกษา 2532.

กรุงเทพฯ : กองแผนงาน กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2532.

สมพงษ์ มั่นระวัง. การศึกษาแนวโน้มของการเลือกเรียนต่อสายสามัญและสายอาชีพของนักเรียน

ชั้น ม.ศ.3 จังหวัดสุโขทัย ปีการศึกษา 2512. ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ :

วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร, 2513. อัดสำเนา.

สมัญญา เสี่ยงโส. ความวิตกกังวลและวิธีลดความวิตกกังวลของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร. ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ :

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2521. อัดสำเนา.

สาโรจน์ ประภักษ์ขาม, สุนทร ตัณฑนันท์ และชวลิต ปรียาสมบัติ. ENDOCRINOLOGY.

พิมพ์ครั้งที่ 4 กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์อักษรสัมพันธ์, 2518.

สุภาพรรณ ไศตรจรัส. "การปรับตัว," ใน จิตวิทยา เอกสารคำสอน คณะครุศาสตร์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. หน้า 306 - 316 กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2531.

สุรเกียรติ์ ลิ้มเจริญ. ความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อมั่นในตนเอง ความวิตกกังวล กับระเบียบ

วินัยในชั้นเรียน. ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประสานมิตร, 2523. อัดสำเนา.

สุรางค์ นามสูตร. ผลการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มเพื่อลดความวิตกกังวลด้านการเรียนของ

นักศึกษาปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยครุอุดรดิตถ์. ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ :

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2526. อัดสำเนา.

สุรางค์ เปื้องเดช. ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมเผชิญความเครียดกับความร่วมมือใน

การรักษาของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงชนิดไม่ทราบสาเหตุ. วิทยานิพนธ์ วท.ม.

กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล, 2533. อัดสำเนา.

สุนีย์ ตันติพัฒนานันต์. การพยาบาลจิตเวช. กรุงเทพมหานคร : อักษรสัมพันธ์, 2522.

อัมพร โอตระกูล และเจตสันต์ แต่งสุวรรณ. "สุขภาพจิตนักเรียนชนบทในงานอนามัยชุมชน

สูงเนิน". วารสารสุขศึกษา 10(3) : 25-27 ; ตุลาคม-ธันวาคม, 2524.

อำพล ไช้เคลือบ. ความวิตกกังวล ความสามารถในการอ่าน และลักษณะอื่นบางประการ

ของบุคคลิกภาพ. ปริญญาโท กศ.ม. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยวิชาการศึกษา

ประสานมิตร, 2515. อัดสำเนา.

Adams, Raymond D. "Alterations of Nervous Functions," in Harrison's Principles of Internal Medicine, 8th ed. Edited by W.Thorn, and others. p.70-72. Tokyo : McGraw-Hill Kogakusha, 1977.

Ausubel, David P. Educational Psychology : A Cognitive View. New York : Holt Rinehart, 1968.

Beck, Aaron T. "Cognition, Anxiety, and Psychophysiological Disorders," in Anxiety, Current Trends in Theory and Research Volume II, Edited by Charles D. Spielberger. p.343-357. New York : Academic Press, 1972.

Blackburn, Sarah Pauline Sturdivant. "Relationship of Selected Variables to Occupational and Educational Aspirations and Expectations of Female High School Seniors," Dissertation Abstracts International. 35 : 4152A ; January, 1975.

Christman, N.J., and others. "Uncertainty, Coping, and Distress Following Myocardial Infarction : Transition from Hospital to Home." Research in Nursing & Health. 11 : 71-82, 1988.

Deffenbacher, Jerry L. and Richard M.Suinn. "The Self-Control of Anxiety," in Self-management and Behavior Change from Theory to Practice. edited by Payl Karoly and Frederick H. Hanfer. p.393-442. New York : Pergamon Press, 1982.

Dobbins, Loy Henderson. "Educational and Occupational Aspirations and Expectation of High School Senior Boys in Five Louisiana Parishes ," Dissertation Abstracts International. 29(2) : 2958A ; March, 1969.

El-Gawhay and Farah Hanna. "A Study of the Personal Problems of United Arab Republic High School Adolescents with Implications for the Gradual Establishment of a Guidance Program," Dissertation Abstracts International, September, 1969.

- Endler, Norman S. and Jean Edwards. "Stress and Personality," in Handbook of Stress. edited by Leo Colderger and Shlomo Breznita. p.36-48. New York : The Free Press ; A Division of Macmillian Publishing Co. Inc. 1982.
- Epstein, Seymour. "The Nature of Anxiety," in Anxiety ; Current Trends in Theory and Research Volume II. edited by Charles D. Spilberger. p.291-337. New York : Academic Press, 1972.
- Feldhusen, John F. and John R. Thurstone. "Personality and Adjustment of High and Low Anxious Children," Journal of Educational Research. 57 : 265-267, 1964.
- Feldhusen, John F. and T. Denny. "Teacher's and Children's Perception of Creativity in High-Low-Anxious Children", Journal of Educational Research, 58 : 442-447. 1965.
- Folkman, S. and R.S., Lazarus. "An Analysis of Coping in a Middle-Ages Community Sample." Journal of Health and Social Behavior. 21 : 219-239 ; September, 1980.
- Gass, K.A. "Coping Strategies of Widows," Journal of Gerontological Nursing. 13 : 29-33 ; August, 1987.
- Groen, J.J. "The Measurement of Emotion and Arousal in the Clinical Physiological Laboratory and In Medical Practice," in Emotions - Their Parameters and Measurement. edited by L. Levi. p.724-746. New York : Raven Press, 1975.
- Hilgard, Ernest R. Introduction to Psychology. 3 rd ed. New York : Harcourt Brace and World Inc., 1962.
- Izard, C.E. Patterns of Emotions : A New Analysis of Anxiety and Depression. New York : Academic Press, 1972.
- Johnston, James G. "A Needs Analysis of Aspirations for Post Secondary Education Held by High School Students and Adults in the State of Vermont," Psychological Abstracts. 36 ; December, 1975.

- Kandel, Denis B. and Gerald S. Lesser. "Parental and Peer Influence on Educational Plan of Adolescents," American Sociological Review. 34(22) : 221-222 ; April, 1969.
- Lazarus, Richard S. "Coping-Reaction Pattern and the Appraisals that Underlie Them," in Psychological Stress and the Coping Process. p.258-262. New York : McGraw-Hill Book Comp., 1966.
- Lazarus, Richard S. and James R. Averil. "Emotion and Cognition : with Special Reference to Anxiety," in Anxiety ; Current Trends in Theory and Research. Volum II, edited by Charles D. Spielberger. p.241-283. New York : Academic Press, 1972.
- Lazarus, Richard S. and R. Launier. "Stress-related Transactions between Person and Environment," in Perspective in Interactional Psychology. edited by L.A.Pervin and M.Levis. p. 287-327. New York : Plenum Publishing Corp., 1978.
- Lazarus, R.S. and S. Folkman. Stress, Appraisal, and Coping. New York : Springer Publishing Co., 1984.
- Levitt, Eugene E. The Psychology of Anxiety. New York : Bobbs-Merill Company, Inc., 1967.
- Lipset, Seymour Martin and Reinhard Bendix. Social Mobility in Industrial Society. Los Angeles : University of California Press, 1960.
- McCellan, Leslie. "Patterns of College Attendance and Non-Attendance by Jackson County High School Graduates of 1960," Dissertation Abstracts International. 22 : 2661 ; February , 1962.
- Mcnett, S.C. "Social Support, Threat, and Coping Responses and Effectiveness in the Functionally Disabled." Nursing Research. 36 : 98-103 ; March-April, 1987.
- Miller, J.F. "Coping with Chronic Illness," in Coping with Chronic Illness : Overcoming Powerlessness. edited by J.F., Miller. 15-36. Philadelphia : F.A. Davis Company, 1983.

- * Moos, R.H. and A.G. Billings. "Conceptualizing and Measuring Coping resources and process," in Handbook of Stress : Theoretical and Clinical Aspects. p.212-230. Edited by L.Goldberger and S.Breznitz. New York : The Free Press, 1982.
- Mora, Angel R. "The Relationship between the Level Aspiration and Some Group and Individual Variables," Dissertation Abstracts International, 16 : 2206, November, 1956.
- Murphy, Lois Barelay and Alice E., Mariarty. "Two Global Concepts," in Vulnerability, Coping and Growth. p.337. New Haven : Yale University Press, 1976.
- Patterson, C.H. Theories of Counseling and Psychotherapy. 2 nd ed., New York : Harper and Row Publishers, 1973.
- Rycroft, Charles. Anxiety and Neurosis. Harmondsworth : Penguin Books, 1978.
- Sahlstrom, Stanley D. "Factors Influencing College Attendance Plans of Capable Rural High School Seniors," Dissertation Abstracts International. 22 ; February, 1962.
- Sanderson, Herber. Basic Conception in Vocational Guidance. New York : McGraw-Hill, 1954.
- Sarason, Seymour B. and others. Anxiety in Elementary School Children. New York : John Wiley and Sons, 1960.
- Stephenson, Richard M. "Occupational Aspiration and Plan of Ninth Graders," The Journal of Educational Research, 27-35 ; May, 1955.
- Stevenson, R.E. and B. Adam. "Effect of Anxiety on Timed and Untimed Intelligence Test," Journal of Personality, 32 : 24-28 , 1969.
- Strang, Ruth. "The Adolescent Views Himself," in A Psychology of Adolescence. New York : McGraw-Hill, 1957.

- Webster, K.K. and N.J. Christman. "Perceived Uncertainty and Coping Post Myocardial Infarction." Western Journal of Nursing Research. 10 : 384-396 ; August 1988.
- Weisman, A.D. and J.W., Worden. "The Existential Flight in Cancer : Significance of the First 100 Days," in The International of Psychiatry in Medicine. 7 (1) : 1-15 ; 1976-1977.
- Weisman, Avery D. "Coping with Illness," in Handbooks of General Hospital Psychiatry. edited by Thomas P. Hackett and Ned H. Cassem. p.264-265. St.Louis : The C.V. Mosby Company, 1978.
- Zung, William W.K. The Measurement of Anxiety. New York : Warner Lambert, 1978.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
แสดงข้อมูลส่วนตัวของนักเรียน

ตาราง 20 แสดงข้อมูลส่วนตัวของนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

ลำดับ	กลุ่มตัวอย่าง	ความถี่	ร้อยละ
1	เพศ		
	- ชาย	226	50.9
	- หญิง	218	49.1
2	แผนการเรียน		
	- วิทยาศาสตร์	261	58.8
	- ศิลปะ	183	41.2
3	สถานภาพของบิดามารดา		
	- อยู่ด้วยกัน	349	78.6
	- บิดาหรือมารดาถึงแก่กรรม	42	9.5
	- แยกกันอยู่	29	6.5
	- หย่าร้าง	19	4.3
	- ถึงแก่กรรมทั้งคู่	5	1.1
4	ที่อยู่อาศัยของนักเรียน		
	- อยู่กับบิดา	15	3.4
	- อยู่กับมารดา	56	12.6
	- อยู่กับบิดาและมารดา	317	71.4
	- อยู่กับญาติ, ผู้ปกครอง	52	11.7
	- อื่น ๆ	4	0.9

ตาราง 20 (ต่อ)

ลำดับ	กลุ่มตัวอย่าง	ความถี่	ร้อยละ
5	ผู้ที่อุปการะนักเรียนในการศึกษาขณะนี้		
	- บิดา	37	8.3
	- มารดา	50	11.3
	- บิดาและมารดา	326	73.4
	- ผู้ปกครอง (ญาติ, ผู้อุปการะ)	26	5.9
	- ทำงานหาเงินศึกษาด้วยตนเอง	5	1.1
6	อาชีพของผู้ปกครอง (บิดามารดา, ผู้อุปการะ)		
	- รับราชการและทำงานรัฐวิสาหกิจ	97	21.8
	- เกษตรกร	135	30.4
	- รับจ้าง	95	21.4
	- ค้าขายและทำธุรกิจส่วนตัว	177	26.4
7	ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว		
	- สูง	121	27.3
	- ปานกลาง	261	58.8
	- ต่ำ	62	14.0
8	ความคาดหวังของผู้ปกครองเกี่ยวกับการศึกษาต่อของนักเรียน		
	- ต้องการให้ศึกษาต่อ	371	83.6
	- ไม่ต้องการให้ศึกษาต่อ	73	16.4

ตาราง 20 (ต่อ)

ลำดับ	กลุ่มตัวอย่าง	ความถี่	ร้อยละ
9	ความคาดหวังของผู้ปกครองที่มีต่อ โอกาสการสอบได้ของนักเรียน		
	- มาก	82	18.5
	- ปานกลาง	319	71.8
	- น้อย	43	9.7
10	ความคาดหวังของผู้ปกครอง (กรณี ที่นักเรียนสอบเข้าเรียนไม่ได้)		
	- าสอบใหม่ในปีต่อไป	45	10.1
	- าส่งเรียนที่อื่นแทน	321	72.3
	- าส่งออกมาทำงาน	78	17.6
11	ความคาดหวังของนักเรียน เมื่อเรียนจบชั้นม. 6		
	- ศึกษาต่อ	349	78.6
	- ไม่ศึกษาต่อ	95	21.4
12	ความคาดหวังในการสอบได้ของ นักเรียน		
	- มาก	44	9.9
	- ปานกลาง	320	72.1
	- น้อย	80	18.0

ตาราง 20 (ต่อ)

ลำดับ	กลุ่มตัวอย่าง	ความถี่	ร้อยละ
13	ความคาดหวังของนักเรียน (กรณี สอบเข้าเรียนไม่ได้)		
	- สอบใหม่ในปีต่อไป	226	50.9
	- หาที่เรียนที่อื่นแทน	153	34.5

ภาคผนวก ข
แสดงข้อมูลการเผชิญปัญหา

ตาราง 21 แสดงค่าเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และแบบการเผชิญปัญหาของนักเรียน
จำแนกตามตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปร	n	$\bar{X}$	S.D.	แบบการ เผชิญปัญหา
1. ความคาดหวังของนักเรียน				
1.1 คาดหวังสูง	226	88.7965	8.7946	รวมขอม
1.2 คาดหวังปานกลาง	153	86.0392	10.2231	รวมขอม
1.3 คาดหวังต่ำ	65	82.6000	12.3412	รวมขอม
2. อาชีพของผู้ปกครอง				
2.1 รับราชการ และทำงานรัฐวิสาหกิจ	97	86.9175	9.8981	รวมขอม
2.2 เกษตรกร	135	87.2741	10.4727	รวมขอม
2.3 รับจ้างและใช้แรงงาน	95	87.1474	9.7642	รวมขอม
2.4 ค้าขาย และทำธุรกิจส่วนตัว	117	86.4017	10.1905	รวมขอม
3. ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว				
3.1 สูง	121	87.0000	10.4714	รวมขอม
3.2 กลาง	261	87.1954	10.1176	รวมขอม
3.3 ต่ำ	62	85.7419	9.3070	รวมขอม
4. ความคาดหวังของผู้ปกครอง				
4.1 ความคาดหวังสูง	45	90.3111	9.1845	รวมขอม
4.2 ความคาดหวังปานกลาง	321	87.0498	10.1164	รวมขอม
4.3 ความคาดหวังต่ำ	78	84.5385	10.0242	รวมขอม

ตาราง 21 (ต่อ)

ตัวแปร	n	$\bar{X}$	S.D.	แบบการ เผชิญปัญหา
5. ความวิตกกังวลในการศึกษาต่อ				
5.1 สูง	111	84.0000	10.0968	รวมขอม
5.2 ปานกลาง	222	88.0766	9.2721	รวมขอม
5.3 ต่ำ	111	87.6036	11.1415	รวมขอม

ภาคผนวก ค
คุณภาพของเครื่องมือ

ตาราง 22 แสดงค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามความวิตกกังวลในการศึกษาต่อ

ข้อ	ค่า t	ข้อ	ค่า t
1	5.25	20	6.72
2	5.00	21	7.64
3	5.23	22	5.36
4	4.20	23	6.00
5	3.44	24	7.19
6	6.67	25	5.67
7	3.93	26	3.48
8	3.15	27	5.11
9	3.59	28	7.43
10	8.64	29	4.16
11	1.91	30	4.71
12	8.17	31	6.64
13	5.84	32	5.69
14	8.13	33	4.57
15	5.09	34	6.00
16	2.29	35	4.13
17	5.99	36	5.16
18	6.77	37	2.89
19	6.02		

ตาราง 23 แสดงค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามการเผชิญปัญหา

ข้อ	ค่า t	ข้อ	ค่า t
1	3.14	20	3.10
2	5.38	21	1.88
3	2.77	22	6.67
4	1.91	23	5.76
5	3.29	24	5.18
6	5.25	25	3.64
7	3.88	26	7.50
8	4.28	27	2.18
9	3.14	28	2.77
10	5.08	29	2.58
11	2.59	30	4.41
12	5.75	31	4.50
13	3.14	32	12.96
14	6.97	33	3.73
15	5.99	34	6.50
16	4.53	35	2.00
17	4.71	36	3.68
18	8.53	37	2.83
19	3.58		

ภาคผนวก ง

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

แบบสอบถามความวิตกกังวลในการศึกษาต่อ

แบบสอบถามการเผชิญปัญหา

ที่ ทม 10770/2696

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

31 ตุลาคม 2534

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียน.....

บัณฑิตวิทยาลัย ขอรับรองว่า นางสาวนิยดา พงศ์พาษา ศึกษานิเทศก์ เป็นนิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกจิตวิทยาการแนะแนว ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร นิสิตผู้มีความประสงค์จะมาติดต่อขอความสะดวกในการศึกษาค้นคว้า เพื่อทำวิทยานิพนธ์เรื่อง ความวิตกกังวลในการศึกษาต่อและการเผชิญปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จังหวัดราชบุรี

ทั้งนี้อยู่ในความควบคุมดูแลของ

รศ.กมลรัตน์ กรีทอง

ประธาน

รศ.พวงรัตน์ ทวีรัตน์

กรรมการ

สิ่งที่นิสิตขอความอนุเคราะห์ คือ ขออนุญาตให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ตอบแบบสอบถามความวิตกกังวลในการศึกษาต่อและแบบสอบถามการเผชิญปัญหา ในระหว่างเดือนพฤศจิกายน-ธันวาคม 2534 เพื่อเป็นข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าท่านจะกรุณาให้ความร่วมมือในครั้งนี้ และขอขอบคุณในความช่วยเหลืออนุเคราะห์ใด ๆ ที่ท่านจะโปรดให้แก่นิสิตผู้นี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์จรูญ โกมลบุญย์)

รักษาราชการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 2584119

แบบสอบถามความวิตกกังวลในการศึกษาต่อและการเพิกถอนปัญหา

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของนักเรียน

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในกรอบ ☐ และกรอกข้อความตามสภาพที่เป็นจริง
เกี่ยวกับนักเรียนลงในช่องว่าง

1. ท่านเป็นนักเรียนโรงเรียน.....
2. เพศ ☐ ชาย ☐ หญิง
3. แผนการเรียน ☐ วิทยาศาสตร์ - คณิต
☐ อังกฤษ - คณิต
☐ อังกฤษ - ฝรั่งเศส
☐ ภาษา - สังคม
4. บิดามารดาของนักเรียน
☐ อยู่ด้วยกัน ☐ บิดาหรือมารดาถึงแก่กรรม
☐ แยกกันอยู่ ☐ ถึงแก่กรรมทั้งคู่
☐ หย่าร้าง ☐ อื่น ๆ โปรดระบุ.....
5. ปัจจุบันนักเรียนอาศัยอยู่กับ
☐ บิดา ☐ มารดา
☐ บิดาและมารดา ☐ ผู้ปกครอง เกี่ยวข้องเป็น.....กับนักเรียน
☐ อื่น ๆ โปรดระบุ.....
6. ผู้ที่อุปการะนักเรียนในการศึกษาขณะนี้ คือ
☐ บิดา ☐ มารดา
☐ บิดาและมารดา ☐ ผู้ปกครอง เกี่ยวข้องเป็น.....กับนักเรียน
☐ ทำงานหาเงินศึกษาด้วยตนเอง โดยทำ.....
☐ อื่น ๆ โปรดระบุ.....

7. อาชีพของบิดา

- ☐ รับราชการ ไปรตระบุญ.....
- ☐ หน่วยงานรัฐวิสาหกิจ ไปรตระบุญ.....
- ☐ เกษตรกร ไปรตระบุญ.....
- ☐ รับจ้าง ไปรตระบุญ.....
- ☐ ค้าขาย ไปรตระบุญ.....
- ☐ ธุรกิจส่วนตัว ไปรตระบุญ.....
- ☐ อื่น ๆ ไปรตระบุญ.....

8. อาชีพของมารดา

- ☐ รับราชการ ไปรตระบุญ.....
- ☐ หน่วยงานรัฐวิสาหกิจ ไปรตระบุญ.....
- ☐ เกษตรกร ไปรตระบุญ.....
- ☐ รับจ้าง ไปรตระบุญ.....
- ☐ ค้าขาย ไปรตระบุญ.....
- ☐ ธุรกิจส่วนตัว ไปรตระบุญ.....
- ☐ อื่น ๆ ไปรตระบุญ.....

9. อาชีพของผู้ปกครอง (ตอบเฉพาะผู้ที่มีผู้ปกครองเป็นผู้อุปการะด้านการเงินแทน

บิดามารดา)

- ☐ รับราชการ ไปรตระบุญ.....
- ☐ หน่วยงานรัฐวิสาหกิจ ไปรตระบุญ.....
- ☐ เกษตรกร ไปรตระบุญ.....
- ☐ รับจ้าง ไปรตระบุญ.....
- ☐ ค้าขาย ไปรตระบุญ.....
- ☐ ธุรกิจส่วนตัว ไปรตระบุญ.....
- ☐ อื่น ๆ ไปรตระบุญ.....

10. รายได้ของบิดา เจลีย์เดือนละ (กรณีบิดาเป็นผู้อุปการะเพียงคนเดียว)

- ☐ ต่ำกว่า 3,000 บาท
- ☐ 3,001 - 8,000 บาท
- ☐ เกินกว่า 8,001 บาทขึ้นไป

11. รายได้ของมารดา เจลีย์เดือนละ (กรณีมารดาเป็นผู้อุปการะเพียงคนเดียว)

- ☐ ต่ำกว่า 3,000 บาท
- ☐ 3,001 - 8,000 บาท
- ☐ เกินกว่า 8,001 บาทขึ้นไป

12. รายได้ของบิดามารดาารวมกัน เจลีย์เดือนละ (กรณีบิดามารดาเป็นผู้อุปการะ)

- ☐ ต่ำกว่า 3,000 บาท
- ☐ 3,001 - 8,000 บาท
- ☐ เกินกว่า 8,001 บาทขึ้นไป

13. รายได้ของผู้ปกครอง เจลีย์เดือนละ (ตอบเฉพาะผู้ที่ผู้ปกครองเป็นผู้อุปการะด้าน
การเงินแทนบิดามารดา)

- ☐ ต่ำกว่า 3,000 บาท
- ☐ 3,001 - 8,000 บาท
- ☐ เกินกว่า 8,001 บาทขึ้นไป

14. นักเรียนรู้สึกว่าคุณปกครองมีความคาดหวังว่านักเรียนจะสามารถสอบเข้าศึกษาต่อได้

- ☐ มาก
- ☐ ปานกลาง
- ☐ น้อย

15. นักเรียนคิดว่า บิดามารดา หรือผู้ปกครอง คาดหวังเกี่ยวกับการศึกษาต่อของ
นักเรียนอย่างไร

- ☐ ต้องการให้ศึกษาต่อ
- ☐ ไม่ต้องการให้ศึกษาต่อ
- ☐ ต้องการให้ออกมาทำงาน
- ☐ อื่น ๆ โปรดระบุ.....

16. ถ้านักเรียนสอบเข้าเรียนในสาขาวิชา หรือในสถานศึกษาที่บิดามารดา หรือผู้ปกครอง
ต้องการไม่ได้ นักเรียนคิดว่า บิดามารดา หรือผู้ปกครองจะ

- ☐ อนุญาตให้นักเรียนสอบใหม่ในสาขาวิชาหรือในสถานศึกษาที่บิดามารดาหรือ
ผู้ปกครองต้องการในปีต่อไป
- ☐ อนุญาตให้เรียนในสาขาวิชา หรือสถานศึกษาใดก็ได้ ขอให้มันที่เรียน
- ☐ ให้ออกมาทำงาน หรือช่วยงานที่บ้าน
- ☐ อื่น ๆ โปรดระบุ.....

17. เมื่อเรียนจบชั้น ม.6 แล้ว นักเรียนคิดว่าจะ

- ☐ ศึกษาต่อ ☐ ไม่ศึกษาต่อ
- ☐ ไม่แน่ใจ ยังไม่ได้ตัดสินใจ ☐ อื่น ๆ โปรดระบุ.....

18. นักเรียนมีความคาดหวังว่าจะสามารถสอบเข้าศึกษาต่อได้

- ☐ มาก
- ☐ ปานกลาง
- ☐ น้อย

19. ถ้านักเรียนสอบเข้าเรียนมาได้ในปีนี้ นักเรียนจะ

☐ เตรียมตัวดูหนังสือแล้วสอบใหม่ในปีต่อไป (เช่น กวดวิชา, ดูหนังสือด้วยตนเอง)

โปรดระบุ.....

☐ เรียนที่อื่นแทนไปก่อน และพยายามสอบคัดเลือกรุ่นใหม่ในปีต่อไป

☐ สมัครเรียนในสถานศึกษาอื่นแทน โดยไม่คิดจะสอบคัดเลือกรุ่นใหม่ในปีต่อไป

☐ อื่น ๆ (เช่น ทำงานทำ อยู่บ้านช่วยพ่อแม่ทำงาน แต่งงาน เป็นต้น)

โปรดระบุ.....

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความวิตกกังวลในการศึกษาต่อและการเผชิญปัญหา

คำชี้แจง แบบสอบถามนี้ ข้อความในแต่ละข้อจะแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนแรก จะถามความรู้สึกของนักเรียนเกี่ยวกับความวิตกกังวลในการศึกษาต่อ

ตอนที่ 2 จะถามการเผชิญปัญหาว่า เมื่อนักเรียนเกิดความรู้สึก หรืออาการ

ดังกล่าวจากข้อความในตอนแรกแล้ว นักเรียนมีวิธีการแก้ปัญหา หรือคิดว่าจะแก้ปัญหายังไร

ซึ่งคำตอบของนักเรียน จะ ไม่มีผลเสียต่อนักเรียนแต่อย่างใด เพราะจะ ไม่มีคำตอบที่ถูกหรือผิด

เนื่องจากแต่ละคนย่อมมีความรู้สึก หรือมีวิธีการแก้ปัญหาที่แตกต่างกัน ฉะนั้นจึง ขอให้นักเรียน

ตอบคำถามให้ตรงกับความรู้สึกและสภาพความเป็นจริงของนักเรียนให้มากที่สุด

ตอนแรก เป็นแบบสอบถามความวิตกกังวลในการศึกษาต่อ ซึ่งมีเกณฑ์การเลือก ดังนี้

มากที่สุด สำหรับข้อความที่นักเรียนรู้สึก ว่า เกิดขึ้นมากที่สุด

มาก สำหรับข้อความที่นักเรียนรู้สึก ว่า เกิดขึ้นมาก

ปานกลาง สำหรับข้อความที่นักเรียนรู้สึก ว่า เกิดขึ้นปานกลาง

น้อย สำหรับข้อความที่นักเรียนรู้สึก ว่า เกิดขึ้นน้อย

น้อยที่สุด สำหรับข้อความที่นักเรียนรู้สึก ว่า เกิดขึ้นน้อยที่สุด

เมื่อนักเรียนพิจารณาข้อความแล้ว ให้ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในกรอบ ☐

ทางด้านขวามือ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามการเผชิญปัญหา เมื่อนักเรียนเกิดความรู้สึกดังกล่าว จากข้อความตอนแรก นักเรียนจะอย่างไร โดยพิจารณาจากตัวเลือกที่ให้ คือ ข้อ ก ข้อ ข หรือ ข้อ ค โดยกากบาททับตัวอักษรที่เลือกเพียงคำตอบเดียว (ต้องตอบทุกข้อ)

ตัวอย่าง

ข้อที่	ข้อความ	ความรู้สึกที่เกิดขึ้น
0	ข้าพเจ้าสับสนไม่รู้ว่าจะเลือกเรียนต่ออะไรดี	มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด ☐ ☐ ☒ ☐ ☐ เมื่อกเกิดความรู้สึกดังกล่าว นักเรียนจะอย่างไร ก. ปรึกษาพ่อแม่ ครูอาจารย์แต่เนิ่น ๆ X. คิดว่าจะปรึกษาพ่อแม่ครูอาจารย์ในช่วงใกล้สอบ ค. ไม่คิด เพราะคิดไปก็อาจทำไม่ได้

ข้อที่	ข้อความ	ความรู้สึกที่เกิดขึ้น
1.	ข้าพเจ้ามักกังวลใจว่าจะเตรียมตัวสอบไม่ทัน เพราะเนื้อหาวิชาที่ต้องอ่านมีมาก	มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ เมื่อเกิดความรู้สึกดังกล่าว นักเรียนจะทําอย่างไร ก. ทําใจสบาย ๆ อ่านเท่าที่อ่านได้ ข. ดูหนังสือเตรียมสอบแต่เนิ่น ๆ ค. ไม่อ่านดีกว่า ถ้าสอบไม่ได้จะได้ไม่เสียเวลาอ่าน
2.	ข้าพเจ้ารู้สึกไม่มั่นใจว่าจะสามารถเข้าศึกษาต่อได้ตามที่ตนเองต้องการ	มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ เมื่อเกิดความรู้สึกดังกล่าว นักเรียนจะทําอย่างไร ก. เตรียมตัวสอบให้พร้อม ข. หาที่เรียนอื่นสำรองไว้ ค. ไปสอบตามสะดวก
3.	ข้าพเจ้ารู้สึกไม่มั่นใจว่าจะสามารถเข้าศึกษาต่อได้ตามที่ผู้ปกครองต้องการ	มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ เมื่อเกิดความรู้สึกดังกล่าว นักเรียนจะทําอย่างไร ก. อธิบายให้ผู้ปกครองเข้าใจว่าจะพยายามทำเต็มความสามารถ ข. บอกผู้ปกครองว่าอย่าหวังมาก ค. พยายามดูหนังสือให้มากขึ้น

ข้อที่	ข้อความ	ความรู้สึกที่เกิดขึ้น
4.	ข้าพเจ้ากังวลว่าถ้าสอบเข้าเรียนไม่ได้ตามที่หวังไว้ข้าพเจ้าจะเรียนต่ออะไรที่ไหนดี	มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ เมื่อเกิดความรู้สึกดังกล่าว นักเรียนจะทำอย่างไร ก. เรียนต่อมหาวิทยาลัยเอกชน ข. ทหารายละเอียดเกี่ยวกับสถานศึกษาที่เรียนต่อ ค. ไม่มีที่เรียน ก็ไม่เป็นไร ไม่ต้องเรียนต่อ
5.	ข้าพเจ้ากังวลใจว่าจะไม่มีเวลาอ่านหนังสือตามที่ตั้งใจไว้	มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ เมื่อเกิดความรู้สึกดังกล่าว นักเรียนจะทำอย่างไร ก. พยายามอ่านตามเวลาที่มีอยู่ ข. คงต้องปล่อยไปเพราะใคร ๆ ก็คงกังวลทั้งนั้น ค. หาเวลาดูหนังสือเพิ่มขึ้น เช่น เลิกดูทีวี หรืออ่านหนังสือตอนกลางคืน เป็นต้น
6.	ข้าพเจ้ารู้สึกสับสนไม่รู้ว่าจะดูหนังสือสอบวิชาใดก่อน	มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ เมื่อเกิดความรู้สึกดังกล่าว นักเรียนจะทำอย่างไร ก. ทำตารางจัดลำดับวิชาที่อ่าน ข. จด ๆ จ้อง ๆ ทำให้เริ่มดูหนังสือช้ากว่ากำหนด ค. ไม่ดู เพราะดูวิชาไหนก็คงไม่รู้เรื่อง

ข้อที่	ข้อความ	ความรู้สึกที่เกิดขึ้น
7.	ข้าพเจ้าไม่มีสมาธิในการดูหนังสือ	มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ เมื่อเกิดความรู้สึกดังกล่าว นักเรียนจะทำอย่างไร ก. หยุดพักทำกิจกรรมคลายเครียด แล้วค่อยดูใหม่ ข. หาที่เงียบ ๆ อ่านหนังสือ ค. ยอมรับว่าเป็นคนมีสมาธิไม่ดี คงแก้ไขยาก
8.	ข้าพเจ้ากลัวว่า ถ้าสอบอะไรไม่ได้ผู้ปกครองจะผิดหวัง	มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ เมื่อเกิดความรู้สึกดังกล่าว นักเรียนจะทำอย่างไร ก. ยอมรับว่าตนเองมีความสามารถไม่เพียงพอ ข. พยายามดูหนังสือให้มากขึ้นเพื่อให้สอบได้ ค. ถ้าสอบไม่ติดก็มีมหาวิทยาลัยเปิดเหมือนกัน
9.	ข้าพเจ้ากลัวไม่รู้ว่าเมื่อจบชั้น ม. 6 แล้วจะเรียนต่ออะไรดี	มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ เมื่อเกิดความรู้สึกดังกล่าว นักเรียนจะทำอย่างไร ก. ลองสอบถ้าติดที่ไหน ก็เรียนที่นั่น ข.ปรึกษาพ่อแม่ ครูอาจารย์ สว่างหน้า ค. พยายามไม่คิดเพราะไม่รู้จะทำอย่างไร

ข้อที่	ข้อความ	ความรู้สึกที่เกิดขึ้น
10.	ข้าพเจ้ากลัวการสอบแข่งขันเพื่อ เข้าเรียนต่อ	มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ เมื่อเกิดความรู้สึกดังกล่าว นักเรียนจะทําอย่างไร ก. ทําใจให้สบาย คิดว่าสอบไม่ได้ก็สอบใหม่ ข. พยายามไม่นึกถึงเรื่องการสอบโดยทําอย่างอื่นแทน ค. อ่านหนังสือให้เต็มที่
11.	ข้าพเจ้ากังวลว่าฐานะเศรษฐกิจ ของครอบครัวอาจมีปัญหากับการ ส่งเสียให้เรียนต่อ	มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ เมื่อเกิดความรู้สึกดังกล่าว นักเรียนจะทําอย่างไร ก. ขออนุมัติการศึกษา ข. เรียนต่อสาขาที่เรียนไปทำงานไป ค. ไม่คิดมาก เพราะคิดไปก็เท่านั้นไม่มีใครช่วยได้
12.	ข้าพเจ้ารู้สึกกลัวเมื่อนึกถึงการ สอบเรียนต่อ	มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ เมื่อเกิดความรู้สึกดังกล่าว นักเรียนจะทําอย่างไร ก. สมัครสอบไว้หลาย ๆ แห่ง ข. พยายามดูหนังสือให้มากขึ้น ค. พักผ่อนสมอง เช่น ดูทีวี

ข้อที่	ข้อความ	ความรู้สึกที่เกิดขึ้น
13.	ข้าพเจ้าไม่มีสมาธิดูหนังสือทั้ง ๆ ที่พยายามตั้งใจอ่านหนังสือแล้ว	มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ เมื่อเกิดความรู้สึกดังกล่าว นักเรียนจะทําอย่างไร ก. พยายามทําสมาธิ ข. ยอมรับว่าสมาธิฝึกให้เกิดขึ้นได้ยาก ค. หยุดพัก สบายใจแล้วค่อยอ่านต่อ
14.	ข้าพเจ้ากังวลเรื่องเรียนต่อจน อ่านหนังสือไม่รู้เรื่อง	มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ เมื่อเกิดความรู้สึกดังกล่าว นักเรียนจะทําอย่างไร ก. พยายามตั้งใจอ่านหนังสือ ข. คิดว่าคนเรามีความสามารถในการเรียนไม่ เท่ากัน ค. อ่านไม่รู้เรื่องก็ไม่อ่าน
15.	ข้าพเจ้าไม่สบายใจเมื่อใกล้สอบ เพราะมักคอยนับวันว่าเหลือเวลา อีกกี่วันจะสอบ	มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ เมื่อเกิดความรู้สึกดังกล่าว นักเรียนจะทําอย่างไร ก. พยายามใช้เวลาที่มีอยู่ให้คุ้มค่าที่สุด ข. เลิกนับวัน เพื่อไม่ให้กังวลใจ ค. นาน ๆ ค่อยดูปฏิทินสักครั้งหนึ่ง พยายามทําใจ ให้สบาย

ข้อที่	ข้อความ	ความรู้สึกที่เกิดขึ้น
16.	ข้าพเจ้ากลัวว่าถ้าสอบเข้า เรียนต่อไม่ได้จะต้องอยู่บ้าน	มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ เมื่อเกิดความรู้สึกดังกล่าว นักเรียนจะทําอย่างไร ก. พยายามสอบเรียนต่อให้ได้ ข. ถ้าสอบไม่ได้ก็เรียนต่อที่อื่น ค. ไปตามใจตัวเอง
17.	ข้าพเจ้ากังวลว่าจะสอบเข้า เรียนต่อไม่ได้เพราะผลการเรียน ไม่ดี	มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ เมื่อเกิดความรู้สึกดังกล่าว นักเรียนจะทําอย่างไร ก. เตรียมใจไว้เพื่อผิดหวัง ถ้าไม่เข้าก็เรียนที่ คงจะสอบได้ ข. ยอมรับว่าอาจสอบไม่ได้ เพราะไม่เคยเห็น คนที่มีผลการเรียนไม่ดี สอบได้ ค. ตั้งใจเรียนให้มากขึ้น เพราะคนที่เรียนไม่ดี ถ้าขยันก็อาจสอบได้

ข้อที่	ข้อความ	ความรู้สึกที่เกิดขึ้น
18.	ข้าพเจ้ารู้สึกไม่มั่นใจในการเตรียมตัวสอบ	มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ เมื่อเกิดความรู้สึกดังกล่าว นักเรียนจะทําอย่างไร ก. สมัครเรียนกวดวิชา หรือพยายามอ่านหนังสือให้มากขึ้น ข. สมัครเรียนกวดวิชาไว้ แต่ไม่แน่ใจว่าจะไปเรียนหรือไม่ ค. ไม่เรียนกวดวิชา บ่อยไปตามดวง
19.	ข้าพเจ้ากังวลเรื่องการสอบเรียนต่อจนเก็บไปฝัน	มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ เมื่อเกิดความรู้สึกดังกล่าว นักเรียนจะทําอย่างไร ก. ไม่คิดถึง จะได้ไม่เก็บไปฝัน ข. ดูหนังสือเพิ่มขึ้น ค. บอกกับตนเองว่า ความฝันไม่ใช่ความจริง
20.	ข้าพเจ้ารู้สึกหงุดหงิดโดยเฉพาะช่วงเตรียมตัวสอบเรียนต่อ	มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ เมื่อเกิดความรู้สึกดังกล่าว นักเรียนจะทําอย่างไร ก. พยายามควบคุมอารมณ์ ข. พยายามระงับอารมณ์ แต่ทำได้เป็นบางครั้ง ค. คงแก้ไขยาก เพราะนิสัยเป็นอย่างนี้

ข้อที่	ข้อความ	ความรู้สึกที่เกิดขึ้น
21.	ข้าพเจ้ารู้สึกใจคอท้อเหี่ยว เมื่อนึกถึงการสอบเรียนต่อ	มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ เมื่อเกิดความรู้สึกดังกล่าว นักเรียนจะทําอย่างไร ก.นอน ข.หากกังวลใจจากคนอื่น เช่น เพื่อน,อาจารย์แนะแนว ค. พยายามคิดว่าเราเตรียมตัวให้พร้อมแต่จะสอบได้ หรือไม่เป็นอีกเรื่องหนึ่ง
22.	ข้าพเจ้าไม่มีกำลังใจที่จะ มุ่งมั่นเท่าที่ควรเพราะกลัว ว่าจะสอบไม่ได้ตามที่หวัง	มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ เมื่อเกิดความรู้สึกดังกล่าว นักเรียนจะทําอย่างไร ก. คิดว่าอ่านเพื่อความรู้ ไม่ได้ก็ไม่เป็นไร ข. ไม่อ่าน แล้วแต่ดวง ค. พยายามคิดว่าอ่านหนังสือแล้วสามารถใช้สอบ ที่ต่าง ๆ ได้
23.	ข้าพเจ้ารู้สึกท้อแท้เมื่อคิดถึง เรื่องการสอบเรียนต่อ	มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ เมื่อเกิดความรู้สึกดังกล่าว นักเรียนจะทําอย่างไร ก. พยายามทําใจให้สบาย สอบไม่ได้ก็ไม่เป็นไร ข. บ่อยไปเรื่อย ๆ เพราะไม่รู้จะแก้ไขอย่างไร ค. ฮึดสู้ แล้วตั้งใจดูหนังสือ

ข้อที่	ข้อความ	ความรู้สึกที่เกิดขึ้น
24.	ข้าพเจ้ารู้สึกหงุดหงิด เมื่อไม่สามารถดูหนังสือได้ตามที่ตั้งใจไว้	มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ เมื่อเกิดความรู้สึกดังกล่าว นักเรียนจะทำอย่างไร ก. เลิกอ่านสักพัก สบายใจแล้วค่อยอ่านใหม่ ข. ยอมรับว่าเป็นอย่างนี้ประจำ แก้ไขยาก ค. พยายามปรับปรุงวิธีการดูหนังสือใหม่
25.	ข้าพเจ้ารู้สึกนอนไม่หลับเพราะกังวลเกี่ยวกับการเตรียมตัวสอบเรียนต่อ	มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ เมื่อเกิดความรู้สึกดังกล่าว นักเรียนจะทำอย่างไร ก. ลุกขึ้นมาอ่านจนจบเนื้อหาที่กำหนดแล้วค่อยนอน ข. นอนไม่หลับแต่ไม่ได้ลุกขึ้นมาอ่านหนังสือ ค. ลุกขึ้นมาอ่านบ้างเป็นบางครั้ง
26.	ข้าพเจ้านอนหลับ ๆ ตื่น ๆ เพราะกังวลเกี่ยวกับการเตรียมตัวสอบเรียนต่อ	มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ เมื่อเกิดความรู้สึกดังกล่าว นักเรียนจะทำอย่างไร ก. ลุกขึ้นมาอ่านบ้าง พุบหลับบ้างก็ยังดี ข. หลับ ๆ ตื่นด้วยความกังวลโดยไม่ได้อ่านหนังสือ ค. พยายามลุกขึ้นมาอ่านจนจบเนื้อหาที่กำหนดแล้วค่อยนอน

ข้อที่	ข้อความ	ความรู้สึกที่เกิดขึ้น
27.	ข้าพเจ้ารู้สึกอ่อนเพลียโดยไม่ทราบสาเหตุ	มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ เมื่อเกิดความรู้สึกดังกล่าว นักเรียนจะทําอย่างไร ก. นอนบ้าง คุยกับเพื่อนบ้าง ข. ออกกำลังกาย ทําจิตใจให้แจ่มใส ค. ยอมรับว่าไม่มีทางแก้ไข
28.	ข้าพเจ้ารู้สึกหงุดหงิดเมื่อนักถึง การสอบ เรียนต่อ	มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ เมื่อเกิดความรู้สึกดังกล่าว นักเรียนจะทําอย่างไร ก. ทําดูสบาย ๆ คิดเสียว่าการสอบเหมือน เกมก็พามีแพ้ มีชนะ ข. พาทางคลายเครียด ค. ไม่ยุ่งเกี่ยวกับคนอื่น

ข้อที่	ข้อความ	ความรู้สึกที่เกิดขึ้น
29.	ข้าพเจ้ากลัวว่าผู้ปกครองจะไม่อนุญาตให้เรียนต่อตามที่ข้าพเจ้าต้องการ	มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ เมื่อเกิดความรู้สึกดังกล่าว นักเรียนจะทำอย่างไร ก. ต่อรองกับผู้ปกครองถ้าสอบไม่ได้ตามที่ตนเองต้องการก็จะตามใจผู้ปกครอง ข. พยายามสอบให้ได้ ค. คิดว่าคงต้องปล่อยให้เป็นไปตามความต้องการของผู้ปกครอง
30.	ข้าพเจ้ามักชอบคิดล่วงหน้าว่าข้าพเจ้าจะสอบเข้าเรียนต่อไม่ได้	มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ เมื่อเกิดความรู้สึกดังกล่าว นักเรียนจะทำอย่างไร ก. ให้กำลังใจกับตนเองว่า เราต้องสอบได้ ข. คิดไว้ก็ดี จะได้ทำใจไว้ล่วงหน้า ค. พยายามไม่คิดถึงเรื่องการสอบเรียนต่อ
31.	ข้าพเจ้ารู้สึกไม่สบายใจ เมื่อคิดว่าใกล้สอบเรียนต่อเข้ามาทุกขณะ	มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ เมื่อเกิดความรู้สึกดังกล่าว นักเรียนจะทำอย่างไร ก. ทำงานอื่น สลับกับการดูหนังสือ ข. สวดมนต์ให้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ช่วย ค. เตรียมตัวให้พร้อม

ข้อที่	ข้อความ	ความรู้สึกที่เกิดขึ้น
32.	ข้าพเจ้ากลัวว่า ข้าพเจ้าจะลืม ความรู้ที่เตรียมมาเมื่อทำข้อสอบ	มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ เมื่อเกิดความรู้สึกดังกล่าว นักเรียนจะทําอย่างไร ก. ยอมรับว่าเราเป็นคนอย่างนี้ จะทําอย่างไรได้ ข. พยายามคิดว่าเป็นการสอบธรรมดา ค. พบทวนเนื้อหาวิชาให้แม่นยํา
33.	ข้าพเจ้ามักคิดว่าอาจสอบเข้าไม่ได้ ตามที่หวังไว้ในปีนี้	มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ เมื่อเกิดความรู้สึกดังกล่าวนักเรียนจะทําอย่างไร ก. บนบานสิ่งศักดิ์สิทธิ์ให้ท่านช่วย ข. ถ้าสอบไม่ได้ ก็หาที่เรียนอื่นแทน ค. พยายามหาให้เต็มที่เพื่อให้อ่านสอบได้
34.	ข้าพเจ้ารู้สึกตื่นเต้น เมื่อคิดถึง วันสอบเรียนต่อ	มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ เมื่อเกิดความรู้สึกดังกล่าว นักเรียนจะทําอย่างไร ก. พยายามทําใจบอกกับตนเองว่า อย่่างไรเสีย ก็ต้องถึงวันนี้อยู่ดี ข. เตรียมตัวให้พร้อม ทําใจให้สบาย คิดว่าถึงวัน ที่เราสอบค่อยแล้ว ค. พยายามไม่คิดถึง คิดไปก็เท่านั้น

ข้อที่	ข้อความ	ความรู้สึกที่เกิดขึ้น
35.	ข้าพเจ้ารู้สึกเบื่ออาหารโดยเฉพาะ ช่วงการเตรียมตัวสอบเรียนต่อ	มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ เมื่อเกิดความรู้สึกดังกล่าว นักเรียนจะทําอย่างไร ก. กินไม่ได้ ก็ไม่จำเป็นต้องฝืนใจกิน ข. ฝืนใจกิน คิดว่าอาหารบำรุงร่างกาย ค. เลือกกินอาหารที่ชอบดีกว่าไม่กินอะไรเลย
36.	ข้าพเจ้ามีอาการมึนเสียเมื่อใกล้สอบ จนไม่สามารถอ่านหนังสือได้	มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ เมื่อเกิดความรู้สึกดังกล่าว นักเรียนจะทําอย่างไร ก. พยายามระงับอารมณ์แล้วอ่านหนังสือต่อ ข. พยายามทําใจให้สบาย คิดว่าถ้าอารมณ์เสีย บ่อย ๆ จะทําให้ดูหนังสือไม่ได้ ค. เลิกดูหนังสือ เพราะถึงดูไปก็คงไม่รู้เรื่อง
37.	แม้ว่าบางครั้งจะนอนมาก แต่ ข้าพเจ้ายังง่วง รู้สึกว่านอนไม่พอ	มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ เมื่อเกิดความรู้สึกดังกล่าว นักเรียนจะทําอย่างไร ก. พยายามลดความกังวลลง ข. บังคับตนเองให้ลุกขึ้นมาดูหนังสือ ค. นอนให้เพียงพอตามที่ต้องการ

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ นางสาวนิตดา	ชื่อสกุล พงศ์พานานูเวช
เกิดวันที่	30 กันยายน พุทธศักราช 2502
สถานที่เกิด	อำเภอคำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	136 หมู่ 5 ตำบลประสาธลสิทธิ์ อำเภอคำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี
ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน	อาจารย์ 1 ระดับ 5
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนสายธรรมจันทร์ อำเภอคำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี 70130
ประวัติการศึกษา พ.ศ. 2520	เตรียมอุดมศึกษา (แผนกศิลป์-ภาษาฝรั่งเศส) จากโรงเรียนเบญจมเทพอุทิศ จ.เพชรบุรี
พ.ศ. 2524	ศศ.บ. (จิตวิทยาและการแนะแนว) จากมหาวิทยาลัย สงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
พ.ศ. 2535	กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว) จากมหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

ความวิตกกังวลในการศึกษาต่อและการเผชิญปัญหาของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จังหวัดราชบุรี

บทคัดย่อ
ของ
นิตยา พงศ์พานานาญเวช

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาการแนะแนว
กุมภาพันธ์ 2535
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาความวิตกกังวลในการศึกษาต่อ และการ
เผชิญปัญหาของนักเรียน ตามตัวแปร เพศ แผนการเรียน ความคาดหวังของนักเรียน อาชีพ
ของผู้ปกครอง ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว และความคาดหวังของผู้ปกครอง

กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัด
กรมสามัญศึกษา จังหวัดราชบุรี ปีการศึกษา 2534 จำนวน 444 คน เป็นนักเรียนหญิง
218 คน และนักเรียนชาย 226 คน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม
ความวิตกกังวลในการศึกษาต่อ และแบบสอบถามการเผชิญปัญหาเกี่ยวกับความวิตกกังวลใน
การศึกษาต่อ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ Z-test และการวิเคราะห์ความแปรปรวน
แบบทางเดียว (One-Way Analysis of Variance)

ผลการศึกษา พบว่า

1. นักเรียนโดยส่วนรวม ทั้งแผนการเรียนวิทยาศาสตร์และแผนการเรียนศิลปะ
มีคะแนนเฉลี่ยความวิตกกังวลในการศึกษาต่ออยู่ในระดับปานกลาง
2. นักเรียนหญิงกับนักเรียนชาย มีความวิตกกังวลในการศึกษาต่อแตกต่างกันอย่าง
มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยนักเรียนหญิงมีคะแนนเฉลี่ยความวิตกกังวลในการศึกษาต่อ
สูงกว่านักเรียนชาย
3. ไม่พบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของความวิตกกังวลในการศึกษาต่อของ
นักเรียน ตามตัวแปรด้านแผนการเรียน ความคาดหวังของนักเรียน อาชีพของผู้ปกครอง
ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว และความคาดหวังของผู้ปกครอง
4. นักเรียนโดยส่วนรวม ทั้งแผนการเรียนวิทยาศาสตร์และแผนการเรียนศิลปะ
มีการเผชิญปัญหาแบบรอมชอม
5. นักเรียนแผนการเรียนวิทยาศาสตร์กับนักเรียนแผนการเรียนศิลปะมีคะแนนเฉลี่ย
ในการเผชิญปัญหาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนักเรียนแผนการเรียน
วิทยาศาสตร์มีคะแนนเฉลี่ยในการเผชิญปัญหามากกว่านักเรียนแผนการเรียนศิลปะ
6. นักเรียนที่มีความคาดหวังสูงมีคะแนนการเผชิญปัญหามากกว่านักเรียนที่มีความ

คาดหวังปานกลางและต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนักเรียนที่มีความคาดหวังสูงมีคะแนนเฉลี่ยของความวิตกกังวลในการศึกษาต่อสูงกว่านักเรียนที่มีความคาดหวังปานกลาง และคาดหวังต่ำ

7. นักเรียนที่ผู้ปกครองมีความคาดหวังสูง กับคาดหวังปานกลาง และนักเรียนที่ผู้ปกครองมีความคาดหวังสูง กับคาดหวังต่ำ มีคะแนนการเผชิญปัญหาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนนักเรียนที่ผู้ปกครองมีความคาดหวังปานกลางกับคาดหวังต่ำ มีคะแนนการเผชิญปัญหาแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

8. ไม่พบความแตกต่างของคะแนนการเผชิญปัญหาของนักเรียนตามตัวแปรเพศ อาชีพของผู้ปกครอง และฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว

9. นักเรียนที่มีความวิตกกังวลในการศึกษาต่อสูง กับปานกลาง และนักเรียนที่มีความวิตกกังวลในการศึกษาต่อสูง กับต่ำ มีคะแนนการเผชิญปัญหาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนนักเรียนที่มีความวิตกกังวลในการศึกษาต่อปานกลางกับต่ำ มีคะแนนการเผชิญปัญหาแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ANXIETY FOR FURTHER EDUCATION AND COPING STRATEGIES
OF MATHAYOM SUKSA VI STUDENTS IN CHANGWAT RATCHABURI

AN ABSTRACT

BY

NIYADA PHONGPACHAMNANVECH

Presented in partial fulfillment of the requirements for the Master
of Education degree in Guidance and Counseling Psychology
at Srinakharinwirot University

February 1992

The purpose of this study was to determine the anxiety for further education and coping strategies of Mathayom Suksa VI students and to compare with the following variables : sex, learning program, students' expectation, parents' occupations, economic status and parents' expectation, respectively.

The subjects were 444 Mathayom Suksa VI students which composed of 218 females and 226 males of the secondary schools under the Department of General Education in Changwat Ratchaburi, in the academic year 1991. The instruments were the anxiety for further education questionnaire and coping strategies questionnaire. Z-test and one-way analysis of variance were used to analyze the data.

The results were as follow :

1. All of the students and students with Science and Art learning program showed moderate anxiety for further education.
2. There was significantly statistical different anxiety for further education between female and male students at .01 level.
3. There was no significantly statistical different anxiety for further education among students in regard to learning program, students' expectation, parents' occupation, economic status and parents' expectation, respectively.
4. All of the students and students with Science and Art learning program showed compromise coping strategies.
5. There was significantly statistical different coping strategies between students with Science and Art learning program

at .05 level.

6. The high educational expectation students showed significantly statistical higher coping strategies than the moderate and low educational expectation students at .05 level, respectively.

7. There was significantly statistical different coping strategies between the students whose parents had high and moderate expectation, and between the students whose parents had high and low expectation at .05 level, respectively, but there was no significantly statistical different coping strategies between the students whose parents had moderate and low expectation.

8. There was no significantly statistical different coping strategies among students in regard to sex, parents' occupation and economic status, respectively.

9. There was significantly statistical different coping strategies between the students with high and moderate anxiety for further education, and between the students with high and low anxiety for further education at .05 level, respectively, but there was no significantly statistical different coping strategies between the students with moderate and low anxiety for further education.